

Els Artífexs de Santa Maria de Castelló d'Empúries:
El llibre de la procura 1411-1422/8

Iraida Sais i Bou
TFM
Màster de recerca en Humanitats
Tutor: Joan Molina i Figueras
Març 2017

o. Índex	2
1. Introducció	3
2. Metodologia de recerca	4
3. Antecedents i descripció prèvia de la recerca	6
4. Artífexs de Santa Maria 1411-1422/8	12
4.1 Els mestres d'obres	12
4.1.1 Els mestres majors: Canelles i Antigó	15
4.1.1.1 Joan Canelles	16
4.1.1.2 Antoni Antigó	21
4.2 Els ajudants/subordinats: <i>mancipium, pediceus i nuncius</i>	26
4.3 Els picapedrers	35
4.3.1 Picapedrers a jornal	36
4.3.2 Picapedres a destall	41
4.4 Els fusters	46
4.5 Els ferrers	52
4.6 Els bracers-manobres	55
4.7 Els pintors	59
4.8 Oficis vinculats amb la provisió de materials: Rajolers, carreters, forners i traginers	63
5. Conclusions	66
6. Apèndix documental Regests AHG Ca vol. 2035	69
7. Bibliografia	158
8. Agraïments	160

1- Introducció

El present estudi pretén aportar noves dades sobre la fase final de la construcció de Santa Maria de Castelló d'Empúries, prenent com a punt de partida el llibre de la procura de la fàbrica gòtica datat entre 1411-1422/8 i conservat entre els protocols notariais de Castelló d'Empúries (AHG Ca 2035).

És durant la primera meitat del segle XV on se situa la finalització de l'església gòtica, iniciada, segons la documentació, amb la contractació l'any 1261 del mestre d'obres Ramon de Chartres. Escasses són les dades a partir d'aquest moment, i pel que fa la fase final de la construcció encara no tenim prou informació que ens permeti situar amb exactitud les diferents etapes constructives.

A partir del buidatge sistemàtic del llibre de la procura i de la seva anàlisi hem obtingut noves dades amb l'objectiu de contribuir en el coneixement d'alguns dels interrogants que envolten la fase final de la construcció de la fàbrica castellanina: els artífexs i proveïdors contractats, els materials adquirits, així com les donacions i els pagaments realitzats. Els resultats obtinguts ens han permès iniciar una recerca respecte dels moviments registrats pels administradors de l'obra des de l'any 1411 fins al 1422/8. El treball se centra en un període determinat, reduït i ben documentat que ens pot servir de base i model per extrapolar-ho i comparar-ho en una futura tesi a tot el període constructiu que ens permeti delimitar amb més exactitud les diferents fases constructives per tal de poder realitzar en un futur una proposta de construcció que refermi Santa Maria com una de les construccions pioneres de l'estil gòtic a Catalunya i la vila de Castelló d'Empúries com un important centre artístic de l'època baixmedieval.

2- Metodologia de recerca

La recerca pretén analitzar a grans trets l'activitat artística de Castelló d'Empúries en època baixmedieval i en especial la seva obra més emblemàtica, el temple màxim de la vila comtal. Sense perdre de vista l'objectiu, hem cregut convenient prendre com a punt de partida un marc cronològic ben acotat i per tant hem iniciat la recerca per l'únic llibre d'obres dedicat a Santa Maria que es conserva a dia d'avui (Sabem de l'existència de dos llibres més, malauradament avui desapareguts).

El buidatge del manuscrit ens permet realitzar un retrat bastant aproximat de la construcció de l'església del període comprés entre 1411 i 1422/8, tant a nivell econòmic com en referència a la implicació civil a través de donacions testamentàries o el ritme de treball. A més a més, inclou un inventari on es detallen els objectes que posseïa el temple l'any 1416. Degut a la gran quantitat d'informació que ens ha aportat el llibre de la fàbrica hem hagut de descartar pel present estudi l'anàlisi de l'inventari així com la documentació relacionada amb les donacions a l'espera d'incloure-ho en una futura tesi doctoral. L'estudi s'ha centrat en realitzar el buidatge de totes les èpoques però només s'han inclòs en l'anàlisi les de cobrament relacionades amb la construcció arquitectònica i la decoració deixant de banda als argenters, pergaminers i tots els documents de donacions i cenços mortuoris.

El llibre segueix quasi en la seva totalitat un ordre cronològic de totes les despeses administrades pels procuradors de l'obra nova. Durant l'esmentat període, d'acord amb les primeres dades obtingudes i com ja ens avançava Pujol en el seu estudi sobre la Portalada, es treballava, sobretot, en la construcció dels teulats però també es fa esment a la construcció de les naus laterals, el campanar i el cor, a més a més de referències als finestrals i els pilars.

La informació més rellevant al respecte, però, són els noms dels diferents artífexs que participen a l'obra durant aquest anys. Des del mestre d'obres, als picapedrers, ferrers, fusters, cofrers, pintors, argenters, bracers, ajudants, mestre d'orgues, pergaminers, panyers, carreters, traginers i tots aquells oficis

que intervingueren en la construcció. Tot i que el període constructiu no és de ben segur el més intens en ritme de treball, ens serveix de base per poder realitzar una anàlisi exhaustiva d'un període determinat de l'església que ens serveixi de model per estudis posteriors. També queda pendent realitzar una anàlisi comparatiu d'aquestes en relació a la resta de protocols notariais conservats en referència al mateix període. A banda de l'AHG també seria interessant complementar el present estudi amb la consultes a l'Arxiu diocesà de Girona (ADG) i a l'Arxiu Ducal Medinacelli (ADM).

Les fonts consultades són:

-Arxiu Historic de Girona secció Castelló d'Empúries (AHG Ca)

AHG Ca vol. 2035

AHG Ca vol. 1999

AHG Ca vol. 2245

-Arxiu Municipal de Castelló d'Empúries (AMCE)

Fons Miquel Pujol i Canelles

3- Antecedents i descripció prèvia de la recerca

Els llibres d'obra o de fàbrica de les catedrals i esglésies en general són eines de suma importància per poder conèixer, per una banda, l'organització del sistema constructiu en profunditat a través del control del moviment financer i del treball i, per l'altra, utilitzant paraules de Joan Domenge, *la informació complementària obtinguda a partir d'aquests pot constituir un cos documental interessant per disciplines històriques com l'economia, la construcció o l'art*¹. Aquests llibres responen a la voluntat d'administrar les finances per part dels responsables de les obres i a través de la seva anàlisi podem obtenir dades sobre la construcció, la reparació i el manteniment dels edificis, els salaris i els treballadors amb els seus oficis i categories, així com els recursos econòmics disponibles, el ritme, l'organització del treball i els recursos de finançament.

Pocs són els historiadors en l'àmbit català que han dedicat els seus estudis a aquesta tipologia de registres tan específica. Així mateix, si comparem els diferents casos on s'han conservat i estudiat el llibres de la procura trobem que a nivell general es segueix un esquema semblant, tot i que amb particularitats específiques a cada lloc. El treball de referència en aquest camp és el de Joan Domenge i Mesquida² sobre el procés de construcció de la catedral de Mallorca en el tres-cents, una de les fàbriques pioneres en l'estil gòtic en les terres de parla catalana. Altres estudis de referència són el de Victòria Almuni sobre l'obra de la Seu de Tortosa³ i el de M. Caterina Argilés en referència als preus i salaris extrets a partir dels llibres conservats entre 1395 i 1410 de la Catedral de Lleida⁴.

Els llibres d'obra conservats i estudiats segueixen una seqüència cronològica al llarg del temps. Els moviments són anotats, lògicament, per ordre cronològic en tots els casos. En el cas de la Catedral de Mallorca el volum de documentació és

¹ Vegeu Joan DOMENGE i MESQUIDA. L'obra de la seu, el procés de construcció de la catedral de Mallorca en el tres-cents. Institut d'Estudis Baleàrics, 1997.

² Joan DOMENGE i MESQUIDA. "L'obra de la seu..." o.c. 1997.

³ Victòria ALMUDI BALADA. ALMUDI BALADA, V. "La catedral de Tortosa als segles del gòtic" vol.1 i vol.2. Fundació Noguera, Barcelona, 2007.

⁴ Caterina ARGILÉS i ALUJA. " L'activitat laboral a la Seu entre 1395 i 1410 a través dels Llibres d'Obra", dins La Seu Vella de Lleida: Estudi General de Lleida, 1991. Caterina ARGILÉS i ALUJA Preus i salaris a la Lleida dels segles XIV i XV segons els llibres d'obra de la seu. Tesi doctoral en línia. Universitat de Lleida 1998.

molt complet⁵ i comprèn des del segle XIV fins al XX. Segons l'estudi de Domenge cada llibre respon a un període màxim d'un any i en alguns casos no hi arriba. Aquests llibres, a mesura que avança en el segle XIV, revelen una comptabilitat rigorosa de tots els moviments financers de l'administració de la fàbrica per tal de garantir una mínima seguretat econòmica envers la construcció. Els registres són cada cop més ben estructurats fruit de l'experiència, l'existència de models precedents i el paper rellevant d'alguns sotsobrers que es feren càrrec de l'escriptura dels llibres aplicant nous sistemes. El sistema fiscal és complex ja que trobem nombroses entrades i diversificades però per contra el sistema de les escriptures comptables sembla simple i eficaç alhora. Es confronten despeses i beneficis elaborant un balanç final a l'acabar l'any. De la mateixa manera que succeeix en el palau dels papes a Avinyó,⁶ el perfeccionament de la comptabilitat és conseqüència de la necessitat d'utilitzar millors instruments comptables per tal de controlar les entrades amb més precisió. Les sortides, segons l'estudi de Domenge, tenen un caràcter més constant⁷. Hem de tenir en compte que els llibres que ens han arribat de la Seu de Mallorca són documents sintetitzats on la informació continguda era recollida prèviament en altres llibres específics de registres i posteriorment es passaven a nét. Els volums estan formats per un nombre variable de llibrets cosits al llom de l'enquadrernació. Les tapes són de pergamí que en alguns casos pot anar acompanyat d'una imatge de la Verge amb Nen. Els folis estan escrits per les dues cares en cursiva. L'encapçalament constitueix una presentació on apareix el nom dels canonges obrers, el sotsobrer encarregat de l'administració i les dates. El còmput de les dades és setmanal; sota la data del diumenge es relacionen les despeses i els cobraments efectuats durant la setmana precedent. El mòdul temporal s'anirà relativitzant en dies, setmanes o trimestres a mesura que els cobraments s'entren per conceptes. En els assentaments dels cobraments s'indica la data, procedència i quantitat (lliures, sous i diners). En

⁵ Segons Domenge trobem 270 llibres que s'inicien l'any 1368 i al s. XX tot i que no de manera completa. Vegeu Joan DOMENGE i MESQUIDA. "L'obra de la seu..." o.c. 1997. Tanmateix tots els volums catalogats és difícil considerar-los tots com a llibres obres tot i que tinguin relació amb els negocis de l'obra. Vegeu José MIRALLES SBERT. Catálogo del archvo Capitular de Mallorca, Palma de Mallorca. Vol. I 1936, vol. II i III 1942-43 respectivament.

⁶ Fausto PIOLA CASELLI. La costruzione del palazzo dei Papi di Avignone (1316-1367), Milà, 1981.

⁷ Per la informació continguda en aquest paràgraf vegeu Joan DOMENGE i MESQUIDA. "L'obra de la seu..." o.c. 1997

les despeses s'anota el destinatari, el motiu (habitualment sous dels treballadors i els preus del material adquirit) i la quantitat.

En el cas de Castelló d'Empúries⁸, tot i que no es pot extrapolar a tot el període constructiu donat que, a dia d'avui, només es conserva un sol llibre d'obres, el període comprès no respon a any per llibre com en el cas de Mallorca sinó que és un compendi dels moviments realitzats des del mes de juny de l'any 1411 fins les acaballes del 1422 i altres èpoques desordenades que es troben al final del llibre i de les quals la més tardana és de 1428. Un dels referents bibliogràfics en l'estudi de la basílica de Santa Maria és Miquel Pujol i Canelles, qui, a partir de la seva tasca en el buidatge dels volums notariais de Castelló d'Empúries, va publicar diversos estudis al respecte. El que ens interessa en referència al nostre estudi és el llibre *La portalada dels apòstols* publicat l'any 2007⁹. En l'esmentat estudi es realitzen algunes reflexions sobre el llibre de la procura en qüestió, i en aquest sentit, és dels pocs estudis existents que hi fan referència. Pujol destaca el fet que en el llibre de la procura no apareix esmentada en cap moment la construcció de la Portalada i en aquest sentit apunta en dues direccions. En primer lloc, segons Pujol, que les obres de la Portalada haguessin finalitzat pels volts de l'any 1408 segons les deixes testamentàries consultades i l'esmentat llibre comprèn els anys 1411-22/8. Però, en segon lloc destaca que independentment que les obres de la Portalada haguessin finalitzat l'any 1408, tot sembla indicar que les donacions i la compra de materials per la seva realització s'haguessin realitzat de forma paral·lela a la construcció de la resta del temple, és a dir, que els procuradors de l'obra no haguessin participat directament en el control de la seva construcció sinó que haguessin estat dirigides pels marmessors de les famílies que feien les donacions per mitjà de deixes testamentàries. Per tant, tot i que a la documentació estudiada per Domenge hi apareixin tots els moviments, en el llibre de la procura de Castelló d'Empúries no ho podem afirmar. Ans al contrari, sabem del cert que no fou així¹⁰.

⁸ AHG Ca vol. 2035 Llibre de la procura de Santa Maria de Castelló d'Empúries 1411-1422.

⁹Miquel PUJOL i CANELLES. "La Portalada dels Apòstols de Santa Maria de Castelló d'Empúries" Castelló d'Empúries, 2007.

¹⁰Per la informació continguda en aquest paràgraf vegeu Miquel PUJOL i CANELLES. "La Portalada..." o.c. 2007.

A nivell estructural el llibre d'obres de la procura de Castelló d'Empúries coincideix amb certs aspectes amb els estudiats per Domenge a Mallorca però difereix en altres aspectes. Està format per un nombre de nou llibrets cosits al llom de l'enquadrernació, en el cas de Mallorca és variable. A dia d'avui l'enquadrernació es troba en molt mal estat i la part superior dels darrers folis està greument afectada pel pas del temps, la humitat i els corcs. Les tapes són de pergami però sense cap imatge. Els folis també estan escrits per les dues cares en cursiva i majoritàriament en llatí. L'encapçalament constitueix una presentació a l'igual que els de Mallorca. No hi ha còmput de les dades, es barregen indistintament les despeses amb els ingressos. Així com els pagaments són èpoques sencilles i no gaire extenses que segueixen l'estructura notarial habitual, els ingressos per mitjà de censos mortuoris, donacions o beneficis tenen un text més extens i complex. Trobem un inventari dels objectes de la fàbrica gòtica de l'any 1416 que és l'únic text que apareix redactat en català. Les èpoques no eren anotades directament sinó que es passaven a net. En aquest sentit hem localitzat un volum notarial on es recullen diferents pergamins amb pagaments anotats en brut i, al realitzar la comparativa amb el llibre d'obres estudiat en el present estudi, hem trobat coincidències. A l'igual que als llibres de la Seu hi apareixen pàgines en blanc on suposadament faltarien certes anotacions. La diferència més acusada però, és que el llibre de Castelló engloba els anys compresos entre 1411 i 1422/8. No és tant un llibre d'assentaments com en el cas de Mallorca sinó que és un llibre d'estructura notarial exclusiu per les obres de l'església. En aquest sentit trobem més semblances amb l'anomenat primer llibre de fàbrica i sagristia de la Seu de Mallorca 1327-1345 transcrit per Jaume Sastre i Moll¹¹. Aquest llibre, que en un primer moment havia estat considerat el llibre de sagristia, a dia d'avui també sabem que contemplaria els moviments d'obres de la fàbrica mallorquina. En el sentit estructural s'assemblaria més a la tipologia utilitzada a Castelló, el de la Seu també inclou les despeses de la sagristia com són per exemple la compra d'encens, les reparacions d'objectes litúrgics, la reparació dels calzes i la compra de llibres entre altres. El primer llibre de fàbrica de Mallorca es tracta d'un manuscrit de 31 x 23 cms. amb cobertes de

¹¹ Jaume SASTRE i MOLL. El primer llibre de fàbrica i sagristia de la seu de Mallorca 1327 a 1345. Col·lecció la Seu, Palma de Mallorca,

pergamí, cinc quaderns de paper i amb els fulls numerats del I al LXXVIII. L'estat de conservació és bo. Segueix un ordre cronològic rigorós. Es divideix en dues parts. També trobem pàgines en blanc on hi figuren albarans de data posterior que segons sembla no varen arribar a passar-se a net¹².

Un altre estudi que mereix atenció en l'estudi dels llibres d'obra és la tesi doctoral de Caterina Argilés sota el títol *Preus i salaris a la Lleida dels segles XIV i XV segons els llibres d'obra de la seu*¹³. Els llibres de la comptabilitat de la Catedral de Lleida tenen unes característiques semblants als de la Seu de Mallorca, tot i que, amb bastantes particularitats. La majoria estan escrits en català, exceptuant una minoria escrita en llatí. Normalment cada volum té els comptes d'un any però com passa a Castelló hi ha alguns que inclouen diversos anys, sempre resumits. Les dimensions es troben pels volts dels 22 cm. d'amplada i 30 cm. de llargada. Com és habitual estan enquadenats en pergamí i sobre cada tapa apareix indicat, en tinta, l'any en qüestió. L'any s'inicia variablement, en els primers volums conservats (1356-1389), entre els mesos de maig, juny, agost i setembre i finalitza el mateix mes de l'any següent. A l'igual que a Mallorca també trobem per separat les despeses i els ingressos. Un aspecte interessant és que el contingut està agrupat per temes tant per les entrades com per les sortides. Les quantitats apareixen sumades a peu de pàgina. Les sortides apareixen ben especificades en referència al dia exacte del pagament però, en canvi, les entrades no. Trobem anotacions sobre esdeveniments, fenòmens climàtics o commemoracions especials. Generalment trobem registrat a qui va dirigit el pagament o de qui es rep, la causa, el preu del salari i el producte en qüestió¹⁴.

És difícil elaborar una jerarquia detallada dels treballadors que varen participar en la construcció de les fàbriques medievals. Trobem referència a les diferents professions en cada cas, però és difícil elaborar la jerarquia interna de treball. Així com el treball de Domenge se centra en el tres-cents, el treball d'Argilés parteix del tres-cents i finalitza al cinc-cents, cosa que permet a l'autora fer un intent d'analitzar l'evolució de l'organització, l'estructura i la jerarquia de treball.

¹² Per la informació continguda en aquest paràgraf vegeu Jaume SASTRE i MOLL. "El primer llibre..." o.c.

¹³ Caterina ARGILÉS i ALUJA. "Preus i salaris..." o.c. 1998.

¹⁴ Per la informació continguda en aquest paràgraf vegeu Caterina ARGILÉS i ALUJA "Preus i salaris..." o.c. 1998.

Segons l'historiadora l'organització dels oficis en època baixmedieval no és tan simple com la coneguda fórmula *mestre, oficial i aprenent*. Sí que és cert, però, que lluny de conèixer la realitat tal com era, tant a la Seu de Lleida com a la de Mallorca sí que hi havia una divisió entre mestres, oficials o manobres i aprenents o el que seria el mateix una divisió entre el personal especialitzat i el no especialitzat. Els treballadors són anomenats entre els anys 1361 i 1500 en relació a la categoria laboral a la que pertanyen com per exemple: deixeble, manobrer, peó, home, home de plaça, manobre de plaça o home de ribera entre altres fórmules¹⁵.

En referència a la fàbrica castellanina hi ha diversos autors que en són referència però pel que fa el present estudi no n'hi ha cap que hagi investigat sobre el llibre de fàbrica ni tampoc sobre el període corresponent a la primera meitat del s. XV. A banda de Pujol, que ja l'hem comentat, una de les referències és Joaquim Tremoleda, que juntament amb Cobos i Vega són autors de diversos volums sobre l'epigrafia dels comtats gironins entre els quals trobem un valuós estudi sobre l'epigrafia de les tombes de l'església de Santa Maria, juntament amb dades rellevants pel que fa la promoció i la fundació dels beneficis a les diferents capelles. L'estudi de Tremoleda ens serveix per situar a grans trets i a través de la datació dels beneficis de les capelles, quines van ser construïdes durant aquest últim període. Enric Mirambell per la seva banda va publicar un article on realitzava únicament la transcripció de l'inventari del llibre de fàbrica. Per l'estudi general de la Basílica castellanina són de gran interès els estudis de l'arqueòloga i historiadora Anna M. Puig i des d'una visió més documentalista les recents investigacions de Josep M. Gironella que ens aporten noves datacions que contribueixen, sens dubte, a delimitar amb més exactitud els diferents períodes constructius, sobretot pel que fa als s. XIII i XIV. Gironella ha tret a la llum la datació real de la pica baptismal, el campanar, la construcció de la capçalera, així com ha documentat la presència d'artistes de primer ordre com Eloi de Montbrai, Jean de Tournai o Pere sa Coma, entre altres, demostrant, cada cop de manera més evident, que Castelló d'Empúries, després de Girona i

¹⁵ Vegeu Caterina ARGILÉS i ALUJA " Preus i salaris..." o.c. 1998.

Perpinyà, era el centre artístic més important del Nord-Est de Catalunya en època baixmedieval.¹⁶

4. Artífexs de Santa Maria de Castelló d'Empúries 1411-1422

El llibre de la procura que estem analitzant en el present treball conté informació dels artífexs implicats en la construcció de l'església entorn dels anys estudiats així com de la seva tasca com obrers o col·laboradors de la mateixa. Les dades aportades de manera aïllada a primer cop d'ull no són de gran rellevància, però en tot el seu conjunt ens permeten un coneixement aproximat respecte qui foren els responsables de l'obra, quines eren les seves tasques i sobretot quin era el salari que cobraven per realitzar-les.

4.1 Els mestres d'obres

Els mestres d'obres o de cases són tots aquells obrers de la construcció que, pel seus coneixements especialitzats, han assolit un rang superior. Podem trobar la denominació simple de mestre i en aquest cas no seria el mestre major d'obres. Seguint les consignes de Joaquín Yarza també trobem la figura del mestre en cap quan per exemple un escultor dirigeix un grup d'ajudants. També s'utilitza segons Yarza el títol de mestre quan es tracta d'una obra d'escultura en pedra o alabastre, un retaule, imatge exempta o sepulcre; en aquest cas estariem parlant d'un ymaginator, ymaginaire o mestre d'imatges amb les seves múltiples variants¹⁷.

En tot cas la figura més important és la del mestre d'obres. Els mestres majors estaven al front d'un nombre quantios de treballadors que materialitzaven els

¹⁶ Joaquim TREMOLEDA I TRILLA - VEGA I FERRER, S – COBOS I FAJARDO, A. L'epigrafia medieval dels comtats gironins II: el comtat d'Empúries. Brau Edicions 2010. Anna Maria PUIG GRIESSENBERGER, "De l'església preromànica al temple gòtic. Una proposta d'evolució de l'edifici de Santa Maria." El Salner, vol.12, p.9-16. Castelló d'Empúries, 2006. Josep M. GIRONELLA I GRANÉS "Les residències castellanines dels comtes d'Empúries al segle XIV". Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos [en línia], 2011, vol. 42, p. 251-262. "La pica baptismal de la basílica de Santa Maria de Castelló d'Empúries: una pica baptismal romànica de principis del segle XIV?". Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos, [en línia], 2014, vol. 45, p. 375-382.

¹⁷ Per la informació continguda en aquest paràgraf vegeu Joaquín YARZA. *Artista-artesano en el gòtic catalan*. LAMBARD: Estudis d'art medieval/amics de l'Art Romànic, VOL.III, I.E.C., Barcelona, 1987.

seus projectes. El llibre d'obres ens apropa al coneixement de les principals tasques que realitzaven tot i que la radiografia sobre el seu ofici encara resta incompleta. Al llarg del llibre trobem documentats diversos mestres d'obres entre els que hi trobem els dos mestres majors encarregats de dirigir l'obra de l'església durant el període estudiat: Joan Canelles i Antoni Antigó.

Els mestres responsables de l'obra, o com el mateix Yarza o Domenge els anomenen, *els arquitectes medievals*, eren els encarregats de dissenyar, proveir, construir i supervisar les obres de les fàbriques gòtiques. La responsabilitat de la seva construcció requeia, en última instància, sobre el mestre major i així es reflectia també en el sou diari. La seves tasques anaven més enllà de l'àmbit exclusiu del disseny de l'obra (com seria el cas dels arquitectes moderns) sinó que aquests mestres participaven, en la seva majoria, del dia a dia del treball a l'obra. Des de la supervisió dels materials, n'és un exemple la seva presència activa a la pedrera de Vilacolum, als treballs a la llotja fins a l'obra mateixa. La documentació aportada no ens informa directament de les tasques de direcció sinó que al·ludeixen a les feines diàries i als sous que es desprenen com a obrers de la mateixa¹⁸. Segons Domenge els mestres majors es desplaçaven per cercar el material adequat per l'obra. Un cop havien localitzat les pedreres adequades hi tornaven per supervisar i controlar els picapedrers i posteriorment hi enviaven els motlles o patrons de tall que volien utilitzar. No sempre en els llibres d'obres es detallava la forma específica de les pedres adquirides i això dificulta en alguns casos la coneixença de la tipologia i obliga a deduir-ho mitjançant el preu que es pagava pel seu transport. La informació dels llibres de comptabilitat respecte els motlles és bastant abundant, tot i que, les tècniques per realitzar-los són completament desconegudes¹⁹. A Castelló, però, no tenim tanta documentació que faci referència als motlles. Tampoc conservem a dia d'avui cap traça de l'església de Santa Maria però és evident que els mestres de Castelló, com els altres mestres medievals, en devien realitzar alguna.

¹⁸ En aquest aspecte el cas de Castelló és similar al d'altres obres de l'època. Vegeu J. Domenge o.c. Citat pàg 189.

¹⁹ Vegeu Joan DOMENGE i MESQUIDA. "L'obra de la seu..." o.c. 1997.

Segons el diccionari un mestre és *qui ensenya ciència, art, ofici, o té el títol per ensenyar-ne*²⁰. Per tant el mestre d'obres seria aquell encarregat d'ensenyar l'ofici en el món constructiu. La dificultat en la seva classificació rau en el fet que en la documentació es fa servir diverses modalitats de nomenclatura. Com és el nostre cas on, en un mateix llibre de comptes realitzat per un mateix notari, trobem diverses denominacions.

Les paraules que hem trobat per fer referència als mestres d'obra són *magister domorum* i *magister operis* i en el cas dels mestres majors, tot i que no sempre, trobem *magister maior operis ecclesia beate Santa Marie*. Malgrat aquesta nomenclatura, els mateixos mestres són nomenats en molts casos únicament per la seva professió, *lapicida* o *fusteri* majoritàriament. Els primers mestres d'obra o de cases que trobem escrits com a tal en el llibre de la procura són Joan Fuster i Pere Cargol. Tot i que aquests no són els responsables de les obres, cobren el salari més alt per un mestre especialitzat, que correspon a 4 sous melgoresos per jornal²¹ en el cas de l'església de Santa Maria de Castelló d'Empúries. El mestre de l'obra Joan Canelles no apareix documentat com a tal fins el 6 d'agost de 1412 i ho fa com a testimoni de la compra de pedra²². El mateix nom ja apareix el 20 de maig del mateix any però a l'època només es fa referència a ell com a *lapicida ville Castilionis*²³. Hem de suposar, però, que Joan Canelles, com indicarem més endavant, feia anys que treballava a la vila com a mestre de cases i que l'any 1411 ja era segurament el mestre major de l'obra de Santa Maria. Així doncs, en tots els casos relacionats amb els mestres d'obres, trobarem que les mateixes persones són anomenades, indistintament, com *lapicida*, *padreri* o *fusteri* en alguns casos, en altres com a *magister domorum* o *magister operis* i en altres com a *magister domorum e lapicida*. És el cas de Joan Canelles, Antoni Antigó, Pere Cargol, Pere Mallol, Pere Bofill, Joan Fuster i Francesc Banyoles. Tots aquest noms apareixen almenys una vegada com a mestres de cases. La majoria d'ells els trobem documentats també al llibre d'obres de la torre de mar que s'estava construint a la platja dels Graells²⁴.

²⁰ Diccionari català valència baler, Institut d'estudis catalans.

²¹ AHG Ca, vol. 2035 13R

²² AHG Ca, vol. 2035 27R

²³ AHG Ca, vol. 2035 24R

²⁴ AHG Ca vol 1999

4.1.1 Els mestres majors 1411-1422/8

Pocs noms coneixem dels mestres encarregats de les obres de Santa Maria prèvies a aquesta època i dels que coneixem no tenim a dia d'avui gran quantitat d'informació. Conservem un document de 1261 on es contracta un mestre vingut de França anomenat Ramon de Chartres. L'any 1305 es documenta Pere de Torroella de Fluvià conegut com a Pere Pedrer i presentat com a *magister operis eclessie*²⁵. Pere Tulló *lapicida* fill d'un *sutor* de Palau Saverdera apareix documentat com a mestre major de la dita església entre el 1379 i 1385²⁶. No sabem si Pere Tulló seria el mateix personatge que l'anomenat Pere Trilles i que l'any 1369 apareix també com a *magister operis eclessie*²⁷. Finalment els mestres encarregats de finalitzar la fàbrica gòtica i en el qual se centra el present estudi: Joan Canelles i Antoni Antigó, ambdós ampliament documentats en els diferents treballs de Miquel Pujol i en el present estudi. L'últim mestre major de l'església és Miquel Llop, nét de Joan Canelles.

Al llarg de la documentació analitzada trobem que ambdós mestres apareixen com habitants de la vila de Castelló d'Empúries però desconeixem, de moment, d'on eren oriünds. A Joan Canelles el trobem documentat anteriorment en les obres de la llotja de la plaça dels Homes, la torre de Mar, el pont Nou, la restauració de les muralles i els portals, la Casa de la Caritat i altres ponts, entre altres construccions²⁸, i això ens porta a pensar que Canelles residia desde feia molts anys a la vila i que seria possible que formés part de la família Canelles de Castelló. Joan Antigó, per la seva banda, no apareix documentat fins l'any 1412, tant a l'obra de l'església com a la de la torre de mar com ja avançava Pujol al seu estudi sobre la portalada dels Apòstols de l'església.

En ambdós casos, però, trobem un fort vincle entre els mestres i l'obra de l'església; Joan Canelles es convertirà a partir de l'any 1415 en mestre d'obra a títol vitalici, moment en què Antoni Antigó serà nomenat pel concili de la universitat de la vila mestre major de la fàbrica gòtica amb una gran activitat

²⁵ Miquel PUJOL i CANELLES. "La Portalada..." o.c. 2007.

²⁶ Miquel PUJOL i CANELLES. "La Portalada..." o.c. pàg 137, 2007.

²⁷ AHG Ca vol. 309. Document cedit per Josep M. Gironella.

²⁸ Miquel PUJOL i CANELLES. "La Portalada..." o.c.

com obrer de la mateixa durant més d'una dècada i possiblement fins el moment de la seva mort (sabem gràcies a la documentació consultada inèdita de Pujol que Antigó ja era mort l'any 1446) o bé fins el nomenament de Miquel Llop com mestre d'obres. Llop, nét de Canelles, tot i estar vinculat a les obres de l'església com a macip, i més endavant com escultor d'imatges i picapedrer, fins l'any 1454 no apareix documentat com a mestre major²⁹. Fou un fet cada cop més habitual durant l'època baixmedieval que els mestres es vincuessin a un lloc concret. Segons Joaquin Yarza a partir del s. XIII i de manera progressiva els mestres cada cop estan més vinculats a una Seu en concret disminuint de manera progressiva la seva constant itinerància, habitual fins aleshores³⁰. Tot seguit realitzarem una síntesis de la documentació que fa referència a aquests dos mestres.

4.1.1.1 Joan Canelles (1411? – 1417?)

Johannis Caneles de la villa castillionis apareix vinculat per primer cop a l'església en una època aportada per Pujol on el barber i claver Joan Flandi paga per haver realitzat les portes de la Portalada al dit *lapicida i fusteri* 50 florins d'or d'Aragó³¹. Desconeixem si en aquest moment Canelles ja és el mestre major però el fet que rebí directament aquesta quantitat de diners de mans del claver i no dels procuradors de l'obra ens porta a pensar que potser no. En tot cas, en el llibre de la procura iniciat a mitjans de l'any 1411 l'únic mestre major que hi apareix fins l'any 1416 és Joan Canelles.

Sabem també que el mestre era un personatge de renom dins la vila i que durant molts anys fou referència en les obres més rellevants de Castelló com ja hem indicat en l'apartat anterior. Joan Canelles formava part d'una família de fusters, picapedrers i mestres de cases residents a Castelló d'Empúries. L'any 1395 el seu fill Miquel Canelles, pintor retaulista signa com oriünd de Castelló d'Empúries en el contracte de la capella de la Santíssima Trinitat ubicada a l'església del

²⁹ AMCE Fons Miquel Pujol i Canelles

³⁰ Joaquín YARZA. "Baja edad media Los siglos del gótico" ed. Sílex, 1992.

³¹ Joan Flandi feu donació de la fusta necessaria per les portes. Gràcies a això a al fet d'haver instituit un aniversari perpetu el 18 de juliol de 1407 rebre el permí del vicari genral de la diocesi Arnau de Columers pel dret de supeultura al terra de l'interior de l'església. Vegeu M. PUJOL i Canelles."La portalada..." o. c. pàg 127. 2007.

Carme de Peralada³². La primera vegada que el trobem documentat a Castelló és a l'any 1365 en un llistat de persones que van retre homenatge a l'infant Ramon Berenguer, comte d'Empúries³³. Pujol creu que en aquest acte Canelles devia comptar amb poc més de 25 anys, edad mínima requerida per poder assistir a aquest tipus d'esdeveniment. L'any 1383 sabem que li encarreguen acabar la Casa de la Caritat a prop de l'Hospital Major i el 1384 el trobem vinculat amb la construcció d'un rebost i un guardarobes al Palau del Comte Joan i de varies cambres a l'hort del mateix. El tornem a trobar com a fuster assistent al Consell General de la Universitat l'any 1388. El 1411 el trobem a l'obra de l'arcada del Pont Vell com a picapedrer. Del 1395 cap endavant el trobarem vinculat a l'obra de la Llotja com a mestre de l'obra. Crida l'atenció el fet que el seu sou com a picapedrer, 4 sous i 6 diners per jornal és lleugerament superior al de l'obra de Santa Maria. L'any 1400 apareix vinculat a l'obra del Portal d'en Cabra.³⁴

La primera època del llibre de la procura en què es fa referència al mestre és del 20 de maig de 1412 on rebia 17 lliures i 8 sous melgoresos per haver treballat com a *lapicida* durant 87 jornals. Tot i que la nomenclatura utilitzada respon només a la seva tasca com a picapedrer el sou que va rebre és de 4 sous per jornal, quantitat que només reben els mestres més especialitzats, com ja hem esmentat amb anterioritat. Sabem que Canelles va treballar desde el 20 juliol del 1411 al 21 de maig del 1412. En aquest document trobem com a testimoni a Martí Canelles possible familiar del mateix mestre³⁵. Un any més tard, l'11 de maig de 1413, el mestre va cobrar juntament amb els picapedrers Pere Bofill i Pere Mallol i el bracer Berenguer Carbó 42 lliures melgoreses per 268 jornals que havien realitzat entre tots des de la festa de Nadal fins a la de Pasqua. Aquí, però, no trobem especificat el sou de cadascú ni els dies que hi treballen. Antoni Antigó denominat com a *padreri* hi figura com a testimoni³⁶. Suposant que tots haguessin treballat els mateixos dies, correspondria a un total de 67 jornals

³² AMCE Fons Miquel Pujol i Canelles

³³ ADM (Arxiu Ducal Medinacelli) Ampurias, 4, document citat per M.Pujol i Canelles a La construcció de la Llotja de Castelló d'Empúries. Treball inèdit pendent de publicació

³⁴ Per la informació continguda en aquest paràgraf vegeu Miquel PUJOL i CANELLES "La construcció de la Llotja de Castelló d'Empúries" Estudi inèdit. AMCE Fons Miquel Pujol i Canelles.

³⁵ AHG Ca vol. 2035 fol. 24R

³⁶ AHG Ca vol. 2035 fol. 35R (51)

cadascú. Tenint en compte que 1 lliura són 20 sous, 42 lliures equivalen a 840 sous que cobrarien entre tots.

El 4 d'agost del mateix any va cobrar per la feina realitzada pel seu nét i ajudant Miquel Llop del qual en parlarem més endavant. Joan Canelles va percebre 49 sous i 6 diners per 33 jornals que Llop treballà com a macip, 1 sou i 6 diners per jornal³⁷. Ens inclinem, però, a pensar que Llop, futur mestre major de l'església, devia ser menor d'edat ja que era el seu avi qui cobrava el seu salari com a ajudant. En una època de l'11 d'agost de 1413 Joan Canelles *lapicida sive padreri* va cobrar 7 lliures i 5 sous melgoresos per 36 jornals que ell i el seu nét, Miquel Llop altra vegada com a macip, havien realitzat a l'església. Per la documentació sabem que en aquest cas el macip va cobrar 18 diners per jornal i que el mestre va cobrar menys de l'habitual; 3 sous i 6 diners. Un dia més tard, el 12 d'agost, Canelles juntament amb Antigó i Fuster tots mestres de cases reben 10 sous i 7 diners. El 4 de desembre de 1413, Canelles, torna a cobrar en nom de Llop. Miquel cobrarà 1 sou i 6 diners per jornal per 18 jornals mentre que el seu avi va cobrar 52 sous i 6 diners melgoresos per 15 jornals, és a dir, una altra vegada 3 sous i 6 diners. A més a més, al document es fa referència a un pagament d'11 sous per fusta i una somada de lloses a 2 sous i 6 diners. Aquesta última referència ens porta a pensar que, tal i com és habitual, és el mestre l'encarregat de proveir de material l'obra.

El 19 d'abril de 1414 el trobem finalment anomenat com *lapicida et magister maior operis ecclesie Beate Maria dicte ville*. Torna a cobrar per les feines realitzades per Llop, com a macip, picant pedra. El més destacable és que Miquel Llop en aquest document té una assignació de 2 sous melgoresos per jornal, 6 diners més que l'any anterior³⁸.

L'any 1415 durant el concili general de la universitat es nomena a Antoni Antigó com a mestre major i hereu de l'església després de la mort de Joan Canelles present en el mateix concili segons la documentació. A partir d'aquest moment es va convertir en el mestre a títol vitalici de la fàbrica. Tot i el seu rang com a mestre major, les últimes èpoques on apareix, observem que el seu sou com *lapicida* es va reduint paulatinament. El 23 de març de 1415 va cobrar 6 lliures i 6 sous melgoresos per haver treballat 42 jornals. La nomenclatura utilitzada és

³⁷AHG Ca vol. 2035 fol. 42V-43R

³⁸AHG Ca vol. 2035 fol. 47V (81) 19 d'abril de 1414.

magister majori dicti operis mentre que Antigó només és nomenat com *magister dicti operis* tot i cobrar 1 sou més per jornal que el seu antecessor³⁹. A pesar de que el sou fos més baix no hi ha dubte que Joan Canelles encara era considerat el mestre major de l'església.

El 8 d'abril de 1415 va cobrar 12 sous per 4 jornals picant pedres. Mentre que el seus companys Antoni Antigó, Pere Bofill i Pere Mallol varen treballar 8 jornals, Canelles només en va treballar la meitat cobrant 3 sous jornals, sou habitual dels picapedrers qualificats. Antoni Antigó va ser l'únic que va cobrar 4 sous melgoresos per jornal, 32 sous melgoresos pels 8 jornals, és a dir, la quantitat habitual pel mestre d'obres quan realitzava feines de picapedrer⁴⁰.

El 20 de març de 1416 va cobrar per 85 jornals de treball realitzats entre el juny de 1415 i el gener de 1416 un total de 10 lliures 7 sous i 6 diners melgoresos que corresponien a 2 sous i 6 diners per jornal. Al mateix document trobem que el picapedrer Pere Bofill va cobrar 3 sous per jornal⁴¹. A primer cop d'ull semblen molts jornals de treball però si fem un promig mensual podem veure com el ritme era més baix que el dels anys anteriors. L'explicació més lògica és que segurament degut a la seva avançada edat, Joan Canelles, no fos capaç de seguir el mateix ritme que la resta de picapedrers i, per tant, no tallava al mateix ritme que els altres, o bé, que pel cansament ja no fos capaç de suportar una jornada sencera i, per tant, la remuneració fos inferior.

L'última època on el documentem és del 29 de maig de 1417 i va cobrar 12 sous melgoresos per treballar en un reliquiari⁴². De fet, a principis del mateix any va vendre a Antoni Antigó algunes eines⁴³ i fulles de fusta per fer motlles. Després d'aquesta època, on Canelles apareix encara com a mestre de Santa Maria, no tornem a trobar el seu nom pel que fa al llibre de la procura. Cal assenyalar que, malgrat que a partir de l'any 1418 en endavant no el trobem, no vol dir que no continués vinculat a l'obra ja que hem de tenir present que en les èpoques analitzades no hi apareixen els pagaments anuals com a mestre major de l'església sinó que només trobem els pagaments corresponents a la seva feina

³⁹ AHG Ca vol. 2035 fol. 82V-83R-83V (140) 23 de març de 1415.

⁴⁰ AHG Ca vol. 2035 fol. 84V-85R (145) 8 d'abril de 1415.

⁴¹ AHG Ca vol. 2035 fol. 98R (175) 20 de març de 1416.

⁴² (...) *Item solvistis Johanni Caneles lapicide dicte ville duodecim seldos malgurienses que debebant per operando reliquium dicte eclessie.* (...) AHG Ca vol. 2035 fol. 123R (226) 29 de maig de 1417.

⁴³ AHG Ca vol. 2035 fol. 118V (205) 31 de desembre de 1417.

com a obrer de la mateixa. Cal destacar que en les últimes èpoques el seu sou s'havia reduït a la meitat; passant de 4 sous melgoresos per jornal a dos i això podria ser, com ja havia indicat Pujol, a un possible deteriorament de les seves capacitats degut a una edat avançada⁴⁴. Segons els càlculs de Pujol, en el moment de la venda de les eines l'any 1417 Canelles comptaria amb més setanta anys⁴⁵. Curiosament, com hem indicat, la seva última tasca documentada serà la de treballar en un reliquiari; una feina menys feixuga que picar pedra. Caldria, per tant, realitzar un buidatge sistemàtic d'altres volums notarials de l'època per buscar més dades relacionades amb el sou anual com a mestre major o inclús el seu propi testament o el de la seva muller. Cal destacar que al nomenament d'Antigó com hereu de la direcció de l'obra s'especificava que Antoni no seria mestre major fins la mort de Canelles però ens trobem que l'any 1417 ja es parla d'Antigó com a mestre major i Canelles encara apareix, o sigui que ara per ara, no podem saber l'any de la seva mort.

En referència a la seva família i gràcies a la documentació, sabem que Miquel Llop era nét seu. Desconeixem de moment el nom de la filla de Canelles i mare de Miquel. Apareixen altres persones amb el cognom Canelles i tot que seria probable que formessin part de la família del mestre no ho podem afirmar. Aquest són Martí Canelles, Bartomeu Llop, paraire de Castelló que apareix diverses vegades com a testimoni i Joan Llop, fuster de Castelló que també apareix com a testimoni i que Pujol assenyala que era el seu pare.⁴⁶ És un fet habitual que els membres de la mateixa família es dediquin a les mateixes professions i, segurament, per aquest motiu Miquel Llop aprendrà l'ofici de mestre picapedrer del seu avi. Així mateix també seria lògic que Joan Canelles utilitzés la seva influència per afavorir laboralment a altres membres de la família.

⁴⁴ Vegeu M. PUJOL i Canelles. "La portalada..." o. c. 2007.

⁴⁵ Miquel PUJOL i CANELLES "La construcció..." o.c. treball inèdit

⁴⁶ AMCE Fons Miquel Pujol i Canelles

4.1.1.2 Antoni Antigó (1415- ¿?)

Antoni Antigó estava casat amb Agneta. Sabem que tenia tres fills; Caterina, Antoni i Joan. L'any 1390 dota a la seva filla, desposada amb Bernat Vicenç *petrarius* de Sant Pere Pescador. Antoni Antigó fill, de professió paraire, fou l'hereu universal del mestre. Joan Antigó, per la seva banda, es va convertir en un dels grans pintors de la segona generació del gòtic internacional del cercle gironí arribant, fins i tot, a emparentar-se amb la família Borrassà amb el seu casament en segones núpcies amb Caterina Borrassà, germana del pintor Honorat i filla de pintor Francesc (la primera esposa fou Caterina Vicenç de la família de pedrers de Sant Pere Pescador).⁴⁷ Desconeixem l'origen de la família però sabem que a partir de la seva arribada a Castelló hi van residir durant molts anys.

Antoni Antigó apareix documentat per primer cop en una època del 21 de maig de 1412 on va cobrar 10 lliures i 8 sous melgoresos per 52 jornals realitzats a l'obra de l'església de Santa Maria, a raó de 4 sous cada jornal (preu que cobrava el picapedrer de màxim rang i que es va mantenir durant els anys que engloba el present estudi, fins i tot un cop nomenat mestre major). Sabem, per tant, que a la seva arribada a la vila de Castelló ja era un mestre especialitzat, sobretot pel fet que el seu sou era el mateix que del mestre major Joan Canelles⁴⁸. Un altre fet a destacar és que fou durant els anys estudiats l'únic picapedrer, a banda de Canelles, vinculat a diversos *macips*, *nucius* o *pediceus*. En aquesta primera època trobem com a macip d'Antigó a Joan Jenhoer i un tal Carbó⁴⁹. Com veurem més endavant era el mateix mestre el que cobrava el sou dels seus macips o ajudants i per tant en aquesta època va cobrar un total de 15 lliures 16 sous i 6 diners melgoresos per la seva feina i la dels seus ajudants.

Un any més tard, el maig de 1413, el trobem com a *padreri* fent de testimoni juntament amb un dels seus macips, Joan Janoher pedrer de *Crudilis*, del pagament d'altres companys picapedrers⁵⁰.

⁴⁷ Per la informació relacionada amb la família Antigó i el seu arbre genealògic vegeu PUJOL I CANELLES El retaule de Sant Miquel de Castelló d'Empúries, la descoberta dels seus autors.

⁴⁸ AHG Ca vol. 2035 24V25R 21 de maig de 1412.

⁴⁹ El tal Carbó podria respondre al nom de Pere documentat en una altra època del mateix llibre.

⁵⁰ AHG Ca vol. 2035 fol. 35R (51) 11 de maig de 1413.

El 8 i el 21 de juliol de 1413 va cobrar 48 sous melgoresos per 12 jornals de treball i 40 sous per 10 jornals respectivament. En aquests casos el *pedicecus* fou Antoni Mir.⁵¹ El 4 d'agost de 1413 va cobrar 28 sous melgoresos per 7 jornals. L'11 d'agost del mateix any va cobrar juntament amb el seu ajudant Antoni Mir 10 lliures i 6 sous per 74 jornals . El 19 agost va cobrar 38 sous melgoresos per 9 jornals i mig i en aquest cas els macips que l'ajuden són Antoni Mir i Mateu Terra. El 18 de setembre del mateix any va cobrar 36 sous per 9 jornals amb els mateixos ajudants esmentats⁵². A partir d'aquesta època trobem un buit documental respecte la seva activitat fins al moment del seu nomenament a principis de l'any 1415. És possible que Antigó realitzi algun viatge de treball o que treballi en altres construccions de la població o rodalies.

A principis de l'any 1415 trobem el document que declara Antoni Antigó com el mestre major de l'església de Santa Maria un cop mort el mestre Canelles. La família Antigó, que a partir d'aquest moment es va instal·lar de forma permanent a la vila, va rebre a canvi exempcions en el pagament de certs tributs. Aquest document el trobem entre una època datada el 22 de març i una altra datada un dia més tard. Està escrita en una lletra molt més acurada, suposem per la rigorositat en què s'anotaven tots els afers que es tractaven durant els concilis de la universitat. Crida l'atenció el fet, però, que normalment el concilis eren celebrats la vigília de la festa del Pentecosta i per tant, posem en dubte que aquest concili s'hagués celebrat entre el 22 i 23 de març. Cal ressaltar que en l'època del 23 de març el mateix Antoni Antigó ja apareix com *lapicide i magister dicti operis*. Tot i que *magister* no apareix acompanyat de la paraula *maior* el fet que s'utilitzi aquesta nomenclatura enlloc de *magister domorum* com als documents anteriors ja denota que s'ha produït el nomenament com a mestre responsable de les obres de l'església. En aquesta època Antigó va cobrar 6 lliures melgoreses per 30 jornals que havia realitzat a l'església i que havien finalitzat per la festa del Pentecosta. El seu sou continuava essent el mateix que els anys anteriors, 4 sous per jornal. En aquesta ocasió els obrers que l'ajudaven eren Bartomeu Murtra i Rigau Roca els quals apareixen com a *mancipium* i Pere

⁵¹ AHG Ca vol. 2035 fol. 41R (59) 8 de juliol de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 42R (60) 21 de juliol de 1413.

⁵² AHG Ca vol. 2035 fol. 4 d'agost de 1413 AHG Ca vol. 2035 fol. 36V-37R (57) 11 d'agost de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 44V (69) 19 d'agost de 1413 AHG Ca vol. 2035 fol. 18 de setembre de 1413.

Carbó que apareix com a *nunci*. Sabem també pel mateix document que Joan Canelles continua treballant a l'obra com a *magister maior* tot i que, com hem esmentat amb anterioritat, el seu sou s'ha reduït a 3 sous per jornal⁵³.

A partir del seu nomenament les tasques d'Antigó com a mestre i picapedrer s'intensifiquen. Els cobraments són constants al llarg dels anys que es van registrar en el llibre de la procura i tot sembla indicar que la seva presència a l'obra és continua des del 1415 al 1422.

El 8 d'abril de 1415 va cobrar 32 sous melgoresos per 8 jornals finalitzats el dia 7 d'abril *picandum lapides* acompanyat del seu ajudant Rigau, els picapedrers Canelles, Bofill i Mallol i el fuster Joan Fuster entre altres obrers⁵⁴. El 10 de setembre del mateix any va cobrar 10 lliures i 2 sous per 12 jornals acompanyat d'Antoni Mir com a ajudant⁵⁵.

Per trobar la següent època hem de passar a l'any següent, el 18 de març de 1416, on va cobrar 55 jornals treballats entre el setembre de 1415 i el 16 de març de 1416 picant pedra. També va cobrar el sou dels seus ajudants, com era habitual, que en aquest cas són Antoni Mir i Rigau els quals treballen 64 jornals picant pedra i, com més endavant analitzarem, amb un sou de picapedrer i no d'ajudant⁵⁶.

L'any 1416 va ser cridat a la consulta sobre les obres del projecte de la nau única de la Catedral de Girona. A la famosa consulta, els mestres majors de les grans seus en construcció es varen reunir per debatre sobre el projecte gironí i entre el quals trobem el representant de l'església parroquial de Santa Maria i el mestre Antigó. La presència del responsable de les obres de la fàbrica castellanina a la famosa consulta de Girona ens demostra la importància d'aquesta església amb aspiracions catedralícies i la bona consideració de l'experiència i coneixements del seu mestre major.

El 5 de juny de 1416 va cobrar 6 lliures i 15 sous melgoresos per la feina que ell i el seu macip van realitzar a l'obra⁵⁷. El 28 d'agost del mateix any va cobrar 20 sous melgoresos per 5 jornals treballats⁵⁸. El 3 d'abril de 1417 va cobrar 4 lliures i 4 sous melgoresos per 21 jornals acompanyat d'Antoni Mir, Pere Cist i Pere

⁵³ AHG Ca vol. 2035 fol. 82V- 83R- 83V (140)

⁵⁴ AHG Ca vol. 2035 fol. 84V- 85R (145)

⁵⁵ AHG Ca vol. 2035 fol. 95R (165)

⁵⁶ AHG Ca vol. 2035 fol. 97V-98R

⁵⁷ AHG Ca vol. 2035 fol. 111R-111V (184)

⁵⁸ AHG Ca vol. 2035 fol. 112V (189)

Pujolar. El 24 d'abril de 1417 va cobrar 34 sous melgoresos per 8 jornals i mig treballant a l'obra acompanyat dels ajudants Pere Sist i Pere Pujolar. Les jornades havien estat realitzades entre el 3 d'abril i el dia que es firma l'època, 24 d'abril. El 29 de maig del mateix any va cobrar 7 lliures i 7 sous melgoresos per 24 jornals que va treballar acompanyat dels macips Pere Sist i Antoni Manssa. Així mateix en aquesta època el mestre dóna testimoni de la compra de batum, calç i postes per l'obra. El 8 de gener del 1418, anomenat com *lápida i magister maior* de l'obra nova de l'església, va cobrar, a banda del sou pels macips Pere Riba i Joan Sastre, 12 sous melgoresos per 3 jornals. Cal dir que en aquest cas el sou que va cobrar pels macips és molt superior al seu propi salari. No hi ha cap especificació de la feina que van realitzar. El 14 de maig del mateix any el mestre va cobrar per 8 jornals picant pedra juntament amb l'ajudant Pere Riba. El 15 d'octubre va cobrar 13 lliures per 13 jornals acompanyat de Pere Riba i Antoni Sartre. En aquesta ocasió se'l denomina com pedrer i mestre major.⁵⁹ L'activitat del mestre durant l'any 1418 és bastant baixa segons la documentació però, com seguidament veurem, el gener del 1419 torna a augmentar. El 21 de febrer de l'any 1419 va cobrar per 36 jornals 7 lliures i 4 sous que van començar el 31 de desembre de 1418, per tant entre el 31 de desembre i el 21 de Febrer va treballar a l'obra 36 dies. Els seus ajudants són Antoni Sartre i Pere Riba el quals van treballar durant el mateix període un total de 53 dies. El 6 de juny del mateix any va cobrar per 29 dies realitzats entre el 18 d'abril i la vigília del Pentecostés 5 lliures i 16 sous. Pere Riba i Antoni Sartre van tornar a ser el seus ajudants. Val a dir que la resta de l'any 1419 no apareix cap més document al respecte. Caldria saber si fou per l'absència del mestre o perquè es trobava treballant en alguna altra obra a la vila i, per tant, només hagués realitzat tasques de direcció durant aquest any. Sabem segur que l'activitat de les obres no va parar fins l'agost ja que es fan diversos pagaments pel transport de pedra de mitja lluna el 21 juny i per tant podem deduir que s'estava treballant en els pilars de la nau central. També trobem diversos pagaments als picapedrers Bartomeu Murtra el 19 de juliol i Joan Janoher el 14 d'agost però a partir de d'aquesta data els documents són inexistents. Aquest fet també podria respondre a què no s'haguessin passat a net

⁵⁹ AHG Ca vol. 2035 fol. 122R (213) 3 d'abril de 1417, AHG Ca vol. 2035 fol. 122R (217) 24 d'abril de 1417, AHG Ca vol. 2035 fol. 124R (226) 29 de maig de 1417, AHG Ca vol. 2035 fol. 127R-127V (235) 8 de gener de 1418, AHG Ca vol. 2035 fol. 130V (243) 14 de maig de 1418, AHG Ca vol. 2035 fol. 134R 15 d'octubre de 1418,

les èpoques de l'agost en endavant o que no hi haguessin diners per la finalització de l'obra. En tot cas, a dia d'avui no sabem quina va ser l'activitat del mestre entre el juny de 1419 i el gener de 1420⁶⁰.

El 16 de març de 1420 el mestre major va cobrar per 27 dies treballats a partir del 19 de gener. El sou continuava essent el mateix i els seus ajudants tornen a ser, com l'any anterior, Pere Riba i Antoni Sartre. El seu salari i el dels ajudants li donen a percebre un total de 14 lliures i 12 sous melgoresos dels quals només 5 lliures i 8 sous corresponen a la feina d'Antigó. El 6 d'abril de 1420 Antigó va cobrar 15 jornals realitzats a partir del 19 de març. També el trobem el 15 d'abril i el 29 de juliol de 1420 però només va percebre, en aquest cas, el sou dels macips. Durant aquest any els ajudants són Pere Riba i Joan Sartre i, a més a més, el dia 15 esmentat documentem un nou ajudant, Jaume Verdeguer. A partir del 29 de juliol succeeix el mateix que l'any anterior; no tornarem a trobar més documentació sobre el mestre major tot i que sabem que hi havia activitat ja que a principis del mes de setembre Joan Janoher, col·laborador habitual del mestre i antic macip seu, va treballar picant pedra fins a l'últim dia d'agost. El mateix mestre va cobrar l'any següent, el 28 de gener de 1421, 19 lliures i 18 sous melgoresos per la feina realitzada per ell i els seus ajudants picant pedres. A partir del 1421 l'activitat dels picapedrers es frena considerablement. Podem deduir, a partir de diversos pagaments que analitzarem més endavant, la construcció d'un nou orgue i per tant això podria suposar que les obres estaven arribant al final. Un altre fet que reforça el que acabem de dir és que durant el 1420 es realitzen pagaments pel transport de pedres de mitja lluna utilitzades en els pilars i una sola pedra de capitell que possiblement era per culminar l'últim pilar de la nau central. El 6 de juny de 1421 el mestre va cobrar 60 sous per 15 jornals treballats que van finalitzar per la vigília del Pentecosta. En aquesta ocasió els seus ajudants són Antoni Sartre i Joan Sager. Crida l'atenció que en les últimes pàgines del llibre de la procura les èpoques es troben cada cop més desordenades cronològicament. Un exemple és que tornem a trobar una època del 6 de juny entre les pàgines que en teoria haurien de contenir les èpoques del 1422. En aquesta trobem que va cobrar 28 sous per 7 jornals treballats durant el mes de juny. I torna a aparèixer com ajudant Antoni Sastre però aquest cop

⁶⁰ AHG Ca vol. 2035 fol. 135R (265) 21 de Febrer de 1419, AHG Ca vol. 2035 fol. 137R (273) 6 de juny de 1419, AHG Ca vol. 2035 fol. 138R (276) 21 de juny de 1419, AHG Ca vol. 2035 fol. 138V (279) 19 de juliol de 1419, AHG Ca vol. 2035 fol. 139R (280) 14 d'agost de 1419.

acompanyat d'un tal Guilo. El 18 de novembre de 1421 va cobrar 20 sous per 5 dies fent un armari. En aquesta època apareixen com ajudants Joan Seguir i Antoni Ros, que surt com ajudant però s'especifica que fa de manobra⁶¹.

4.2 Els ajudants dels mestres: *mancipium*, *nucius*, *pediceus*

Al llarg del llibre de la procura trobem documentats diferents ajudants dels mestres d'obres. Apareixen com a *mancipium*, *pediceus* i *nucius*. *Mancipium* traduït al català com macip/ina (m/f) prové del llatí *mancipiu* que significa esclau. El diccionari ens dóna a dia d'avui diferents definicions del mot. Les definicions que trobem i que més s'aproximen al nostre context són: 1. *Servent; persona que està al servei d'altri, cast. siervo, criado.* 2. *Aprenent d'un ofici; cast. aprendiz, mozo.* 3. *Xicot o jove en general; cast. joven, mancebo*⁶². Després de fer un seguiment dels diferents personatges que apareixen documentats en aquesta categoria creiem que la definició més aproximada seria la d'*aprenent d'un ofici*, en aquest cas el de mestre picapedrer com analitzarem en aquest apartat.

L'altre mot que trobem per indicar aquesta categoria laboral és *pediceus* o *pedicecus*. El *pedicecus* el trobem definit com *esclau que acompanya, que segueix a peu; patgen o "lacayo"*⁶³. En aquest sentit creiem que respondria a la definició i no d'esclau en cap cas.

I finalment el tercer mot que s'utilitza amb freqüència en el llibre de la procura és *nucius* que la seva definició seria molt semblant a la de macip.

No es tractava segons el nostre parer d'aprendre l'ofici de picapedrer sinó d'aprendre l'ofici de mestre. Per tant més que aprenents estariem parlant

⁶¹ AHG Ca vol. 2035 fol. 141V (288) 16 de març de 1420, AHG Ca vol. 2035 fol. 142R (290) 6 d'abril de 1420, AHG Ca vol. 2035 fol. 142V (292) 15 d'abril de 1420, AHG Ca vol. 2035 fol. 144R (298) 29 de juliol de 1420, AHG Ca vol. 2035 fol. 144V (299) 7 de setembre de 1420, AHG Ca vol. 2035 fol. 147V (306) 28 de gener de 1421, AHG Ca vol. 2035 fol. 149R (311) 6 de juny de 1421, AHG Ca vol. 2035 fol. 153R (322) 6 de juny de 1421, AHG Ca vol. 2035 fol. 154R (326) 18 de novembre de 1421.

⁶² Existien altres definicions de macip però no han estat incloses en el text per no tenir relació directa amb el concepte que estem buscant i per tant han estat descartades. Aquestes són: 1. *Bastaix, home que es dedica a transportar càrrega a l'esquena o a braços (Barc., segles XVI-XVIII). Se'n deia especialment macip de ribera.* 2. *Encarregat d'organitzar i dirigir una festa de poble, i especialment la festa major (Costa de Llevant); cast. paborde.* Diccionari català València Balear. Institut d'Estudis Catalans.

⁶³ . Diccionari català València Balear. Institut d'Estudis Catalans.

d'ajudants o deixebles del mestre. És un fet habitual en l'època medieval que el mestre major s'acompanyés de macips o ajudants ja que també era una manera d'augmentar els ingressos que percebien de la fàbrica. Segons Joan Domenge *“La majoria dels mestres treballen assistits per fadrins, macips i captius, la qual cosa contribuïa a engrèixar els ingressos que obtenien de la fàbrica. Al mateix temps, la presència d'ajudants revela aquests mestres exercint una tasca didàctica important i ostentant un nivell econòmic suficient per adquirir els esclaus. Cal dir, però, que els “subordinates” no sempre treballen al costat del mestre. Mentre aquest és a l'obra, els seus col·laboradors es poden trobar a la pedrera i viceversa”*⁶⁴.

Queda per veure, però, si existia alguna diferència jeràrquica entre els diferents mots emprats per designar-los, o si, al contrari, s'utilitzaven indistintament i per tant compartien un mateix significat. Cal assenyalar, com tot seguit veurem, que trobem èpoques on s'utilitzen diferents mots per referir-se als ajudants i també altres documents on una mateixa persona és anomenada de diferents maneres. En la majoria dels casos no creiem, però, que els ajudants documentats en el present estudi fossin esclaus del mestre ja que alguns d'ells els trobem, poc després, treballant com a mestres picapedrers de forma independent; tant pel que fa l'obra de Santa Maria com en altres construccions com seria la Torre de Mar.

Els ajudants documentats entre 1411 i 1422 són Joan Janoher, en Carbó, Miquel Llop, Antoni Mir, Mateu Terra, Bartomeu Murtra, Rigau Roca, Pere Carbó, Pere Cases, Pere Pujolar, Pere Siste, Antoni Manssa, Pere Riba, Joan Sartre, Antoni Sartre, Jaume Verdecet, Joan Sager, Guilo i Antoni Ros⁶⁵.

Exceptuant Miquel Llop que apareix com ajudant del seu avi, Joan Canelles, la resta apareixen vinculats directament al mestre Antigó. La diferència bàsica entre aquests obrers amb la resta de picapedrers, manobres i bracers és que és el

⁶⁴ Joan DOMENGE i MESQUIDA *“Entorn els oficis artístics a Mallorca. Una aproximació als treballs i ocupacions dels artistes medievals (segles XIV-XVI)”* La Manufactura Urbana i el Menestrals (Segles XIII-XVI). XI Jornades d'Estudis Locals, Palma, 21-23 de novembre de 1990. pàg 222 .

⁶⁵ AHG Ca vol. 2035 fol. 24V-25R, 36V-37R(57), 41R (59), 44V (69), 41-42V (60), 42V-43R (61), 45V (73), 47V (81), 68R-68V (107), 82V-83R-83V (140), 84V-85R (145), 95R (165), 97V-98R (174), 112V (189), 122R (213), 122R(217), 124R (226), 127R-127V (235), 130V (243), 134R (260), 135R (265), 137R (273). 141 (288), 142R (290), 142V (293), 144R (298), 147V (306), 149R(311), 153R (322) (falten dos de Janoher)

mestre el que cobra el seu sou d'ajudants. Tot i que ja han estat esmentats en els paràgrafs anteriors, tot seguit, hem realitzat una anàlisi de la freqüència en què apareix cadascú i la quantitat que cobrava el mestre per la seva feina, així com en quin moment foren ells mateixos que van passar a cobrar el seu propi salari.

En Joan Janoher i en Carbó són els primers macips que apareixen en el llibre de la procura. És justament en la primera època on apareix Antoni Antigó com a picapedrer a la vila que els trobem i, per tant, això ens reafirma el fet que Antigó ja era un mestre reputat a la seva arribada a la vila comtal⁶⁶. Trobem a Joan Janoher el 21 de maig de 1412 denominat com a *mancipium meus lapicida* amb un sou pel mestre de 3 sous i 6 diners melgoresos per 25 jornals iniciats el 27 d'abril fins a la vigília del Pentecostés del mateix any. Carbó, qui deduïm que és el mateix Pere Carbó que trobarem més endavant també com a *mancipium meus lapicida*, genera al mestre 21 sous melgoresos per 5 jornals treballats també a 3 sous i 6 diners⁶⁷. Cal esmentar com veurem més endavant que aquests preus responen a la remuneració que rebia un mestre picapedrer especialitzat. Hem de suposar que aquests macips ja coneixien l'ofici de picapedrer pel sou que se'ls hi atorgava però el fet que aquest fou percebut pel mestre ens porta a pensar que aquest impartia algun tipus de docència respecte ells, tot i que no fossin simples aprenents. Les altres possibilitats que pel moment hem descartat és que el mestre gaudís d'una empresa paral·lela de picapedrers i ell fos l'administrador o que fossin esclaus en propietat del mestre. Una de les raons per les quals hem descartat les altres opcions és el fet que alguns d'aquests picapedrers van acabar treballant pel seu compte com és el cas de Joan Janoher.

La propera vegada que documentem a Janoher en el llibre de la procura és el 6 de juny de 1416 on trobem el cobrament de dues èpoques com a *lapicida* completament desvinculat del mestre pel que fa el cobrament del sou. En la primera va cobrar 28 lliures i mitja de les 34 lliures 16 sous i 6 diners melgoresos que li devien per 199 jornals a 3 sous i 6 diners melgoresos per cada jornal; el mateix que l'any 1412 però amb la diferència que aquesta vegada qui cobrava era ell i no Antoni Antigó. En la segona època datada del mateix dia va rebre el sou restant. El del 12 de juny de 1417 apareix com a *padreriis* de la vila de Castelló

⁶⁶ AHG Ca vol. 2035 fol. 24V-25V 21 de maig 1412

⁶⁷ AHG Ca vol. 2035 fol. 24V-25V 21 de maig 1412

amb el mateix sou de l'època anterior; Janoher va treballar 14 jornals *picandum lapides* a l'obra de Santa Maria i va cobrar un total de 49 sous melgoresos⁶⁸. El 14 de maig de 1418 el tornem a trobar com a *pedrarius*, aquest cop treballant picant pedres durant 23 jornals per un total de 80 sous i 6 diners⁶⁹. Quatre dies més tard trobem una altra època per haver treballat com a *lapicida* des del 14 d'agost de 1417 fins el 23 de desembre del mateix any per un total de 86 jornals. La feina és remunerada quasi mig any més tard d'haver estat realitzada. El sou per jornal no varia: 3 sous i 6 diners que sumats són un total de 14 lliures 10 sous i 6 diners melgoresos⁷⁰. El 22 d'octubre del mateix any va cobrar 10 lliures i 10 sous melgoresos com a picapedrer per 60 jornals picant pedra a la llotja de l'obra, finalitzats el dia del cobrament. El gener de 1419 va cobrar per una banda 56 sous melgoresos que li devien per treballar 16 jornals treballant en els teulats de les capelles de l'església entre el 17 de maig i 4 de juny 1418 i 52 jornals picant pedres entre el 17 d'octubre 1418 i el 31 de desembre de 1419. El 4 de maig de 1419 va cobrar 13 lliures 9 sous i 6 diners per 77 dies treballats entre el 2 gener i el 15 d'abril del mateix any. El 14 d'agost de 1419, 6 lliures i 2 sous melgoresos per 35 jornals picant pedra a la llotja entre el 21 d'abril i el 3 de juny. L'any 1420 va cobrar, el dia 6 d'abril, 10 lliures melgoreses per 56 jornals que van finalitzar el 19 de gener del mateix any i el 19 de maig 35 sous melgoresos per 10 jornals, el 7 de setembre 8 lliures 4 sous i 6 diners melgoresos per 46 jornals picant pedres finalitzats l'últim dia d'agost i el 18 de setembre 52 sous i 6 diners melgoresos per 15 jornals. El 24 de gener de 1421 va cobrar 6 lliures i 6 sous per 36 jornals, el 5 de setembre trobem dues èpoques, una on va cobrar 21 lliures, 3 sous i 6 diners melgoresos per 21 jonrals realitzats entre el 29 de setembre de 1420 i la vigília de Pascua i una altra de 42 sous i 6 diners per 15 jornals i el 6 de setembre del mateix any 5 lliures 15 sous i 6 diners per 33 jornals que va fer des del 1 d'abril fins la vigília del Pentecosta. El 24 d'agost de 1422 va cobrar 36 sous melgoresos per 9 jornals acabant els teulats i el 13 de maig de 1426 rep 100 sous per picar pedra a la dita obra⁷¹. L'any 1421 a més de treballar en les obres de

⁶⁸ AHG Ca vol. 2035 fol. 111V (185) 6 de juny de 1416, AHG Ca vol. 2035 fol. 112R (187) 6 de juny de 1416, AHG Ca vol. 2035 fol. 124V (230) 12 de juny de 1417

⁶⁹ AHG Ca vol. 2035 fol. 130V (244) 14 de maig de 1418.

⁷⁰ AHG Ca vol. 2035 fol. 131V (253) 18 de maig de 1418

⁷¹ AHG Ca vol. 2035 fol. 134V (262) 22 d'octubre 1418, AHG Ca vol. 2035 fol. 135V (266) 25 de gener 1419, AHG Ca vol. 2035 fol. 135 (267) 25 de gener de 1419, AHG Ca vol. 2035 fol. 135V (268) 4 de maig de 1419, AHG Ca vol. 2035 fol. 139R (280) 14 d'agost de 1419, AHG Ca vol. 2035

Santa Maria també el trobem documentat treballant a les obres del pont nou de Castelló, segurament en alguna reparació, on apareix juntament amb Antoni Antigó entre altres mestres com a fuster i mestre de cases. El cobrament es documenta el 28 d'octubre on per 5 jornals va cobrar 23 sous i 4 diners a raó de 4 sous i 8 diners, el preu més alt per un picapedrer de l'època⁷². Sens dubte, a banda del mateix Miquel Llop, Joan Janoher és el macip del qual tenim més documentació. La possibilitat de realitzar el seguiment de la seva carrera, primer com a macip d'Antigó, després com a *lapicida* i finalment com a fuster i mestre de cases ens permet seguir l'evolució d'aquest artífex de Castelló des del moment de la seva formació fins al grau més elevat d'especialització en la jerarquia de la construcció. Desconeixem a dia d'avui si Joan Janoher va arribar a ser mestre major d'alguna construcció.

Miquel Llop és, sens dubte, l'ajudant que crida més l'atenció entre tots els macips documentats. Fou el substitut d'Antoni Antigó com a mestre major i, tot i que no coneixem a dia d'avui l'any del seu nomenament com a tal, a través d'aquest estudi podem saber una mica més sobre els seus inicis en el món de l'art. Tot sembla indicar que es va convertir en l'ajudant del seu avi Joan Canelles per aprendre l'ofici familiar. La primera vegada que el documentem en el llibre de la procura és el 4 d'agost de l'any 1413 quan Joan Canelles va cobrar per la seva feina com a *pediceus*. El sou és bastant baix i correspon més al d'un aprenent en l'ofici de picapedrer que el d'un mestre experimentat. El mestre cobrà per la feina de Llop un total de 49 sous i diners per 33 jornals que va treballar. Al document també trobem que Miquel és *neptis meu sive net* o sigui que en aquest sentit queda clar que Llop era el nét per part de mare de Canelles⁷³. Un dies més tard tornem a trobar una àpoca a favor de Miquel; el dia 11 d'agost Joan Canelles va cobrar 7 lliures i 6 diners per 36 jornals que havia treballat ell amb el seu nét. El sou de Llop es manté en 18 diners per jornal, és a

fol. 142V (291) 6 d'abril de 1420, AHG Ca vol. 2035 fol. 139R (281) 19 de maig de 1420, AHG Ca vol. 2035 fol. 144V (299) 7 de setembre de 1420, AHG Ca vol. 2035 fol. 144V (300) 18 de setembre de 1420, AHG Ca vol. 2035 fol. 143V (296) 24 de gener de, AHG Ca vol. 2035 fol. 150R (314) 5 de setembre de 1421, AHG Ca vol. 2035 fol. 153V (324) 5 de setembre de 1421, AHG Ca vol. 2035 fol. 150V (317) 6 de setembre de 1421, AHG Ca vol. 2035 fol. 156V-157R (341) 24 d'agost de 1422, AHG Ca vol. 2035 fol. 154R (327) 13 de maig de 1417.

⁷² AHG Ca vol. 1999 fol. 32R-32V 28 octubre de 1421. El Llibre d'obres de la torre de Mar inclou el llibre d'obres del pont nou avui en dia conegut com pont vell.

⁷³ AHG Ca vol. 2035 fol. 42V-43R (61) 4 d'agost 1413

dir, 1 sou i diners per dia treballat i per tant si ho calculem el mestre va ingressar, a banda del seu sou, 54 sous melgoresos⁷⁴. El 4 de desembre del mateix any es cobren 27 sous melgoresos per 18 jornals i el 19 d'abril de l'any següent 14 sous melgoresos per 7 dies picant pedres. Aquesta vegada podem observar que el seu sou ha augmentat a 2 sous per jornal. Tot i que continua essent el mestre qui cobra el pagaments a Miquel Llop ja se'l denomina *Lapicide*. Val a dir que a banda de la primera època, on es denomina pediceus i nét de Canelles, no havíem tornat a trobar un mot que el definís com ajudant. Sembla ser que n'hi havia prou denominant-lo com a *neptis* de Joan Canelles. Aquesta serà l'última vegada que el trobarem cobrant a través del mestre suposadament com a aprenent o ajudant d'aquest⁷⁵. La primera vegada que trobem a Miquel Llop cobrant com a picapedrer i no com a macip és el 3 d'abril de 1417 on per 4 jornals treballant a l'església amb el mestre Antigó va cobrar 14 sous melgoresos. El seu sou diari, 3 sous i 6 diners, fou el d'un picapedrer experimentat. Fou el mateix any que trobem documentat per última vegada Joan Canelles i tot i no aparèixer en l'època sí que es fa esment a la seva condició de nét del mestre⁷⁶. No tornarem a trobar Miquel Llop treballant a l'obra fins a principis de l'any 1423 quan, el 30 de gener i com a *fusteries*, va cobrar els 55 sous melgoresos restants de 10 florins d'or d'Aragó que li devien per diversos quadres que va realitzar per la festa de Corpus. Tot i que el document ens informa que ja s'havien pagat a compte diners, no hem trobat l'època que correspondria al primer pagament i per tant això ens demostra que podria haver continuat vinculat a les obres de l'església però simplement no es va arribar a anotar al llibre de comptes⁷⁷. Com ja havia avançat Pujol, el documentem en el llibre de clavaria, ja com a mestre major de l'església de Santa Maria, com escultor imatger. Caldrà continuar revisant els protocols de mitjans de s. XV per buscar més pistes sobre la carrera d'aquest mestre de Castelló.

Antoni Mir fou, sens dubte, l'ajudant més constant del mestre Antigó i el que va treballar al seu costat durant més anys. Les primeres èpoques que trobem i que

⁷⁴ AHG Ca vol. 2035 fol. 36V-37R (57) 11 d'agost de 1413

⁷⁵ AHG Ca vol. 2035 fol. 47V (81) 4 de desembre de 1313, AHG Ca vol. 2035 fol. 68R-68V (107) 19 d'abril de 1414

⁷⁶ AHG Ca vol. 2035 fol. 122R (213) 3 d'abril de 1417

⁷⁷ AHG Ca vol. 2035 fol. (350) 30 de gener de 1422

corresponen als anys en que encara no era mestre major són dels dies 8 i 21 de juliol i 4 d'agost del 1413 on Antigó va rebre per la feina de Mir 37 sous i 6 diners per 15 jornals, 25 sous per 10 jornals i 22 sous i 6 diners melgoresos per 9 jornals. Mir és definit aquí com a *pedicecus* i el sou és de 2 sous i 6 diners per cada jornal⁷⁸. El dia 11 del mateix mes el sou de Mir es redueix a 1 sou i 6 diners i les paraules que s'utilitzen per referir-se a ell són *nucius* i *mancipium*. El fet que en una mateixa frase s'anotin els dos mots ens indica que estariem davant de dues paraules sinònimes⁷⁹. Torna a aparèixer com a *mancipium* el 19 d'agost de 1413 i en aquest cas es torna a calcular el sou a partir de 2 sous i 6 diners per jornal, o sigui, un total de 23 sous i 9 diners per 9 dies i mig de feina⁸⁰. El 18 de setembre de 1413 Antigó va cobrar 50 sous melgoresos per la feina de Mir durant 20 jornals treballant a l'obra⁸¹. No tornarem a trobar el macip Antoni Mir, segons la documentació, fins el 10 de setembre de 1515 on es cobren per 44 dies de feina 7 lliures i 14 diners. El que crida més l'atenció és que el sou de Mir augmenta fins a 3 sous i 6 diners per jornal⁸². Tornarem a trobar Antoni Mir, en aquesta època com a *nuncius*, el 18 març de 1416 on es va realitzar un pagament d'11 lliures i 4 sous melgoresos per 64 jornals. El sou es manté a 3 sous i 6 diners per jornal i sabem que van ser realitzats entre el 12 de setembre de 1415 i el 16 de març de l'any següent. L'última època del llibre d'obres on trobem a Antoni Mir és del 3 d'abril de 1417 on Antigó va cobrar pel seu *mancipium* 7 sous melgoresos per dos jornals pel mateix sou per cada dia⁸³.

Mateu Terra apareix documentat juntament amb Antoni Mir en una època el 19 d'agost de 1413. Crida l'atenció que Antoni Antigó va cobrar diferent sou per cada un dels dos ajudants. Mentre el sou de Mir era de 2 sous i 6 diners per jornal el de Marcel Terra era de 3 sous i 6 diners. Terra que surt anotat com *mancipium* va treballar durant 9 jornals o sigui un total de 23 sous i 9 diners que va ingressar de més el mestre⁸⁴. El 18 de setembre el trobem anomenat com

⁷⁸ AHG Ca vol. 2035 fol. 41R (59) 8 de juliol 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 41V-42R (60) 21 de juliol de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 42V-43R (61) 4 d'agost 1413

⁷⁹ AHG Ca vol. 2035 fol. 36V-37R (57) 11 d'agost de 1413

⁸⁰ AHG Ca vol. 2035 fol. 44V (69) 19 d'agost de 1413

⁸¹ AHG Ca vol. 2035 fol. 45V (73) 18 de setembre de 1413

⁸² AHG Ca vol. 2035 fol. 95R (164) 10 de setembre de 1415

⁸³ AHG Ca vol. 2035 fol. 97V-98R (174) 18 de març 1416, AHG Ca vol. 2035 fol. 121R (213) 3 d'abril de 1417.

⁸⁴ AHG Ca vol. 2035 fol. 44V (69) 19 d'agost de 1413

pedicechus però el seu sou per 3 jornals passa a ser de 2 sous i 6 diners per dia, o sigui, 7 sous i 6 diners⁸⁵.

Bartomeu Murtra és un dels ajudants d'Antigó, juntament amb Mir i Janoher, del que tenim més documentació. Apareix per primer cop com a *mancipium* el 23 de març de 1415 just en el moment que Antigó és nomenat mestre major de l'obra. Murtra va treballar 60 jornals per valor de 3 sous i mig per jornal. El mestre va rebre 10 lliures i mig diner per la feina del macip. Sens dubte és un dels sous més alts que es cobren per la feina d'un ajudant subordinat.

El dia 28 d'agost de 1416 apareix com a picapedrer de *Palau de Verdaria* i per tant el seu sou el cobrarà directament ell. Sabem que va cobrar 7 lliures i 7 sous melgoresos per 13 jornals pagats a 3 sous i 6 diners per cadascun⁸⁶.

Rigau Roca és un altre del macips documentats. Apareix el 23 de març treballant amb Bartomeu Murtra com a *mancipium* i Pere Carbó com *nunciis*, tots ells ajudants del mestre Antigó, el qual va cobrar 6 lliures i 15 sous melgoresos per 45 jornals treballats per Roca a raó sous per jornal. Pere Carbó el podríem identificar amb el tal Carbó que hem documentat el maig de 1412⁸⁷. El 8 d'abril tornem a trobar a Rigau Roca pel qual va cobrar 24 sous melgoresos⁸⁸. En un altra època del 18 de març de 1416 trobem com en Rigau on surt nomenat com a *nunciis meus lapicida*. Segons la documentació, va realitzar 30 jornals picant pedra a 3 sous i 6 diners per jornal que van començar el dia 15 de setembre de l'any 1415 i van finalitzar el dia que es fa el cobrament i on es van cobrar per la seva feina un total de 105 sous melgoresos⁸⁹.

A partir de l'any 1417 trobem dos nous personatges com a *mancipium* Pere Sist i Pere Pujolar. El dia 3 d'abril Antigó va cobrar per cadascun d'ells 7 lliures i 13 sous melgoresos per 51 jornals i 42 sous melgoresos per 14 jornals respectivament. El sou d'ambdós és de 3 sous per jornal. El 24 d'abril del mateix

⁸⁵ AHG Ca vol. 2035 fol. 45V (73) 18 de setembre de 1413

⁸⁶ AHG Ca vol. 2035 fol. 82V-83R-83V (140) 23 de març de 1415, AHG Ca vol. 2035 fol. 112V (189) 28 d'agost de 1416

⁸⁷ AHG Ca vol. 2035 fol. 82V-83R-83V (140) 23 de març de 1415

⁸⁸ AHG Ca vol. 2035 fol. 84V-85R (145) 8 d'abril de 1415

⁸⁹ AHG Ca vol. 2035 fol. 97V-98R 18 de març de 1416

any tornen a aparèixer i aquesta vegada Pere Sist va treballar durant 6 jornals i Pere Pujolar 13 jornals, pel mateix valor, i que havien realitzat des del 3 d'abril fins al dia del cobrament. Tots dos apareixen com a macips. Mentre que a Pere Pujolar ja no el tornem a documentar, a Pere Sist el tornem a trobar el 29 de maig de 1417 com a *nuncius* per la seva feina picant pedres durant 15 jornals. El sou continua essent de 3 sous per jornal. El mateix dia trobem un nou macip, Antoni Manssa qui com a *nuncius* treballa 3 jornals al costat del mestre Antigó. El seu sou però serà més baix que el de Pere Sist, Antigó va percebre 6 sous melgoresos per 3 jornal, o sigui, 2 sous melgoresos per dia treballat⁹⁰.

El mes de gener del 1418, apareixen dos nous macips, Pere Riba i Joan Sartre. El seu sou és baix, 2 sous per jornal i treballen 30 jornals cadascú. El 14 de maig el tornem a trobar com *nuncius picandum lapides* durant 9 jornals. El 15 d'octubre el tornem a trobar un altre vegada amb Antoni Sartre, Riba com *lapicida nuncius meus* i Sartre com a *nuncius meus*. Aquesta vegada però el sou que es percep per Riba és de 3 sous melgoresos mentre que per Sartre és de 2 sous i 6 diners per jornal. Hem de tenir present que Riba havia treballat més dies que Sartre per tant deduïm que havia adquirit més experiència al costat del mestre major. En total Antigó rep 7 lliures i 13 sous melgoresos per 51 jornals de Pere i 42 sous i 6 diners per 17 jornals d'Antoni. Sabem per una època del 22 d'octubre de 1418, on Pere Riba fa de testimoni ,que vivia a Marzà. El 6 de juny de 1419 tornen a aparèixer ambdós. Aquest cop són descrits com a macips i treballen 43 jornals Pere Riba i 35 Antoni Sartre. El sou continua essent de 3 sous per jornal per Riba i 2 sous i 6 diners per Sartre⁹¹.

També trobem altres macips que només apareixen una sola vegada i desconeixem de moment per falta del següent llibre d'obres si van continuar treballant a l'obra al costat del mestre. Aquests són Guilo, Joan Seguir i Antoni Ros.

⁹⁰ AHG Ca vol. 2035 fol. 122R (213) 3 d'abril de 1417, AHG Ca vol. 2035 fol. 123R (217) 24 d'abril de 1417, AHG Ca vol. 2035 fol. 124R (226) 29 de maig de 1417,

⁹¹ AHG Ca vol. 2035 fol. 127R-127V (235) 8 de gener de 1418, AHG Ca vol. 2035 fol. 130V (243), AHG Ca vol. 2035 fol. 134R (260) 15 d'octubre de 1418, AHG Ca vol. 2035 fol. 134V(262) 22 d'octubre de 1418, AHG Ca vol. 2035 fol. 137R(273) 6 de juny de 1419

4.3 Els picapedrers

L'ofici de picapedrer era considerat en època medieval un ofici de prestigi. Tots els mestre d'obres eren a l'hora mestres picapedrers. El màxim grau de formació professional era el de mestre picapedrer. De fet, com hem comentat en l'apartat dels mestre majors, l'única cosa que diferencia uns dels altres era el grau d'especialització en l'ofici al dirigir una obra en concret. Segons un estudi de Domenge, no apareix mai en les ordinacions dels picapedrers de Mallorca la denominació de mestre de l'obra com una categoria professional⁹².

La nomenclatura utilitzada més comuna per referir-se al grup és la de *lapicida* tot i que també trobem el mot *pedrarius*. En cap cas trobem piquer com és habitual a la Seu de Lleida⁹³. Segons la documentació consultada, els dos mots, *lapicida* i *pedrarius*, semblen ser sinònims; trobem diferents èpoques on per definir al mestre picadrer apareix *lapicida sive pedrarius*. Tot i això caldria matissar que el mot *lapicida* s'utilitza més per aquells obrers que treballen a l'obra i *pedrer* és més utilitzat per aquells que treballen a la pedrera. Tot i que en alguns casos com Antigó el trobem anomenat tant com *lapicida* com *pedrarius*, hem pogut observar com un fet habitual aquesta diferenciació entre ambdós noms. Sabem del cert, però, que des dels primers estatuts de les ordinacions del gremi de picapedrers mallorquins, els pedrers i també els guixers formaven part del gremi de picapedrers⁹⁴.

Victòria Almuni en la seva tesi doctoral sobre la catedral de Tortosa als segles del gòtic realitza una divisió dels picapedres en diferents grups en funció si treballen a l'obra o a la pedrera o en ambdós llocs. Cal destacar que segons Almuni el sou i el sistema de cobrament d'uns i altres és diferent. En el cas de Tortosa trobem, a diferència de Castelló, que molts menestrals picapedrers treballen indistintament en un lloc o a l'altre i per tant depenen d'on realitzin el treball de la pedra s'adaptaran a unes condicions econòmiques o a unes altres.

⁹² Joan DOMENGE i MESQUIDA "Entorn els oficis...." o.c. pàg 386 . Segons aquest estudi les primeres ordinacions que es coneixen del gremi de picapedrers mallorquins són de l'any 1405 tot i que la corporació és més antiga.

⁹³ Argilés

⁹⁴ J. DOMENGE "Entorn els oficis...." o.c. pàg 385

En el nostre cas trobem que aquells que treballen a la pedrera i que cobren a preu fet segons les peces no són els mateixos que treballen residents a la dita obra i que cobren per jornal. Creiem, però, que les condicions serien similars a les descrites a Tortosa.

Els picapedrers medievals realitzaven gran varietat de tasques. Si prenem d'exemple l'estudi d'Argilés sobre els preus i salaris de la Seu de Lleida podem veure el llistat que, gràcies a la documentació conservada, sabem que realitzaven els piquers lleidetans. Aquest llistat ens serveix de punt de partida a l'hora de poder configurar, a falta de precisió de la documentació en les tasques dels menestrals, un llistat de les possibles feines que realitzen a l'obra els mestres picapedrers. Algunes de les tasques eren “ *derrocar arcs, desparedar, fer fosses, fer solament, alsar lloses de les epultures, reparar terrrats, gitar leytada, denegar les juntes, reblar, posar morter, adobar camins, adobar ponts, llosas, amarrar pedres al carrebador, espolsar el retaule, tancar finestres, amarrar pedres, paredar, amotllar, aparellar als paredadors...*”⁹⁵.

En el present estudi hem dividit els mestres picapedres en funció si treballaven a l'obra o a la pedrera. La diferència rau en el fet que els de la pedrera era qui preparaven el bloc perquè posteriorment a la llotja de la fàbrica se li donés la forma definitiva. Els grups de picapedrers que treballaven a la fàbrica no correspon, a excepció d'un sol cas, als pedrers que treballaven a la pedrera.

4.3.1 Picapedrers a jornal

Els diferents picapedrers documentats treballant a l'obra al llarg del present estudi són per normal general els mateixos al llarg del període estudiat. El seu sou, atorgat directament pels administradors de l'obra, és sempre a jornal. El sou varia depenent del grau d'especialització i experiència del mestre. Els picapedrers documentats fins l'any del nomenament del mestre Antigó a banda dels mestres Canelles i Antigó són: Pere Mallol, Pere Bofill o Bonfill i Joan Fuster que tot i que normalment apareix com a fuster també el trobem com a

⁹⁵ Caterina ARGILÉS i ALUJA. “ Preus i salaris...” o.c. 1998.

mestre de cases i picapedrer. Aquests cinc mestres, acompanyats dels macips esmentats en l'anterior apartat, seran els responsables del treball de la pedra a la seu castellanina. La majoria de picapedrers que trobem treballant a l'obra són a la vegada mestres d'obres.

A partir del nomenament d'Antigó, a banda de continuar treballant amb els mestres de l'època en que Canelles era l'únic mestre major Pere Mallol, Pere Bofill i Joan Fuster, trobarem, a més a més, diferents macips convertits ja en mestres picapedrers com són Joan Janoher o Bartomeu Murtra.

Degut a què en els anteriors apartats hem analitzat detalladament tota l'activitat documentada de Canelles, Antigó, Janoher i Murtra i que Joan Fuster hem preferit reservar la seva anàlisi per l'apartat dels fusters, en aquest apartat a banda de realitzar una interpretació general de la seva activitat, ens centrarem en la documentació que remet a Pere Mallol i Pere Bofill o Bonfill.

Pere Mallol és el primer *lapidista* que trobem documentat en el llibre d'obres. La documentació al respecte és constant i per tant és un dels artífexs destacats en la construcció de Santa Maria durant els anys estudiats. Podem remuntar la documentació que tenim a dia d'avui sobre aquest picapedrer a finals del s.XIV gràcies a l'estudi inèdit sobre la llotja de mar de Pujol i a la documentació conservada del llibre d'obres de la Torre de mar i del Pont nou. Pujol documenta per primer cop a Pere Mallol treballant a l'obra de la llotja de mar el 9 de juny de 1394 per realitzar alguns jornals com a lapidista. El tornem a trobar a la mateixa obra l'1 d'agost del mateix any però crida l'atenció que aquest cop apareix com a bracer. El 16 d'agost apareix com a fuster. El 23 d'agost una altra vegada com a manobra i el 30 del mateix temps, una altra vegada com a fuster. A partir d'aquesta data les obres continuen fins el 1400 però Pere Mallol no hi torna a aparèixer. Qui si que hi apareix com a bracer és un possible membre de la seva família, Bernat Mallol, tot i que amb la informació de que disposem a dia d'avui no podem afirmar que fossin família⁹⁶.

La primera vegada que el documentem en el llibre d'obres de la fàbrica castellanina és el 25 d'octubre de 1411 on va rebre 118 sous i 6 diners melgoresos per 39 jornals i mig picant pedra i altres necessitats de l'obra. Tot i que la

⁹⁶ M. PUJOL I CANELLES “ La construcció de la Llotja...” O.c. treball inèdit

intenció del notari era anotar el dies exactes que es varen portar a terme, trobem que deixa en blanc l'espai on correspondria anotar el dies d'inici i final. El tornem a trobar el 21 de maig de 1412 per 68 jornals que va treballar picant pedres. Els dies treballats es van iniciar el 23 de febrer del mateix any i es van finalitzar el 21 de maig, data de l'època. El 24 de desembre del mateix any el tornem a trobar juntament amb Bofill on va cobrar per 42 dies treballats. El seu sou durant aquest període és sempre de 3 sous per dia, el mateix que Pere Bofill. El dia 11 de maig de 1413 trobem una època de pagament conjunta de tots els picapedrers; Canelles, Bofill i Mallol i el bracer Berenguer Carbó, on no s'especifica el sou desglossat per cada cas. Només s'indica que tots ells van treballar 268 jornals pels treballs realitzats entre la festa de Nadal de 1412 i la Pasqua de l'any següent. Com que per altres èpoques sabem quin era el sou per jornal de cadascú, en aquell moment, amb un senzill càlcul podríem saber les quantitats desglossades si fos necessari. En aquest document també apareixen Antigó i Janoher com a testimonis. El 8 de juliol de 1413 el trobem com a *magister domorum i lapidum*. En aquesta ocasió va cobrar per 13 jornals treballats però crida l'atenció que el seu sou disminueix a 2 sous i 6 diners, quantitat que és inferior al que Antoni Antigó percebia per la feina del seu ajudant Antoni Mir. Podria ser que Mallol ja es trobés en una edat avançada i la seva activitat ja no fos la dels anys anteriors. Uns dies més tard, el 21 de juliol, va cobrar, com a mestre de cases i picapedrer per treballar 9 dies, 22 sous i 6 diners on es va mantenir el sou a 2 sous i 6 diners per dia. El 4 d'agost el trobem cobrant el mateix que en l'època anterior pels mateixos dies al mateix sou. L'11 d'agost va cobrar 90 sous melgoresos per 36 dies que li devien. En aquesta ocasió apareix anomenat com a *lapicide sive padreri*. El seu sou és el més baix de tots els picapedrers que van cobrar aquest dia exceptuant els sous que rebien els mestres pels sous com ajudant de Mir i Llop. Les següents èpoques on el trobem són del 19 d'agost i del 4 de setembre de 1413 i el 9 de gener i 16 de febrer de 1414 on va cobrar respectivament 10, 10, 6 i 3 jornals a raó de 2 sous i 6 diners melgoresos per jornal. El 8 de març trobem un document que surt de l'habitual. Aquest cop Pere Mallol definit com a *lapicida* va cobrar per realitzar diferents feines com a fuster. En concret per *abtando diversos trossus de fusta pel ciri palqual* de l'església. El sou respon a 4 sous per fixar la fusta, 4 sous i 6 diners per *quod bistraxi per emendo* aquests trossos de fusta de Banyotes i

finalment 4 diners per *bistrazi fecendo* aquesta fusta de casa seva. El 12 d'abril de 1414 va percebre la quantitat corresponent a 2 dies de feina sense haver-hi cap especificació de la tasca que va realitzar com a picapedrer. Aquesta és la última època on el trobem abans del nomenament d'Antigó com a mestre major⁹⁷.

Un cop Antoni Antigó és nomenat mestre de l'obra, Pere Mallol va continuar col·laborant amb l'obra de l'església. El 23 de març de 1415 el trobem juntament amb Canelles, Fuster i altres macips i bracers on va cobrar per 95 jornals que li devien 11 lliures, 17 sous i 6 diners melgoresos. El sou es manté en 2 sous i 6 diners per jornal i per tant la possibilitat que ja fos un home d'edat bastant avançada pren força. Podríem pensar que aquest sou correspon encara a l'època en que Canelles era mestre però el tornem a trobar en una època del 8 d'abril i el 9 de novembre del mateix any. En aquests documents va cobrar per 8 jornals 21 sous melgoresos i 12 lliures i 5 sous melgoresos per 98 jornals respectivament que va realitzar *picandum lapides* a raó del salari habitual. No tornem a documentar a Mallol fins 8 d'abril de 1417 on el que crida més l'atenció és la reducció del seu jornal. Segons la documentació va treballar 17 jornals i va cobrar un total de 34 sous melgoresos que correspon a 2 sous per dia. És el mateix preu per jornal que va percebre el 24 d'abril del mateix any per 10 jornals de treball. El 29 de maig de 1417 és la penúltima vegada que documentem a Pere Mallol al llibre d'obres de Santa Maria amb un sou de 2 sous per jornal. Va treballar un total de 26 dies i va cobrar 52 sous melgoresos. L'últim dia on surt anomenat com a pedrer fou el 14 de maig de 1418 i només va realitzar 4 jornals picant pedra, pels quals va percebre 8 sous⁹⁸.

És una possibilitat que a partir d'aquesta data es trobi treballant en alguna altra obra de la població però és poc probable perquè al revisar el

⁹⁷ AHG Ca vol. 2035 fol. 8V 25 d'octubre de 1411, AHG Ca vol. 2035 fol. 24V 21 de maig de 1412, AHG Ca vol. 2035 fol. 33V-34R (48) 24 de desembre de 1412, AHG Ca vol. 2035 fol. 35R 11 de maig de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 41R (59) 8 de juliol de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 41V-42R (60) 21 de juliol de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 42V-43R (61) 4 d'agost de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 36V-37R (57) 11 d'agost de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 44V (69) 19 d'agost de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 45R (71) 4 de setembre de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 64V (93) 9 de gener de 1414, AHG Ca vol. 2035 fol. 66V (98) 16 de febrer de 1414, AHG Ca vol. 2035 fol. 67R (101) 8 de març de 1414, AHG Ca vol. 2035 fol. 68R (106) 12 d'abril de 1414

⁹⁸ AHG Ca vol. 2035 fol. 82V-83R-83V (140) 23 de març de 1415, AHG Ca vol. 2035 fol. 84V-85R (145) 8 d'abril de 1415, AHG Ca vol. 2035 fol. 91V-92R (158) 9 de novembre de 1415, AHG Ca vol. 2035 fol. 121V 8 d'abril de 1417, AHG Ca vol. 2035 fol. 122R-122V(218) 24 d'abril de 1417, AHG Ca vol. 2035 fol. 124R (227) 29 de maig de 1417, AHG Ca vol. 2035 fol. 131R (251) 14 de maig de 1418.

protocol on es conserva el llibre d'obres de la Torre de mar de la platja dels *Gracells* que contè també els comptes d'una reparació del Pont Nou tampoc el trobem, mentre que els altres mestres i bracers destacats de l'obra de Santa Maria si que hi apareixen documentats⁹⁹. Així doncs el més lògic és pensar, per la falta de documentació a partir del maig de 1418 i la progressiva reducció de sou que hem observat, que el mestre de cases i picapedrer Pere Mallol es va jubilar segurament poc temps després que Joan Canelles, el mestre amb qui havia realitzat tota la seva carrera.

Pere Bofill o Bonfill, depenen del document el trobem d'una manera o de l'altre, de la vila de Castelló apareix per primera vegada el 21 de maig de 1412 on va cobrar per 61 jornals realitzats entre el primer de març de 1412 i el 21 de maig del mateix any. Va percebre un total de 9 lliures i 3 sous melgoresos corresponents a 3 sous per dia treballat. Com ja hem esmentat en els paràgrafs anteriors apareix juntament amb Mallol el 24 de desembre de 1412 per 70 jornals treballats l'11 de maig de 1413. Cal advertir que en l'època de 24 de desembre el seu sou ha augmentat respecte els mesos anteriors. Mentre que Mallol va seguir cobrant 3 sous per dia, Bofill va cobrar 3 sous i 6 diners per dia. El maig de 1413 com hem comentat en els apartats anteriors va cobrar juntament amb els seus companys 42 lliures melgoreses per 268 jornals que ell i els seu companys van treballar desde Nadal fins a Pasqua. L'11 d'agost de 1413 torna a aparèixer juntament amb Canelles, Antigó i Mallol i alguns macips i bracers pel cobrament de 29 dies de feina per la quantitat de 87 sous melgoresos. El sou que percep per jornal és de 3 sous. És l'última època on documentem a Bofill fins al nomenament del mestre Antigó l'any 1415. El 23 de març de 1415 va cobrar 6 lliures i 9 sous melgoresos per 43 jornals pel mateix salari que l'anterior document. El 8 d'abril del mateix any per picar pedres rep 21 sous corresponents a 7 dies de feina. El 20 de març i el 20 de novembre de 1416 va cobrar, respectivament, 9 sous per 3 jornals sense que s'especifiqui la feina realitzada i 69 sous melgoresos per 23 dies picant pedres a la llotja de l'obra a raó de 3 sous el jornal. No tornem a documentar Bofill fins el 28 d'abril de l'any següent, moment en que el seu sou es veu reduït a 2 sous i 6 diners melgoresos per dia treballat. El picapedrer va treballar un total de 55 jornals

⁹⁹ AHG Ca vol. 1999 Llibre d'obres de la Torre de Mar

picant pedra i va percebre 6 lliures, 17 sous i 6 diners melgoresos. El tornem a documentar els dies 14, 18 i 23 de maig de 1418. Seran les últimes èpoques on trobem el seu nom. El 14 va cobrar com pedrer 17 sous i 6 diners per 7 jornals que li devien per *picandum lapides*. El 18 va cobrar per 58 jornals picant pedra 80 sous de les 7 lliures i 5 sous melgoresos que li devien per treballar del mes de juny al mes de novembre de 1417 i finalment el dia 23 el picapedrer va cobrar 65 sous melgoresos a compte dels esmentats 58 jornals. En totes tres èpoques el que va percebre era sobre una base de 2 sous i 6 diners per jornal. Queda palés que el comput total de dies treballats l'any 1418 seria de 7, les altres èpoques eren del deute que l'obra havia generat amb Bofill l'any anterior¹⁰⁰. A l'igual que Pere Mallol no el trobarem documentat a l'obra de la torre de Mar ni tampoc a la reparació del Pont Nou. Tot i que el sou de Bofill no va disminuir tant com el de Mallol també existeix la possibilitat de la jubilació o inclús de la mort sobtada. En ambdós casos queda pendent realitzar un seguiment en una futura investigació a tot el gruix de protocols notariais de l'època.

4.3.2 Els picapedrers a destall

En el següent apartat recollim les dades obtingudes del buidatge que fan referència als *lapicides* o pedrarius que van garantir la provisió de pedres a destall o sigui que no cobraven el seu sou directament dels administradors de l'obra sinó que en comptes de treballar a preu per jornal perceben diferents quantitats en funció de les pedres que subministren a l'obra i per tant treballen a preu fet. Segons els estudis de Victòria Almuni a la Seu de Tortosa aquests tipus de picapedrer disposa de personalitat jurídica pròpia per tant són ells qui fixen les condicions del seu treball. En el cas de Tortosa, la historiadora escriu que les condicions queden expressades mitjançant un contracte¹⁰¹. Desconeixem a dia d'avui si en el cas de la seu castellanina es redactava algun tipus de contracte entre aquests i els procuradors de l'obra, en

¹⁰⁰ AHG Ca vol. 2035 fol. 24V 21 de maig de 1412, AHG Ca vol. 2035 fol. 33V-34R (48) 24 de desembre de 1412 AHG Ca vol. 2035 fol. 35R 11 de maig de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 36V-37R (57) 11 d'agost de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 82V-83R-83V (140) 23 de març de 1415, AHG Ca vol. 2035 fol. 84V-85R (145) 8 d'abril de 1415, AHG Ca vol. 2035 fol. 98R (175) 20 de març de 1416, AHG Ca vol. 2035 fol. 113R (192) 20 de novembre de 1416, AHG Ca vol. 2035 fol. 122V (219) 28 d'abril de 1417, AHG Ca vol. 2035 fol. 130V (246) 14 de maig de 1418, AHG Ca vol. 2035 fol. 131V (255) 18 de maig de 1418, AHG Ca vol. 2035 fol. 132R (258) 23 de maig de 1418.

¹⁰¹ Vegeu Victòria ALMUDI i BALADA " La catedral de Tortosa...." Vol. 1 o.c. pàg.543-553

tot cas, en el llibre d'obres que analitzem en el present estudi només s'anoten les èpoques de pagament i, per tant, no podem afirmar o desmentir si era habitual la seva redacció.

A grans trets podem afirmar que els pedrers que servien a l'obra a destall durant aquests anys procedien de Torroella de Fluvià, població molt propera a la principal pedrera que proveia Santa Maria, la pedrera de Vilacolum.

Les èpoques ens aporten informació de les diferents tipologies de pedres amb què comerciaven.

L'anàlisi de la tipologia de pedra, però, hem preferit fer-lo en una apartat diferent ja que no són només aquests els que subministren la pedra a l'obra sinó que moltes transaccions es fan a través de traginers. El trasllat de la pedra en tots els casos es fa en carreta ja que no existeix cap via marímita entre Vilacolum o Figueres on es trobaven les pedreres que hem documentat durant els anys estudiats i Castelló d'Empúries. En el llibre d'obres de la torre de mar sí que hem trobat un trasllat de pedres per via marítima desde el port de Sant Feliu de Guixols però no és el cas de Santa Maria.

Els pedrers a d'estall documentats són Pere Baliart o Baharts de Torroella de Fluvià, Antoni Caixàs i Antoni Turró *neptoni* de Pere Baharts i que apareix ajudant al seu familiar. Per tant els principals picapedrers a destall que proveiran directament a l'obra, sense cap intermediari, durant el període de 1411 a 1422/8 foren Pere Baliart i Antoni Caixàs. Tota la pedra que treballen aquests mestres prové de la pedrera de Vilacolum. L'anàlisi de la documentació que van generar ens aporta informació valuosa a l'hora de poder realitzar una hipòtesi sobre quines eren les parts en que s'estava treballant durant aquests anys. Cal tenir en compte que no eren els únics que realitzaven aquesta feina ja que és un fet bastant habitual que fossin els traginers els intermediaris entre l'obra i la pedrera.

Pere Baliart apareix documentat per primera vegada el 6 d'agost de 1412. Els procuradors de l'obra van pagar al picapedrer 80 sous melgoresos per 8 pedres d'entaulament i 24 pedres de fil. Cal destacar que en aquest document trobem que Canelles avala la compra com era habitual en els mestres majors. S'especifica que el preu per fer el transport desde la pedrera de Vilacolum a

l'obra és de 8 sous. El 27 de juny de 1413 Pere Baliart va cobrar 10 lliures 8 sous i 8 diners melgoresos per 284 pedres de fil, 72 pedres de cantó enteres i buyts i 4 pedres de finestra. El mateix dia, Antoni Caixas, en el primer document que apareix, rebia 60 sous per 25 pedres de cantó i 7 pedres de fil. Antoni Caixàs i Antoni Turró el 27 d'octubre 1414 van ser contractats per *sindendo* pedres a l'obra i van cobrar cadascú 40 sous melgoresos. No s'especifica quin seria el preu per jornal. El fet de cobrar directament de l'obra quan habitualment treballen a la pedrera indica que en el seu cas combinaven les dues tipologies de treball com també succeïa a la Seu de Tortosa. Tornarem a trobar Caixàs treballant directament per l'obra el 26 de febrer de 1415. El 22 de març del mateix any trobem una altra venda de pedres per part de Pere Baliart on li van pagar les 6 lliures i 13 sous restants de les 8 lliures i 13 sous melgoresos que els hi devien a ell i al seu neptoni Antoni Turró per 186 pedres de fil i 80 cantons. Al document es fa esment a que el primer pagament es va realitzar el 27 d'octubre, data en què Caixàs i Turró van estar treballant directament per l'obra. Tot i això les dades econòmiques de les dues èpoques no coincideixen i per tant es fa difícil pensar que formarien part de la mateixa transacció. Uns dies més tard, el 30 de març de 1415, Caixàs servia a l'obra 140 pedres de fil i 37 pedres de tipologia desconeguda on s'especifica que han estat tallades a la llotja de l'obra. El 28 de maig del mateix any Baliart va rebre 32 sous per 4 pedres grosses de tipologia desconeguda que sabem que juntament amb el transport costaven 3 sous per pedra perquè a l'època s'especifica que el carreter Antoni Julià les va portar amb la seva carreta desde la pedrera de Vilacolum fins a la llotja de l'obra. A banda d'aquestes també es compren 6 cantons a 6 sous per pedra, 22 pedres de fil i una sola pedra tot i no saber la tipologia sabem que es transporta en una sola carreta i que el preu són 4 sous, per tant, podem deduir que era de grans dimensions. És Pere Baliart qui s'encarrega de cobrar tant les pedres com el sou de l'intermediari. Si comparem el preu d'aquestes pedres amb altres èpoques on hi apareguin pedres de la mateixa tipologia podrem saber quin eren el recàrrec que es cobrava pel transport. El 22 d'octubre Caixàs va rebre 27 sous per 50 pedres de fil a raó de 6 diners la pedra i 2 cantons a 2 sous. No tornarem a documentar Caixàs i Baliart fins l'any següent quant amb pocs dies de diferències ambdós tornen a ser contractats per l'obra. El 31 de març trobem al pedrer Antoni Caixàs rebent 49 sous melgoresos per 22 pedres de fil, 3 pedres de finestra, una pedra

llarga de finestra i quatre pedres de pilar de finestra. Totes elles tallades a la pedrera de Vilacolum. Baliart per la seva banda, el 3 d'abril, va cobrar 81 sous melgoresos per 88 pedres de fil, 10 pedres de gra, 5 cantons, 2 pedres enteres per l'obra del pilar de finestra, 7 pedres de pilar de finestra, 7 pedres de finestra i 1 pedra *spigani* anomenada de finestra. El 25 d'agost va vendre a l'obra 2 pedres de finestra, 1 pedra de fil, 3 cantons i una pedra de finestra que pel preu deduïm més petita. Baliart va tornar a treballar amb el carreter Antoni Julià que les va traslladar de Vilacolum a la llotja de la fàbrica. Si comparem els preus amb les èpoques on només apareix el picapedrer observem que el preus no varien com analitzem en el capítol sobre els materials en l'apartat dedicat a la pedra i el seu treball. El febrer de 1417 Baliart anomenat com pedrer de pedres de Vilacolum va rebre 53 sous per 9 pedres de finestra de 2 sous cada una, 7 mitges pedres de pilar de finestra de 14 sous la pedra, 4 pedres enteres de pilar per una valor de 5 sous la pedra i 1 cantó valorat en 12 diners o 1 sou que seria la seva equivalència. S'especifica que és el mateix Baliart la persona que les ha tallat a la pedrera i els ha portat a la llotja. El fet que s'aclari qui ha tallat la pedra sembla indicar l'existència d'aquesta condició en el tracte de compra venda entre l'obra i el picapedrer. El 21 de maig del mateix any Antoni Caixàs va vendre 72 pedres de fil (68+4) i 1 pedra de finestra de 2 sous tallades pel mateix Caixàs a la pedrera de Vilacolum. El 13 de juliol trobem una època interessant pel coneixement de la utilització de les pedres que es compraven. Baliart va proveir a l'obra de 115? pedres de fil per l'obra de la torre, 31 cantons de mig, 15 pedres de finestra i 4 pedres anomenades *spuigoni* de la finestra. Per tant segons sembla l'any 1417 els obrers estaven treballant en la construcció d'una de les dues torres de la façana de Santa Maria. Sabem segur que no fa referència a la torre d'estil romànic de transició cap al gòtic perquè recentment J.M. Gironella ha tret a la llum un document que situa la compra de les columnes d'aquesta torre al picapedrer de Figueres Arnau Font l'any 1313¹⁰². Per eliminació només pot fer referència a unes de les dues torres de la façana de les quals una va quedar inacabada. Antoni Caixàs el dia 1 de febrer de 1418 va treballar a l'obra però treballant a preu fet. Tenim constància que va cobrar 49 sous i 4 diners melgoresos per 28 pedres de fil i 7 de finestra. Uns mesos més tard, el 12 d'abril, Baliart va cobrar 118 sous i 3

¹⁰² Josep M. GIRONELLA i GRANÉS. Castelló d'Empúries medieval, tot el que has de saber sobre la vila empordanesa. Ed. Empordabrava. Castelló d'Empúries, 2017. Llibre pendent de publicació.

diners per portar 42 pedres de fil, 21 pedres de finestra, 3 cantons, 2 columnes de finestra. El més interessant és que el document especifica que va cobrar 8 sous i 3 diners al picapedrer pel transport. Desconeixem si fou ell l'encarregat de transportar-les però si que sabem que és ell mateix qui administra el cobrament del transport i per tant actua com empresari autònom. Un any més tard, el 2 de juny de 1419 Baliart va vendre a la fàbrica 17 pedres de mitja lluna per construir, per l'obra dels pilars de l'església per 10 sous melgoresos per pedra. Algunes mitgerres de pedra, 17 pedres anomenades de ratombra o sorga, 56 pedres de fil, un *spingono* o mainell i 3 pedres de finestra. El 19 d'abril de 1420 el mateix picapedrer va vendre 133 pedres de fil, 120-130 pedres sense especificar, 3 cantons, 17 pedres de finestra, 2 pedres *cardratols* i un cluidor de finestra que van ser treballades a la la pedrera de Vilacolum. Uns mesos més tard, el 9 de novembre, Antoni Caixàs va subministrar 28 pedres de fil i 4 cantons. Després d'aquesta data no tornem a trobar documentació respecte Caixàs i l'obra de Santa Maria. El 7 de juliol de 1421 va servir 109 pedres de fil, 7 pedres de finestra, 7 cantons i 4 carretades de pedres de finestra i 2 pastels que van ser treballades a l'obra. Les últimes època on trobem Pere Baliart es troba a les últimes pàgines del llibre de la procura. El 8 d'abril de 1422 venia a l'obra de l'església. El 26 de maig del mateix any cobrava 11 sous per 23 pedres de fil¹⁰³.

La informació aportada per la documentació del picapedrers complementada pels rebuts de pagament dels carreters ens aporta una informació de gran valor que ens ajudarà a entendre, a banda dels salaris i la tipologia de pedra, quins eren els elements que s'estaven treballant durant el període estudiat.

¹⁰³ AHG Ca vol. 2035 fol. 27R 6 d'agost de 1412, AHG Ca vol. 2035 fol. 36R-36V (55) 27 de juny de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 36V (56) 27 de juny de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 80R (127) 27 d'octubre de 1414, AHG Ca vol. 2035 fol. 81R (134) 26 de Febrer de 1415, AHG Ca vol. 2035 fol. 81V (138) 22 de març de 1415, AHG Ca vol. 2035 fol. 84V (144) 30 de març de 1415, AHG Ca vol. 2035 fol. 87R (152) 28 de maig de 1415, AHG Ca vol. 2035 fol. 95V (166) 22 d'octubre de 1415, AHG Ca vol. 2035 fol. 98V (176) 31 de març de 1416, AHG Ca vol. 2035 fol. 98V (177) 3 d'abril de 1416, AHG Ca vol. 2035 fol. 112V (188) 25 d'agost de 1416, AHG Ca vol. 2035 fol. 120R (209) febrer de 1417, AHG Ca vol. 2035 fol. 123R (223) 21 de maig de 1417, AHG Ca vol. 2035 fol. 124V-125R (231) 13 de juliol de 1417, AHG Ca vol. 2035 fol. 128V (237) 1 de febrer de 1417, AHG Ca vol. 2035 fol. 129V (240) 12 d'abril de 1418, AHG Ca vol. 2035 fol. 136R-136V (271) 2 de juny de 1419, AHG Ca vol. 2035 fol. 143R (293) 19 d'abril de 1420, AHG Ca vol. 2035 fol. 145R (303) 9 de novembre de 1420, AHG Ca vol. 2035 fol. 149V (312) 7 de juliol de 1421, AHG Ca vol. 2035 fol. 156v (336) 28 d'abril de 1422, AHG Ca vol. 2035 fol. 157R (338) 26 de maig de 1422.

També hem pogut saber que la pedrera de Vilacolum era la més explotada però també es va portar pedra d'una pedrera de Figueres anomenada Gascona. A més a més trobem una època on es compren pedres extretes de l'Estany d'en Bosc. Segons les dades de que disposem a dia d'avui desconeixem quin era el lloc exacte de la llotja on es realitzaven els treballs de la pedra. La llotja era el pas intermig en la cadena de treball que es formava a partir de l'extracció de la pedra a la pedrera i la col·locació final a l'obra. Caldria realitzar en un futur diverses prospeccions per poder documentar amb exactitud la situació exacte.

4.4 Els fusters

L'ofici de fuster estava estretament vinculat amb el de picapedrer, la importància entre els dos col·lectius es podia equiparar; després de la pedra la fusta era el material més important i, per tant, no es podia entendre un sense l'altre. El mestre de l'obra havia de posseir grans coneixements tant de la construcció en pedra com de la fusta¹⁰⁴.

Els fusters s'encarregaven de realitzar les estructures necessàries per a la construcció. A nivell econòmic el seu sou s'equiparava al del mestre de l'obra i per tant, gaudien del mateix prestigi. En el cas de la Seu de Mallorca trobem que a banda del mestre major també hi havia el mestre de la fusta. De fet gran part dels mestres picapedrers apareixen a la documentació analitzada també com fusters i mestres de cases. Joan Canelles, Antoni Antigó i Miquel Llop apareixen com picapedrers i també com a fusters. En el cas de Canelles el trobem com a fuster a l'obra de la llotja de mar i en la realització de les portes de la mateixa església. Antigó apareix com a fuster en la documentació generada arran de la construcció de la torre de mar i la reparació del pont nou. Fins al s. XV la divisió entre aquests dos oficis és difícil de definir.

Segons Domenge basant-se en les observacions que B. Quetlass realitza al respecte tot i que la seva aprovació oficial no fos fins a finals del segle s.XV la corporació dels gremis dels fusters ja existia al s.XIV. Cal distingir, segons el

¹⁰⁴ Maria Caterina ARGILÉS I ALUJA. "Preus i salaris..." o.c. 1998

mateix autor entre *els fusters d'obra Grossa o grossers* i *els fusters d'obra prima o primaters*. Els primers dedicats a la construcció de les bastides, escales, etc. i els segons dedicats a obres que requerien més detallisme, sobretot mobiliari inclosos els retaules¹⁰⁵. Segons J. Yarza el fuster està vinculat a una gran diversitat de treballs diferents que van desde la realització d'un retaule, talles d'escultura o relleus tant figuratius com decoratius.

Els fusters com el mestres d'obra i els picapedrers comptaven amb subordinats a l'hora de realitzar la feina. En el cas de Castelló documentem que Joan Fuster en alguna ocasió s'acompanyava d'un nunciu com més endavant analitzarem. Segons Argilés a Lleida eren els professionals que comptaven amb més subordinats però l'anàlisi del present estudi no ens demostra en cap cas aquesta afirmació ja que el que apareix acompanyat de més subordinats és, sens dubte, el mestre major Antoni Antigó. Els subordinats dels fusters a Lleida no apareixen normalment treballant a l'obra sense el mestre fuster a diferència dels piquers. Tot i que conservem poca documentació on hi apareixin macips dels fusters aquests sempre van acompanyats del mestre. A Lleida al igual que a Castelló és el mestre qui cobra el salari del subordinat¹⁰⁶.

El fusters documentats durant els anys estudiats són Joan Fuster, també documentat en algunes ocasions com picapedrer i mestre de cases, Francesc Banyoles fuster i mestre de cases, Berenguer Ralf, Guillem Banyuls, Pere Moner, Berenguer Comes, Bartomeu Comas, Pere Cuguilada i Miquel Llop.

La seva tasca segons la documentació se centra en la realització de bastides.

Joan Fuster és, sens dubte, el fuster més destacat. No només el documentem a les obres de Santa Maria sinó que apareix a la construcció de la llotja de mar, la torre de mar i la reparació al Pont Vell. El trobem per primera vegada a l'obra de la llotja el 29 d'abril de 1394, on va realitzar 2 jornals per 3 sous i 6 diners el jornal. El 9 de juny de 1394 va cobrar 9 sous per algun jornal. El 10 d'agost de 1394 el tornem a trobar treballant durant tres jornals però aquest cop amb un sou de 3 sous per jornal. El 16 d'agost de 1393 va tornar a treballar durant 4 jornals aquest cop per 3 sous i 6 diners per dia. El 23 d'agost de 1394 6 jornals

¹⁰⁵ Per la informació contiguda en aquest paràgraf vegeu JOAN DOMENGE i MESQUIDA "Entorn dels oficis..." o.c. pàg 388-389.

¹⁰⁶ Maria Caterina ARGILÉS I ALUJA. "Preus i salaris..." o.c. pàg. 119-121. 1998

amb un sou de 3 sous i 6 diners. El 30 d'agost del mateix any va treballar per mateix sou durant 2 jornals. El 6, el 13, el 21 i el 28 de desembre va cobrar un total de 19 jornals on va percebre el mateix sou. L'any següent les obres de construcció de la llotja van continuar i per tant, Fuster, hi va continuar treballant. El trobem en la documentació els dies 10, 13, 18, 25 i 26 de gener on va cobrar un total de 18 jornals i el 8 i 17 de març 11 jornals i mig. En tota la documentació el sou es va mantenint a 3 sous i 6 diners. Cal tenir en compte que en aquesta obra, el mestre major, que era Joan Canelles, percebia un sou de 4 sous i 6 diners per jornal treballat¹⁰⁷.

La primera època del llibre de la procura on apareix Joan Fuster és del 15 de febrer de 1412. Tot i que, en gran part de la documentació el trobem com a fuster, aquí el trobem anomenat com a mestre de cases. El seu sou és de 4 sous melgoresos per jornal, màxima quantitat que podia percebre un obrer qualificat per treballar a l'obra de la fàbrica castellanina. Segons la documentació va cobrar un total de 8 sous melgoresos per reparar el sostre de l'església.

El 21 de maig de 1412 apareix acompanyat de Francesc Banyoles ambdós apareixen com a fusters de la vila de la Castelló i van cobrar respectivament 7 lliures i 16 sous melgoresos per 39 jornals i 7 lliures i 4 sous per 36 jornals. Fuster els va realitzar a partir del 27 de març fins la vigília del Pentecostés i Banyoles a partir del 10 d'abril fins al mateix dia que Fuster. Tots dos van percebre el sou més alt per un obrer de l'església qualificat, 4 sous melgoresos per dia. De fet només els mestres majors cobren aquest salari dins l'obra de la fàbrica. El 5 de juny els tornem a trobar com a fusters cobrant 40 sous melgoresos per la feina que realitzen ambdós durant 5 dies *abtando tegulatos dicte ecclesie* o sigui treballant en els teulats. Van començar el 30 de maig i van acabar el dia que es realitza el pagament. Uns dies més tard, l'11 de juny, els tornem a trobar treballant junts als teulats de l'església. Aquest cop van cobrar 44 sous melgoresos per 5 jornals que va realitzar Banyoles i 6 Fuster. S'especifica que Banyoles va treballar entre el dia 6 i el dia 11 de juny i Fuster la mateixa setmana del pagament. El 19 de juny varen treballar 5 jornals més amb les mateixes condicions sense especificar les tasques concretes que varen realitzar. Segons la documentació sembla que Banyoles va cobrar un dia més tard. El 8 de juliol de 1413 trobem a Joan Fuster on apareix anomenat com

¹⁰⁷ Miquel PUJOL I CANELLES. “ La construcció de ...” o.c. Treball inèdit.

magister *domorum* i *lapidum*. En aquesta ocasió va cobrar 42 sous melgoresos per 12 jornals. El seu sou per dia es va reduir a 3 sous i 6 diners. El 13 de juliol i el 4 d'agost anomenat de la mateixa manera que a l'època anterior i cobrant el mateix preu va treballar 10 i 9 jornals respectivament. És possible que en aquestes que apareix com a mestres de cases i picapedrer el sou es redueixi al del mestre especialitzat que no són mestres de l'obra. El 12 d'agost documentem a Fuster rebent 17 sous i 6 diners per 5 jornals que va realitzar a raó de 3 sous i 6 diners. L'època es va realitzar el dia que Fuster va finalitzar els jornals. El mateix juntament amb Antigó i Canelles testifica que Pere Camps va comprar *clavorum*. El fet que apareixi juntament amb el mestre major i l'obrer més qualificat ens dóna una pista que Fuster actuava com a part activa en la provisió de materials, feina reservada als mestres de l'obra. El 4 de desembre de 1413 el trobem fent de testimoni d'una època del ferrer Antoni Ruhira per *aguando* i *aserando* les escodes del mestre entre altres coses. Canelles apareix donant fe del pagament. Desconeixem el motiu però, durant els primers mesos de l'any 1414, Joan Fuster no apareix en cap època, en canvi hi trobem treballant diversos fusters. El dia 1 de març de l'any 1414 trobem a un fuster de la vila de Perpinyà, Berenguer Rolf que va rebre 100 sous melgoresos per una llàntia de fusta que anava al mig del cor de l'església. El dia 8 de març el picapedrer Pere Mallol, que també havia estat definit com a fuster en les obres de la llotja, treballava amb la fusta pel ciri pasqual provinent de Banyoles com ja hem esmentat en l'apartat dels picapedrers dedicat a aquest obrer. El 21 de març de 1414 Guillem Banyuls de Castelló d'Empúries rebia 15 sous melgoresos per dues escales que havia portat a l'obra. La documentació no especifica la mida de l'escala com passa als llibres d'obra de la Seu de Lleida analitzats per Argilés. Hem de suposar que el preu per cada escala era de 7 sous i mig. El 7 d'abril del mateix any Pere Moner va cobrar 36 sous i 6 diners melgoresos per *quodam sepsiti* de fusta que va fer per l'obra del ciri pasqual de l'església¹⁰⁸.

¹⁰⁸ AHG Ca vol. 2035 fol. 13R 15 de febrer de 1412, AHG Ca vol. 2035 fol. 25R 21 de maig de 1412, AHG Ca vol. 2035 fol. 29V 5 de juny de 1412, AHG Ca vol. 2035 fol. 30V 11 de juny de 1412, AHG Ca vol. 2035 fol. 31R (41) 19 de juny de 1412, AHG Ca vol. 2035 fol. 41R (59) 8 de juliol de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 41V-42R (60) 21 de juliol de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 42V-43R (61) 4 d'agost de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 43V (63) 12 d'agost de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 43V (64) 12 d'agost de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 47R (80) 4 de desembre de 1413, , AHG Ca vol. 2035 fol. 66V (99) 1 de març de 1414, AHG Ca vol. 2035 fol. 67R (101) 8 de març de 1414, , AHG Ca vol. 2035 fol. 67R-67V (102) 21 de març de 1414, , AHG Ca vol. 2035 fol. 67R-68R (104) 7 d'abril de 1414.

Aquests dos últims fusters, Guillem Banyuls i Pere Moner els trobem documentats en altres obres de la vila; Banyuls apareix en l'estudi inèdit sobre la construcció de la llotja de Pujol el 7 de setembre de 1394 pel subministrament de 15 semals per les quals va cobrar 45 sous, el 21 de desembre del mateix any per 3 jornals i 4 semals, el 13 de gener de 1395 per 2 jornals, el 18 del mateix mes per 6 jornals, el 25 de gener per 4 jornals, el dia 30 per 6 jornals, el 8 de març per 3 jornals i mig repartits entre l'obra de la llotja on va cobrar per 12 cabirons per les portes adquirits a Pere Bofill 12 sous i l'obra del Portal dels Frares Menors i, finalment, el 17 de març de 1395 per 7 jornals repartits entre la finalització de les portes de la Llotja i l'obra de la Torre del Portal del Frares¹⁰⁹. Hem de suposar, per tant, que Banyuls era un fuster amb experiència si el mestre Canelles li va donar la responsabilitat de realitzar les portes de la llotja. Pere Moner, per la seva banda, apareix documentat a la reparació del pont nou el 28 d'octubre de l'any 1421 a raó de 4 sous i 8 diners per 5 jornals i a les obres de la torre de mar l'octubre de l'any 1425 on va realitzar 5 jornals pel mateix sou¹¹⁰.

El 24 de maig de 1414 reapareix Joan Fuster anomenat com a fuster i mestre de cases per treballar a la capella de Sant Martí. El mateix dia el també fuster de la vila Berenguer Comas cobrava, per 4 cabirols, 4 sous i 4 diners melgoresos. El 30 de maig Fuster va cobrar 15 sous melgoresos per 2 jornals. El 14 d'agost del mateix any trobem el fuster treballant durant 6 jornals i mig fent l'embà per la capella construïda per la família Cargol dedicada a Sant Vicenç. El preu d'alguns materials de cost baix com són els claus es cobren a part pel mateix mestre. El 23 de març va cobrar 10 lliures i 3 sous melgoresos per 62 jornals que devien. El 8 d'abril apareix com a *fusterius* treballant a l'església durant 6 jornals pels quals va cobrar 18 sous melgoresos. El 17 d'agost del mateix any Joan Fuster va rebre 2 *cordilis canapis per faciendo bastimentum turbolorum* de l'església. Cada corda es va pagar a 2 sous melgoresos. El 30 d'octubre de l'any següent va treballar 3 jornals *reparando tegulatum* i *faciendo tirbollum* en algunes capelles. Francesc Banyoles torna a aparèixer el 14 de maig de 1418 però no com a fuster sinó com a mestre d'obres on va treballar 14 jornals en els teulats de l'església. El 6 d'abril de 1420 documentem un altre fuster treballant en el nou

¹⁰⁹ Miquel PUJOL I CANELLES. "La construcció de ..." o.c. Treball inèdit.

¹¹⁰ AHG Ca vol.1999 fol 26V 14 d'octubre 1425, AHG Ca vol.1999 fol 32R 28 d'octubre 1421.

orgue. Pere Cuguilada de Castelló va cobrar un total de 49 sous melgoresos per diverses feines de fusteria. En primer lloc va percebre 35 sous melgoresos per fer la bastida de l'orgue de l'església i treballar la fusta d'aquest durant 10 dies que es varen portar a terme a partir del 19 de març fins al 2 d'abril del mateix any. També va preparar dos fustes i mitja provinents del Puig bastordi que servien pels serralls de la bastida i un *cayrono* per les escales d'aquesta per les quals va cobrar 7 sous melgoresos. Desconeixem el motiu, però el sou de Cuguilada en comptes de ser de 4 sous per jornal que és el que cobraven els mestres fusters experimentats, fou de 3 sous per dia. No és l'única vegada que el trobem documentat, el 31 de juliol 1422 el mateix fuster apareix treballant a la torre de mar on va preparar la fusta de 5 arbres per la construcció d'aquesta.

Finalment l'última època on apareix Joan Fuster al llibre de la procura està datada el 15 d'abril de 1421 on va realitzar 5 jornals treballant en una bastida on va cobrar 20 sous melgoresos. Fuster, sens dubte, és el mestre més experimentat de l'obra de Santa Maria durant els anys analitzats en el present estudi i el trobarem treballant, com la majoria d'obrers estudiats, a la torre de mar i a les reparacions del pont nou .

L'última època del llibre on hi apareix un fuster fou del futur mestre major, Miquel llop, el qual cobrava 55 sous melgoresos dels 10 florins d'or d'Aragó que li devien per diversos quadres que havia realitzat per la festa de corpus de l'església¹¹¹.

4.5 Els ferrers

Els ferrers documentats s'ocupaven bàsicament del manteniment de les eines necessaries pels obrers en especial les que habitualment utilitzaven els mestres picapedrers en el treball de la pedra. L'eina que necessita més manteniment sembla ser que són les escodes que per les seves característiques hem de suposar

¹¹¹ AHG Ca 2035 fol. 69V (112) 24 de maig de 1414, AHG Ca 2035 fol. 70R (113) 24 de maig de 1414, AHG Ca 2035 p. 70V-71R (115) 30 de maig de 1414, AHG Ca vol. 2035 fol. 76V (119) 14 d'agost de 1414, AHG Ca vol. 2035 fol. 82V-83r-83v (140) 23 de març 1415, AHG Ca vol. 2035 fol. 84V-85R (140) 8 d'abril de 1415, AHG Ca vol. 2035 fol. 91R (156) 17 d'agost de 1415, AHG Ca vol. 2035 fol. 118R (202) 30 d'octubre de 1416, AHG Ca vol. 2035 fol. 130V (245) 14 de maig de 1418, AHG Ca vol. 2035 fol. 141V-142R (289) 6 d'abril de 1420, AHG Ca vol. 2035 fol. 149R (310) 15 d'abril de 1421, AHG Ca vol. 2035 fol. V (350) 14 de maig de 1418

que era la ferramenta que més es desgastava. Majoritàriament, a banda de les eines, els ferrers que treballaven a la fàbrica gòtica s'ocupaven de barres de ferro per les finestres i altres objectes com perns o claus que servien per unir tant pedra com fusta.

Al llarg de la documentació trobem diferent nomenclatura per anomenar el ferrers. En la majoria dels casos apareix el mot *ferrarius* però també trobem alguna època amb el mot *faber*. El primer ferrer que documentem és Pere Simó *ferrarius Castellione* el 30 d'abril de 1412. Va cobrar un total de 97 sous i 8 diners melgoresos per 6 perns¹¹² de ferro que servien per *castandum* els pinacles, per *aguando*¹¹³ les escarpes¹¹⁴ i altres ferros que servien per picar pedres, *aserando*¹¹⁵ 6 escodes¹¹⁶ que també servien per picar les pedres, 2 braguers¹¹⁷ i pals de ferro. Al document s'especifica què va cobrar per realitzar cada tasca, per exemple, pels perns del pinacles de 19 lliures de valor que es cobren a 18 diners per lliures i fan un total de 12 sous i 8 diners. Per *castandum* les escarpes i altres ferros va cobrar un total de 61 sous i per *aserando* 6 escodes 12 sous. Finalment pels braguers per l'obra de les campanes i pals de ferro 12 sous melgoresos¹¹⁸. Aquest document ens dóna pistes sobre la datació de la

¹¹² **Pern:** 1. “Peça cilíndrica de metall que sol tenir una cabota en un extrem i rebre una femella o clavilla a l'altre, i que serveix per a fixar una amb l'altra dues peces, o bé d'eix de moviment d'una peça respecte l'altre; cast. tornillo, perno” 2. “Allò que sosté o de què depèn alguna cosa; cast. eje.” Diccionari català-valencià-balearar. Institut d'Estudis Catalans.

¹¹³ Segons el diccionari el verb agüar vol dir “Fer més agut, fer adquirir més punta (a una cosa); cast. Aguzar”. L'etimologia prové del llatí acutiare. Diccionari català-valencià-balearar. Institut d'Estudis Catalans.

¹¹⁴ **Escarpre** o **escarpre** (i les variables **escarpe**, **escarpa**, **escàrpera**, **escarpi**): “Instrument que consisteix en una barra de ferro d'uns 20 a 30 cm. De llargada, que per un cap fa doble bisell i per l'altre té cabota, a la qual es pega cops amb un martell o maça, i serveix per a fer forats a la pedra o a la fusta i per a separar fent palanca dues peces o parts d'un cos dur; cast. escoplo, cincel.” L'etimologia del llatí és scalprum. Diccionari català-valencià-balearar. Institut d'Estudis Catalans.

¹¹⁵ Segons el diccionari una de les definicions del verb **acerar** és “Guarnir o revestir d'acer la punta o tall d'una eina de ferro , per endurar-li aqueslla part que ha de foradar, tallar, etc...” Diccionari català-valencià-balearar. Institut d'Estudis Catalans.

¹¹⁶ **Escoda:** “Instrument semblant a un martell gros, amb punta a cada cap del ferro, que els picapedrers, cantoners i paletes empren per a picar la pedra; cast. Pico, escoda.” L'etimologia és incerta. És un mot existien també en provençal (escudo) i en portuguès (escodo); els etimologistes l'han relacionat amb els mots llatins escutere, escubitare i excutare però no s'ha arribat a una solució segura. Diccionari català-valencià-balearar. Institut d'Estudis Catalans.

¹¹⁷ Entre els molts significats que té la paraula **braguer** el que més s'adiu al nostre estudi és “Anella de ferro que enrevolta i manté unides fortament dues peces, per exemple la fulla i el mànec de l'aixa; cast. abrazadera” Diccionari català-valencià-balearar. Institut d'Estudis Catalans.

¹¹⁸ AHG Ca vol. 2035 fol. 13V 30 d'abril de 1412 “ Petrus Simon ferrarius Castellione confiteor e reconosco vobis dictis venerabilis procuratibus per solvistis mihi e ego a vobis habui e recepi

Portalada. Sembla ser que els pinacles serien els de la portalada els quals estan realitzats en forma triangular i formats per tres cantoneres. El fet que s'encarreguin 6 perns ens porta a pensar que eren tres per cada pinacle, un per cada cantonera. No trobem cap més pinacle a la zona en que s'està treballant. No sabem si fou Pere Simó però tot fa pensar que el ferrer només s'encarregava de la realització dels perns i després era el mestre qui els col·locava; en aquest cas Joan Canelles o els picapedrers Antigó, Bofill o Mallol els quals els trobem documentats treballant a l'obra durant aquests dies. Pere Simó per la seva banda el localitzem gràcies a Pujol treballant a l'obra de construcció de la llotja, concretament, el dia 21 de desembre del 1394, va rebre 5 sous per *acuendo sive aguar les acodes*¹¹⁹. El 28 de maig del mateix any documentem a Antoni Ruhira, un dels obrers que trobem de manera més constant al llarg del llibre de la procura. Ruhira va cobrar 56 sous melgoresos per *aserando i aguando scodas picheres e altres asunas* o sigui escodes i altres eines que servien per picar pedres. La feina de manteniment de les eines es va realitzar entre el 30 d'abril i la vigília de la festa del Pentecosta. Ruhira apareix a l'època amb el boter Pere Comte qui va subministrar a l'obra 6 *gavetis*¹²⁰ per picar i algunes semals¹²¹ tot per valor de 20 sous i 6 diners. Pere Comte torna a aparèixer més endavant, el 24 d'abril de 1414 pel subministrament de divers semals i gavetes on s'especifica que les semals són perquè els mestres hi afegeixin aigua. Cal destacar que eren els boters els que habitualment proveïen a les obres de gavetes i semals; es podien comprar o, com sovint passava, llogar de la mateixa manera que passava

numerando meum voluntati per manus venerabili dicti Berengario Petrus Guillermus Paschalis nonaginta septe soldos i octo denarios malgurienses qui mihi debebantur scilicet per sex perns fferreri deservientes ad in castandum lapides dels pinacles dicti opis que ponderant decem novem libris quod ad rouez octo denarios per libri valet duodecim soldos e octo denarios. Item per aguando lo scarpres e alios fferres que deserviuent ad picandum lapideas dicti operis sexsaginsta unum soldos. Item per aserando sex scosa que deseriuit ad picandoum dictos lapides duodecim soldos malguerientes Item per duobus braguers ferreri que deseriuit ad opus sgrille cloqueri e palis ferramentis duodecim soldos malguerientes (...)

¹¹⁹ M. Pujol i CANELLES “La construcció de la llotja...” o.c. treball inèdit.

¹²⁰ La paraula **gaveta** té diferents significats. La definició que més s'aproxima al context en què estem treballant és “Caixó de fusta quadrangular amb les parets inclinades que els paletes o mestres de cases empren per a pastar-hi el fang i altres materials; cast. Cuevo, gaveta” Altres definicions són “recipient de fusta quadrangular, amb uns mànecs per a portar-lo a manera de civera que serveix per al transport de pedra o de terra; cast. Parihuelas” “Ferrada de fusta o de llauna, def horma cilíndrica o llegerament cònica invertida, per a tenir-hi aigua (Pego) cast. Herrada, cubo.” “Cavitat quadrangular produïda a la pedrera en el lloc d'on han llevat un cantó (Mall)” . Diccionari català-valencià-balear. Institut d'Estudis Catalans.

¹²¹ **Semal**: 1. “Portadora.” 2. “Cosi.” Diccionari català-valencià-balear. Institut d'Estudis Catalans.

amb les semals cornudes, botes, garbells, garbellins etc.¹²². El 24 de desembre tornem a documentar a Antoni Rovira que va cobrar per posar a punt les escodes i altres eines 3 lliures i 13 sous. El 17 de juny de 1413, un altre ferrer, Ramon Simó va cobrar per una banda 7 lliures i 1 sou per realitzar el manteniment de les escodes i, per l'altra, 46 sous per *acerando* 23 de les escodes. Tornarem a trobar a Antoni Rovira el 4 desembre de 1413 on va cobrar 6 lliures i 3 sous melgoresos per haver realitzat les mateixes feines que en les anteriors èpoques. En aquesta, Joan Canelles, el mestre major, donava testimoni. És l'última que trobarem d'un ferrer fins al nomenament del mestre Antigó l'any 1415. El 27 de juliol de 1415 apareix una altra vegada Rovira on va cobrar 110 sous melgoresos per *aserando* i *aguando* les escodes de l'obra i ferramenta que es feia servir a l'obra de les campanes del campanar i altres per l'obra. El 5 de juny de 1416, quasi un any més tard, va realitzar feines adobant les eines i algunes reixes per les finestres, i per l'altra, *aguando e acerando scodas* i fent les barres de ferro de les reixes de les finestres a la part de la llotja. El 28 de maig de 1417 Rovira va treballar una altra vegada les escodes i altres ferramentes, 4 barres de ferro per les finestres i un altre ferro per *amuntando* les pedres. Els ferros que s'utilitzen tenen, segons la documentació, un valor diferent; mentre que per realitzar les 4 barres de les finestres s'utilitza un ferro de 71 lliures el valor del qual és de 10 diners per lliura i, per tant, té un cost de 59 sous i 2 diners, pel ferro per treballar les pedres s'utilitza un ferro amb valor de 38 lliures a 11 diners per lliure que fan un total de 34 sous melgoresos. Antoni Antigó apareix com a mestre de l'obra reconeixent la compra del material. El 4 de maig de 1419 el tornem a trobar realitzant el manteniment de les escodes i venent 8 barres més de ferro. El 23 de juny de 1419 el tornem a trobar realitzant les mateixes feines, realitzant el manteniment de les escodes que s'utilitzen a la llotja i 1 barra de ferro el valor de la qual era de 19 lliures a 10 diners per lliura. El 28 de maig de 1420 va treballar en el manteniment de les eines i en alguns claus per la bastida de l'orgue. Joan Oliver ferrer cofrer de Castelló va treballar el 7 d'abril de 1421 en diferents peces per realitzar el tancament de l'orgue nou de l'església. El 30 d'agost tornem a documentar Rovira aquest cop amb Antigó que van cobrar per realitzar el manteniment dels pics i les escodes i fer ferramenta que servia per *scimblar* i *scrillar*. L'última època on apareix Ruhira és del 16 de Febrer de 1423, entre les

¹²² Miquel PUJOL i CANELLES “ La construcció de la llotja...” o.c. treball inèdit.

últimes èpoques del llibre de la procura. La feina del ferrer, com hem pogut comprovar és rutinària i només podem percebre petites variacions en la quantitat de ferro encarrregat. Ruhira va cobrar 80 sous melgoresos per 5 barres de ferro per les finestres i *aguando* les escodas. Gràcies a la documentació podem deduir que l'any 1423 encara s'estava treballant en el tancament de les finestres, tot i que no podem concretar quienes eren les obertures concretes a que fan referència les diferents èpoques analitzades¹²³.

4.6 Els bracers-manobres

Els bracers eren obrers no especialitzats que realitzaven tota mena de feines. La designació que reben en el llibre de la procura és *bracer sive manobra*. Sabem però que a Lleida, per exemple, també s'anomenaven manobres o homes de plaça, en gran mesura però també homes, homes de ribera, bergants i peons. Molts vegades també apareixen només amb el nom. En el cas de Castelló majoritàriament són anomenats *braceri* i en comptades ocasions manobra. Prenent com a punt de partida l'estudi d'Argilés sabem que les tasques que realitzaven usualment eren: netejar i fer el manteniment de les teulades, cellers i graners, transport, reparació de camins, ajudar als fusters a instal·lar i desarmar les bastides, torns, talles, argadells i altres estris, ajudar als picapedrers a paredar, realitzar i transportar morter, desparedar, treure runa, carregar i descarregar material de les carretes i assistir al mestre major i tots els menestrals¹²⁴. Els bracers de Castelló realitzaven, a grans trets, les mateixes feines. Hem documentat que durant els anys estudiats treballaven en els teulats, ajudaven amb les bastides... El problema rau en el fet que normalment la feina del bracer s'especifica molt per sobre o directament no s'especifica. El gran gruix de bracers són de Castelló o, si més no, hi viuen mentre treballen a l'obra. La

¹²³ AHG Ca vol. 2035 fol. 26V 28 de maig de 1412, AHG Ca vol. 2035 fol. 34R (49) 24 de desembre de 1412, AHG Ca vol. 2035 fol. 36R (54) 17 de juny de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 47R (80) 4 de desembre de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 68V (108) 24 d'abril de 1414, AHG Ca vol. 2035 fol. 94R (160) 27 de juliol de 1415, AHG Ca vol. 2035 fol. 111R (182-183) 5 de juny de 1415, AHG Ca vol. 2035 fol. 123V (225) 28 de maig de 1417, AHG Ca vol. 2035 fol. 135V-136R (269) 4 de maig de 1419, AHG Ca vol. 2035 fol. 128R (277) 23 de juny de 1419, AHG Ca vol. 2035 fol. 143V (295) 28 de maig de 1420, AHG Ca vol. 2035 fol. 148V (309) 7 d'abril de 1421, AHG Ca vol. 2035 fol. 149V (313) 30 d'agost de 1421, AHG Ca vol. 2035 fol. 153R (323) 16 de febrer de 1423,

¹²⁴ Maria Caterina ARGILÉS I ALUJA. "Preus i salaris..." o.c. pàg. 119-121. 1998

majoria d'ells, els trobem treballant en altres obres de la vila com són la llotja de la plaça dels homes, la torre de mar o les reparacions del pont nou. El sou pot variar, suposem, en funció de l'experiència. Sens dubte, juntament amb els picapedrers eren el grup d'obriers més nombrós. La documentació és monòtona al respecte i és per aquest motiu que no realitzarem una anàlisi detallada de cada obrer sinó que els analitzarem en tot el seu conjunt destacant aquelles dades que ens semblin més rellevants o que ens aportin noves informacions. Cal destacar que durant els primers anys analitzats la presència dels bracers és més constant i a mesura que ens anem apropant a la dècada dels anys 20 el nombre de contractacions d'aquest tipus d' obrer es redueix dràsticament. Segons Argilés *“estaven sotmesos a les fluctuacions del treball, a la llei de l'oferta i la demanda, i que molt freqüentment es quedaven sense feina”*¹²⁵. La mateixa autora ens diu que eren contractats a les places, a la ribera, als mercats o als porxos de les esglésies de Lleida. En el cas de Castelló no tenim constància documental del lloc on eren contractats però la tradició popular sempre ha declarat que era a la plaça dels hòmens on es contractaven els obrers a jornal no especialitzats, tot i que, desconeixem si els bracers de l'església en un principi van ser contractats al carrer. En tot cas, el fet que normalment sempre siguin les mateixes persones que treballen a les obres ens porta a pensar que no. És un fet habitual que els bracers tinguin un altre ofici i acudeixin a l'obra de la fàbrica quan els necessiten i així poder guanyar un sobresou. També hem observat que alguns bracers com els Carbó semblen ser de la mateixa família però amb les èpoques analitzades fins a dia d'avui no trobem cap document que ho demostrï.

Els bracers que varen treballar entre mitjans del 1411 fins al 1422 són Berenguer Amic, Bernat Ferrer, Jaume Cifreu, Francesc Caramany Berenguer Carbó, Joan Ricart, Guillem Escuder, Jaume *Ganeris*, Antoni Bosc, Nicolau Mallorques, Guillem Miquel, Nicolau Tina, Francesc Sabater, Bartomeu Celer, Nicolau Cargol, Francesc Comes, Joan Lampanies, Pere Trilla, Bartomeu Forner, Joan Gifre, Ponç Plugu i Jordi Uguet.

L'any 1411 a finals d'agost documentem a Bernat Ferrer i Francesc Caramany treballant en la realització de dos arcs davant de les capelles de Sant Joan

¹²⁵ Maria Caterina ARGILÉS I ALUJA. “Preus i salaris...” o.c. pàg. 122-123. 1998

Baptista i Santa Anna. Francesc Caramany, a banda de realitzar feines de bracer a l'església, era paraire. El seu sou fou de 3 sous per jornal. El 25 d'octubre del mateix any trobem que Berenguer Carbó i Ramon Massa tenen el mateix sou de 3 jornals per 33 i 32 jornals treballat respectivament. En canvi en una època de l'any següent Berenguer Carbó cobra sobre una base de 2 sous i 6 diners on també trobem a Caramany amb les mateixes condicions. El fet que el 15 de febrer de 1412 van cobrar juntament amb el mestre fuster ens porta a pensar que segurament estaven realitzant tasques d'ajuda a Joan Fuster. El sou de Carbó es manté al mínim de 2 sous i 6 diners i Bernat Ferrer que havia gaudit com Carbó de cobrar 3 sous per jornal, el 21 de maig de 1412 va cobrar per 41 jornals 102 sous i 6 diners melgoresos amb una base de 2 sous i 6 diners per jornal. El mateix dia 21 també trobem documentats a Nicolau Mallorques, Jaume Cifreu, Jaume Gairis, Joan Ricart, Antoni Bosc, Francesc Sabater i Bartomeu Celer. No s'especifica les feines que estan realitzant i no tots treballen la mateixa quantitat de dies però el que si coincideix és que tots van cobrar sobre la base de 2 sous i 6 diners melgoresos. Francesc Mansa, en canvi, el 2 de juny de 1412 va cobrar 3 sous per jornals mentre que els seus companys Amic, Escuder i Mateu Carbó cobraven 2 sous i 6 diners.

El 4 i l'11 de juny sabem per la documentació que els bracers treballaven *in abtando tegulatis*. El 15 d'octubre van cobrar el sou juntament amb el mestre d'obres Pere Cargol. Els bracers foren Nicolau Tura i Francesc Maussa. El mestre estava treballant en els teulats i les vidrieres de l'altar de Santa Maria. L'última època del 1412 on apareixen bracers és del 16 novembre. Trobem a Guillem Riera, Jaume *Gairis* i un tal Banyoles que suposem que era Francesc. Crida l'atenció que tots tres en aquesta ocasió van cobrar una base de 3 sous per jornal.

L'any següent, 1413, continua essent una any de contractació constant pel col·lectiu dels bracers. L'11 de maig Berenguer Carbó va cobrar un total de 268 jornals realitzats entre Nadal i Pasqua; no s'especifica el sou per dia ja que el document només presenta el còmput total que perceben ell i els picapedrers. El 8 de juliol de 1413 documentem un altre cop a Berenguer Carbó acompanyat per Mateu Carbó, Francesc Comes, Joan Ricart i Jaume Cifreu. El sou de tots ells fou de 3 sous per jornal. El 21 de juliol i el 4 d'agost són ells mateixos els que van tornar a cobrar per 10 i 9 respectivament cadascu. El dia 4 a més a més també hi

trobem Berenguer Amic el qual va treballar, a diferència dels altres, tan sols 3 jornals. La documentació en cap dels dos casos ens especifica quina part de les obres s'estan realitzant. Aquest sou es mantindrà pels bracers al llarg de l'any 1413. El 19 d'agost i el 8 de setembre Joan Xicart va cobrar per proveir l'obra amb *tirbull* que són rajoles picades El dia 1 de desembre del mateix any Berenguer Amic i Mateu Carbó van cobrar un dia de feina a 2 sous i 6 diners per treballar en la bastida. El 12 del mateix mes fou Cifreu el que va cobrar per les feines que havia realitzat durant el 28 de novembre amb la bastida. Guillem Miquel el 30 de maig de 1414 és descrit com a nusi del mestre Joan Fuster, on trobem especificat que realitza feines de manobra. Crida l'atenció el salari, 3 sous i 6 diners per jornals. No trobem més bracers fins el nomenament d'Antoni Antigó l'any 1415. Pere Riera va realitzar el transport de teules i arena el 26 de març de 1415 i va cobrar 2 sous melgoresos. El mateix dia Pere Ferrer va percebre 24 sous i 2 diners per *ferendo* pedres, rajoles, i calç. Certament a partir de l'any 1416 la quantitat de bracers contractats és molt inferior i les èpoques no especifiquen les feines que es realitzen excepte en comptades ocasions. El 14 de maig de 1418 trobem el bracer Pere Cifreu 16 jornals treballant als teulats de l'església. El 8 de juny de 1418 Nicolau de Mallorca que apareix com sutor va rebre 17 sous i 6 diners per 7 jornals picant pedra a l'Estany Booso. En referència al sou més alt documentat trobem que Jaume Cifreu el 19 de gener de 1419 va cobrar per 10 jornals 40 sous melgoresos que correspondria a 4 sous per dia, el jornal del mestre major. No sabem el motiu perquè Cifreu cobrava un sou tan alt però una possibilitat que fos recompensat per la seva llarga experiència a l'obra. Tampoc sabem si entre Jaume i Pere Cifreu hi havia algun tipus de parentiu familiar. El 24 d'agost de 1421 Nicolau de Mallorca va cobrar per treballar amb Antigó i els seus macips 20 sous a raó de 2 sous i 6 diners per jornal que és exactament el mateix sou que va cobrar el mateix obrer l'any 1412. Finalment l'última època que trobem en referència a un *braceri* és del 24 d'agost de 1422 on Jaume Cifreu *bracer sive manobre* de la vila de Castelló va cobrar 10 jornals a 3 sous per jornals a l'obra dels teulats. A més a més s'especifica que el mateix manobra va portar 20 pals de canals perquè Antoni Janoher els utilitzés als teulats.¹²⁶.

¹²⁶ AHG Ca vol. 2035 fol. 7R 30 d'agost de 1411, AHG Ca vol. 2035 fol. 8V 25 d'octubre de 1411, AHG Ca vol. 2035 fol. 13R 15 de febrer de 1412, AHG Ca vol. 2035 fol. 25V 21 de maig de 1412,

4.7 Els pintors

Els pintors medievals s'ocupaven en gran mesura de la representació dels retaules i cortines però la seva activitat no quedava reduïda només aquestes dues facetes. Segons Joan Domenge, els pintors també s'ocupaven de l'acondicionament d'armes, decoració de murs, bigues, artesanats, mobiliari i cofres, caixes, imatges escultòriques, banderes, emblemes heràldics, naips, tapins, portes d'orgue, a més a més, de la seva col·laboració en tot el món de l'escenografia litúrgica: decorats teatrals, túmuls de funerals, monuments del Dijous Sant, decoració de ciris, draps d'altar, cortines, penons i gonfalons¹²⁷. Cal destacar que en el cas de Mallorca el 1512, a les ordinacions del gremi dels pintors, els brodadors hi entren a formar part i per tant les tasques d'un i altres engloben un gran ventall de feines diverses. Si observem el cas de Lleida, Argilés ens enumera les tasques del pintors de la Seu que foren: pintar el retaule i el bancal de l'altar major i les parets que el sobresurten, la tribuna, les portes dels orgues, les piques d'aigua, portals, imatges i tabernacles; espolsar el retaule major, adobar les fonts, colocar algun retaule, embetunar, emblancar, daurar diademes i claus i fer alguna bastida¹²⁸.

La presència de pintors treballant a l'obra segons el llibre de fàbrica es quasi inexistent. Hem de suposar que durant els anys estudiats no es feren grans encàrrecs on hi intervingués la pintura o, si més no, no foren anotats al llibre de la procura.

AHG Ca vol. 2035 fol. 25V-26R 21 de maig de 1412, AHG Ca vol. 2035 fol. 29V 2 de juny de 1412, AHG Ca vol. 2035 fol. 30R 4 de juny de 1412, AHG Ca vol. 2035 fol. 30V (40) 11 de juny de 1412, AHG Ca vol. 2035 fol. 33R (46) 15 d'octubre de 1412, AHG Ca vol. 2035 fol. 33V (47) 16 de novembre de 1412, AHG Ca vol. 2035 fol. 35R (51) 11 de maig de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 41R (59) 8 de juliol de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 41V-42R (60) 21 de juliol de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 42V-43R (61) 4 d'agost de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 36V-37R (57) 11 d'agost de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 45R (70) 19 d'agost de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 45R (72) 13 de setembre de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 47R (78-79) 1 de desembre de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 48R (83) 12 de desembre de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 70-71R (115) 30 de maig de 1414, AHG Ca vol. 2035 fol. 83V (140b) 26 de març de 1415, AHG Ca vol. 2035 fol. 130V (247) 14 de març de 1418 AHG Ca vol. 2035 fol. 132R (257) 8 de juny de 1418, AHG Ca vol. 2035 fol. 135R (264) 19 de gener de 1419, AHG Ca vol. 2035 foll. 153R (322) 6 de juny de 1421, AHG Ca vol. 2035 foll. 157R (342) 24 d'agost de 1422

¹²⁷ Joan DOMENGE i MESQUIDA "Entorn dels oficis..." o.c. pag. 390-395

¹²⁸ Maria Caterina ARGILÉS I ALUJA. "Preus i salaris..." o.c. 1998.

L'únic pintor que trobem com a tal en el llibre de fàbrica es *Mateus Codoni pictor ville Catilionis* que l'11 d'abril de l'any 1414 va cobrar 36 sous melgoresos per *emernissando*¹²⁹ i *depuigendo lanteani sive lanterna* que s'havia construït recentment pel cor de l'església. També consta que va daurar el pom de la llanterna i va pintar el ciri pasqual i altres ciris que havien estat fets recentment. Per vernissar la llanterna del cor i daurar el pom va rebre 28 sous i per pintar els ciris 8 sous. Tornem a trobar Mateu Codony el 12 de maig del mateix any. En aquesta ocasió pinta algunes imatges de Santa Maria que serviran al ciri Pasqual per 27 sous i 6 diners.

Finalment tornem a trobar Codony el 6 de febrer de 1421 on va cobrar 10 florins d'or d'Aragó (equivalents a 110 sous melgoresos que equivalien als tor/den barcelonesos del Tern) per *depictando sive pintar i poniedo colores in cayronis sive cabironos*¹³⁰ que s'havien realitzar a la bastida del nou orgue¹³¹ ¹³².

4.8 Oficis vinculats amb el transport de material: rajolers, forners, carreters i traginers

Rajolers, forners, carreters i traginers foren els encarregats de proveir el material de l'obra. Tot i que no se'ls pot considerar mestres artesans, la seva tasca és de gran importància per la construcció de les esglésies. La informació

¹²⁹ **Envernissar:** 1. Donar vernís; cobrir de vernís una cosa per enlluentir-la; cast. *barnizar*. Diccionari catala-balear-valencia. Institut d'estudis Catalans.

¹³⁰ **Cabiró:** 1. Biga mitjancera o relativament petita, especialment cada una de les que van col·locades de través damunt les jàsseres per sostenir un sostre o teulada (pir-or., or., occ., val.); cast. *vigueta, cabrio*. 2. Soca de pi que serveix per seure, dalt el trispol de les habitacions (Valls). 3. Cairó, rajola gran quadrada. Diccionari catala-balear-valencia. Institut d'estudis Catalans.

¹³¹ En referència a la construcció del nou orgue de Santa Maria de Castelló d'Empúries hem localitzat i buidat tres documents més. Tot i no tenir prou documentació per dedicar un capítol complet volem deixar constància de les èpoques localitzades per tal de tenir-ho en compte en un possible estudi a l'espera de nova documentació. El primer document en que trobem constància de la construcció d'un nou orgue té data del 8 de març de 1420 on es va pagar a *Gonsaluius Alfonsi* mestre d'orgue del comtat de Barcelona 50 florins d'or d'Aragó per haver realitzat els profetes del dit orgue de que recentment el dit mestre havia realitzat. Pere Cuguilada fuster de Castelló el 6 d'abril de 1420 va cobrar 42 sous melgoresos per 10 jornals realitzats entre el 19 de març i el 2 d'abril per treballar en la bastida de l'orgue i diverses fustes que van servir als serrals de la bastida i un *cayrono* per les escales d'aquesta. El 6 de novembre el mateix mestre rebia per part dels procuradors de l'obra 37 lliures i 4 sous melgoresos a compte del que li devien per la construcció de l'orgue. Fialment el 6 de Febrer de 1421 el pintor Mateu Codony cobrava per pintar els dits *cayronis*. AHG Ca vol. 2035 fol. 141R (286) 8 de març de 1420, AHG Ca vol. 2035 fol. 141V-142R (289) 6 d' abril de 1420, AHG Ca vol. 2035 fol. 145R (302) 6 de novembre de 1420, AHG Ca vol. 2035 fol. 147V (307) 6 de febrer de 1421.

¹³² AHG Ca vol. 2035 fol. 68R (105) 11 d'abril de 1414, AHG Ca vol. 2035 fol. 69R (111) 12 de maig de 1414, AHG Ca vol. 2035 fol. 147V (307) 6 de febrer de 1421.

que ens aporta la documentació generada per aquests, és de gran rellevància a l'hora de realitzar l'anàlisi sobre el ritme de les obres, els preus dels materials i les parts on s'estava treballant. Hem decidit agrupar traginers, forners, rajolers i forners per dos motius. Per una banda, els diferents materials són portats a l'obra pels quatre grups laborals indistintament i, en segon lloc, el seu anàlisi conjunt ens aporta una visió general sobre el material subministrat en tot el seu conjunt.

Sembla que el 1411 fou un any de poca activitat constructiva i, per tant, trobem poc provisionament de material. Tot i això, trobem diferents èpoques pagades al rajoler Joan Mora per material constructiu; rajoles i calç, i els traginers Arnau Forn, Antoni Julià i Arnau Ferrer pel transport d'aquest.

El 12 de juny de 1411, Joan Mora rajoler de Castelló, va vendre 63 mitgeres de calç. El 26 d'agost, 50 mitgeres més i 335 rajoles. 17 i 14 somades que equivalen a 42 mitgeres el 3 de setembre. El preu per mitgera de calç era de 16 diners, o sigui, 1 sou i 4 diners melgoresos i el de les rajoles, 4 sous i 6 diners per centena. El 3 de setembre del mateix any, Arnau Forn, traginer de Castelló, va cobrar el preu del material i el transport d'aquest, des dels forns de Joan Mora i Andreu Morla fins a l'obra; del forn de Joan 17 somades de calç a raó de 2 diners per somada, és a dir, 2 sous i 10 diners, i 10 somades de rajoles que equivalien a 1305 rajoles a raó de 1 sou i 8 diners, i del forn d'Andreu 14 somades de calç que equivaldrien a 42 mitgeres i 23 somades de rajoles que equivalen a 770 rajoles. També va subministrar a l'obra 91 somades d'arena per 16 diners (per 2 tirbols). El 6 de setembre, Andreu Morla va vendre 12 mitgeres de calç a 1 sou i 4 diners i 770 rajoles a 4 sous i 6 diners per cada centena.

El 18 de setembre de 1411, Antoni Julià, va rebre 72 sous melgoresos per 4 carretades de pedra de Figueres de la pedrera anomenada, segons la documentació, *Gascona*, una pedra considerada de més qualitat que la de Vilacolum, i que es reservava, per emmarcar certes zones que es volien ressaltar o realitzar peces escultòriques de valor, com seria el cas de la doble pica baptismal de l'església¹³³. Gràcies a aquesta època sabem que una carretada de pedra de Figueres es cobrava l'any 1411 a 18 sous melgoresos.

¹³³ J.M. Gironella "La pica..." o.c. 2014

El 27 d'abril de 1412 Pere Dalmau va rebre 85 sous melgoresos per 34 mitgeres de calç al preu habitual, 400 teules a 5 sous la centena i 200 rajoles per un total de 9 sous melgoresos. El 10 de maig del mateix any Antoni Julià, aquest cop descrit com carreter, va subministrar a l'obra 2 pedres de mitja lluna les quals s'especificava que van ser portades dins de dues carretes, i 3 carretades de pedres d'entaulament per l'obra del teulat. El 16 de maig Joan Mora va cobrar un total de 12 lliures 13 sous i 6 diners per 96 mitgeres de calç a 1 sous i 4 diners per mitgera, 1050 *tebulis sive teules* a 4 sous i 6 diners la centena i 1070 rajoles al mateix preu que les teules. El 21 de maig Pere Morat traginer de Castelló va rebre 93 sous i 4 diners melgoresos per portar rajoles, teules i arena. No s'especificuen les quantitats. El 31 de maig Andreu Morla subministrava 42 mitgeres de calç i 1353 teules a l'obra dels teulats i l'1 de juny Joan Mora per 64 sous i 6 diners malgoresos va portar 36 mitgeres de calç, 235 rajoles i 100 teules, en ambdós casos a 5 sous la centena, tant pel que fa les rajoles com per les teules. El 11 de juny del mateix any Pere Dalmau, rajoler de Castelló va rebre 8 lliures i mitja per 1050 teules, 1235 i 40 mitgeres de calç al mateix preu que l'anterior document i van ser enviades a l'obra el mes de maig. Pocs dies més tard, Andreu Morla va rebre el pagament de 81 mitgeres de calç, 1090 teules i 1082 rajoles; al igual que el dia 11 van ser subministrades durant el mes de maig quan, segons la documentació referent als picapedres i bracers tenim la certesa que s'estava treballant en els teulats de l'església.

L'any següent, el rajoler Joan Mora, el dia 7 de juny de 1413, portava a l'obra 200 pedres de cantó amb preu de 17 diners per cantó, 16 mitgeres de calç per 21 sous i 4 diners, i 500 rajoles per 22 sous i 6 diners. Joan Tinter, el 12 d'agost, va portar 54 somades de pedres pel preu de 7 diners per cada somada. El 19 d'agost i el 13 de setembre es van vendre a l'obra un total de 10 mitgeres de *tirbol* per 4 sous la mitgera. La venda, però, no la va realitzar un traginer, sinó que, ho va fer el bracer Joan Xicart. El mateix mes de setembre, trobem a Joan Mora subministrant a l'església 162 mitgeres de calç a 1 sous i 4 diners per cada, 2235 rajoles a 4 sous i 6 diners el centenar, 26 somades de pedres a 7 diners la somada, 6 somades de maons a 1 sou per somada i 8 cantons a 2 sous cada canto. Els mestres Antigó i Canelles, a banda dels testimonis, ho testifiquen com és habitual en la compra de material per l'obra. El 4 de desembre, el mestre major Joan Canelles, va comprar fusta per valor de 11 sous i 1 somada de lloses a

2 sous i 6 diners. Deixant de banda la provisió de pedra per part dels pedrers de Torroella de Fluvia, és evident que els anys 1413 i 1414 el ritme de compra del material es redueix. El 26 de maig 1414 Joan Mora va vendre a l'obra 270 rajoles per 12 sous melgoresos. Sabem que el rajoler Andreu Morla ja era mort a principis de l'any 1415 perquè Marquesa, la seva viuda, i el seu fill i hereder Andreu, van cobrar el dia 11 de març de 1415, 30 sous melgoresos per 6 rajoles que el Febrer del mateix any, el mateix fill havia portat a l'obra. Per tant, la família Morla va continuar amb el negoci, que entenem, era familiar. El 16 de març, Pere Dalmau, rajoler de Castelló, va portar a l'obra, 44 mitgeres de calç per un total de 58 sous i 8 diners. El 24 de març, Marquesa la dona del rajoler mort, Andreu Morla, va tornar a proveir l'obra amb 18 somades de calç i algunes de terra. En referència al rajoler mort, trobem una època del 24 de Febrer de l'any 1416 on el tutor del fill, Joan Morla, presbíter de Castelló cobrava en el nom del nen 12 mitgeres de calç. Desconeixem si el motiu és que Marquesa la mare també havia mort i, per tant, el tutor passava a ser el seu oncle. El 26 de març de 1415 trobem al traginer Guillem *Alioni* cobrant 7 sous i 4 diners per portar arena, a Pere Ferrer 24 sous per *ferendo* pedres, rajoles i calç, i Pere Riera 2 sous per *taularius* i *arena*; en cap cas, es va detallar les quantitats. El mateix dia, Berenguer Amic, bracer i Pere Pujades, sastre de Castelló van portar 34 somades de pedres per 6 diners la somada el primer i 4 somades al mateix preu, el segon. Podem veure que és un fet bastant habitual que diferents personatges de la vila, relacionats o no amb l'obra, realitzin tasques de provisionament. El 6 de juliol 1415, Francesc Castellar sabater i Bartomeu Escales sastre, marmessors del testament del rajoler Joan Mora que havia mort, van cobrar 69 sous melgoresos que havien quedat pendents pel subministrament de 22 cantons per diners i 10 sous per cada un, i 5 cantons per a 1 sou i 4 diners. Segons sembla per la documentació els cantons segons la mida tenien un preu o altre. Joan Xicart, oller de Castelló, va rebre el 6 d'agost 20 sous per 5 mitgeres *de tirbol sive de rajoles picati* pel preu de 4 sous per mitgera. És interessant perquè ens descriu amb exactitud la composició del *tirbol*. El bracer Pere Riera, el 18 de març de 1415, va tornar a proveir l'obra de calç, sorra i pedres per 7 sous i 11 diners. El 6 de maig Joan tintorer va subministrar 31 somades de pedra a 6 diners la somada. Com ja hem comentat en l'apartat dels picapedrers, Pere Baliart a vegades treballava amb el carreter Antoni Julià. Es fa difícil saber el preu que

rebia el carreter per realitzar el transport, ja que, normalment, els preus englobaven material i transport. En tot cas, el 25 d'agost de 1416 Julià va realitzar el repartiment de 2 pedres de finestra a 4 sous la pedra, 1 pedra de finestra a 2 sous per cada una i 2 cantons a 1 sous per pedra. El mateix carreter, el 2 de setembre de 1416 i el 13 de gener de 1417, va tornar a portar des de la pedrera de *Villa Columba* 5 carretades de pedra de finestra, el dia 2 i 5 carretades de pedres amb 13 pedres, el dia 13, a 10 sous i mig cada carretada. En aquest cas, es va pagar per les carretades i no per les unitats. Dalmau Tauler, el 3 d'abril de 1417, va portar a l'obra 200 teules a 5 sous la centena i 5 *postes* per la bastida de l'obra. Antoni Julià el 8 d'abril va portar amb una carreta pedres de cantó, des de la pedrera de Vilacolum a la llotja. Bartomeu Escales, rajoler, va portar, el 24 d'abril de 1417, 9 mitgeres de calç per valor de 1 sou i 4 diners la mitgera. Si comparem el preu de les mitgeres amb el de l'any 1411 observem que no hi hagut cap variació. El 29 de maig es varen portar a l'obra 6 mitgeres de calç; 3 les va portar Joan Morla, que pel que sembla va tirar endavant el negoci familiar i 3 mitgeres més en Pere Dalmau. Les 6 mitgeres van tenir un cost total de 8 sous. També es varen portar 5 postes de pal per 14 sous i 6 diners, però en aquest cas, no s'especifica qui era el proveïdor.

Sembla que el proveïment de calç es repartia entre els diferents rajolers de la vila. Joan Bosc, rajoler de la vila va portar, el 14 de maig de 1418, 69 mitgeres de calç i 700 rajoles pel teulat de l'església. Pere Riera, anomenat com a traginer en comtes de bracer, va rebre 31 sous i 8 diners, el 17 de maig de 1418, per portar calç, pedra, *arena* i *tirbolli* a l'obra dels teulats. Joan Morla, presbíter de Castelló i tutor de l'hereu universal d'Antoni Morla, va cobrar 46 sous i 6 diners per 500 rajoles i 16 mitgeres de calç, el 21 de maig. Antoni Julià va portar 55 carretades de pedres de l'estany d'en Bosc cap a la llotja i a l'obra dels teulats, i *terbolli* a les capelles el 28 de juliol de 1418. Antoni Julià el 21 de juny va cobrar per diverses pedres de mitja lluna portades per l'obra del pilar, el document es troba en mal estat i es fa difícil dir, la quantitat i el preu per pedra, però, sabem segur que com a mínim va portar 10 pedres d'aquesta tipologia.

Berenguer Escales i Joan Bosc, definits com a rajolers, van subministrar a l'obra el 13 de juliol de 1419, 23 mitgeres de calç el primer i 3 el segon pel preu habitual. El 19 d'abril de 1420, Antoni Julià portava a l'obra des de Vilacolum 3

carretes de pedra *carratallis* i una carretada de pedres de finestra. Al comparar aquesta informació amb la del picapedrer Pere Baliart, el qual, el mateix dia, proveïa l'obra amb més pedres de finestra i un cluidor de finestra, és de lògica deduir que s'estaven acabant algunes de les finestres de l'obra, segurament les situades mes al sud.

El 21 de maig Nicolau *Borriana* mercader de Castelló cobrava 113 sous per 9 pedres de mitja lluna i una pedra de capitell segurament per culminar un dels pilars. En el document s'especifica que és Joan *Naloba*, ajudant seu, que va realitzar el transport amb carreta des de Vilacolum fins la llotja. Les últimes referències que trobem al col·lectiu dels traginers i carreters tenen data del 5 i 6 de maig i 24 d'agost de 1422. El 5 de maig, Antoni Julià va portar 4 carretades de pedres de finestres amb la seva carreta desde Vilacolum fins a la llotja de l'obra i va cobrar 44 sous melgoresos. La documentació no especifica el preu la tipologia de pedra.

El 6 de maig, Andreu Morla fill, teuler, suposem que ja major d'edat, va subministrar a l'obra 27 mitgeres de calç a 16 diners la mitgera, el preu habitual i 4 *cayronos* a raó de 3 sous i 11 diners melgoresos. I, finalment, Pere Riera traginer de Castelló, va portar 40 somades de calç, *arena* i teules i 1 *cayrono*.¹³⁴

¹³⁴ AHG Ca vol. 2035 fol. 6V 12 de juny de 1411, AHG Ca vol. 2035 fol. 6V 26 d'agost de 1411, AHG Ca vol. 2035 fol. 7R 3 de setembre de 1411, AHG Ca vol. 2035 fol. 7V 6 de setembre de 1411, AHG Ca vol. 2035 fol. 7V 18 de setembre de 1411, AHG Ca vol. 2035 fol. 13V 27 d'abril de 1412, AHG Ca vol. 2035 fol. 14R 10 de maig de 1412, AHG Ca vol. 2035 fol. 24R 16 de maig de 1412, AHG Ca vol. 2035 fol. 26R-26V 21 de maig de 1412, AHG Ca vol. 2035 fol. 26V 30 de maig de 1412, AHG Ca vol. 2035 fol. 29R 1 de juny de 1412, AHG Ca vol. 2035 fol. 30R 11 de juny de 1412, AHG Ca vol. 2035 fol. 30R-31V (43) 16 de juliol de 1412, AHG Ca vol. 2035 fol. 35R-35V (52) 7 de juny de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 43R (62) 12 d'agost de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 45R (70) 19 d'agost de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 45R (72) 13 de setembre de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 46R-46V (75) setembre de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 47V (81) 1 de desembre de 1413, AHG Ca vol. 2035 fol. 70R (113) 26 de maig de 1414, AHG Ca vol. 2035 fol. 81R (135) 11 de març de 1415, AHG Ca vol. 2035 fol. 81V (135) 16 de març de 1415, AHG Ca vol. 2035 fol. 84R (142) 24 de març de 1415, , AHG Ca vol. 2035 fol. 97V (173) 24 de febrer de 1416, AHG Ca vol. 2035 fol. 83V (140b) 26 de març de 1415, AHG Ca vol. 2035 fol. 83V (141) 26 de març de 1415, AHG Ca vol. 2035 fol. 87R (153) 6 de juliol de 1415, AHG Ca vol. 2035 fol. 94R (161) 6 d'agost de 1415, AHG Ca vol. 2035 fol. 97V-98R (174) 18 de març de 1416, AHG Ca vol. 2035 fol. 99R (179) 6 de maig de 1416, AHG Ca vol. 2035 fol. 112V (188) 25 d'agost de 1416, AHG Ca vol. 2035 fol. 113R (190) 2 de setembre de 1416, AHG Ca vol. 2035 fol. 119V-120R (208) 13 de gener de 1417, AHG Ca vol. 2035 fol. 121R (213) 3 d'abril de 1417, AHG Ca vol. 2035 fol. 121V (215) 8 d'abril de 1417, AHG Ca vol. 2035 fol. 122R (217) 24 d'abril de 1417, AHG Ca vol. 2035 fol. 124R (226) 29 de maig de 1417, AHG Ca vol. 2035 fol. 130V (243) 14 de maig de 1418, AHG Ca vol. 2035 fol. 131R (252) 17 de maig de 1418, AHG Ca vol. 2035 fol. 131V (256) 21 de maig de 1418, AHG Ca vol. 2035 fol. 132R (259) 28 de juliol de 1418, AHG Ca vol. 2035 fol. 138R (276) 21 de juny de 1419, AHG Ca vol. 2035 fol. 138V (278) 13 de juliol de 1419, AHG Ca vol. 2035 fol. 143R (293) 19 d'abril de 1420, AHG Ca vol. 2035 fol. 139R-139V (282) 21 de maig de 1420, AHG Ca vol. 2035 fol. 150R (316) 5 de maig de 1422, AHG Ca vol. 2035 fol. 150V (318) 6 de maig de 1422, AHG Ca vol. 2035 fol. 177R (343) 24 d'agost de 1422.

5. Conclusions

El present treball s'ha basat, sobretot, en una anàlisi de la documentació amb la finalitat d'entreveure noves possibilitats i camins a recórrer en la descoberta de la construcció de la fàbrica gòtica castellanina. A través de la comparació amb diferents estudis sobre llibres d'obres hem trobat pistes sobre els materials que hi trobaríem i quines eren les seves aplicacions i possibilitats. Hem pogut comprovar que hi ha moltes similituds entre els mateixos oficis en diferents llocs al respecte de la construccions de catedrals i esglésies. Però també hem trobat particularitats, sovint irrelevantes, però, que tanmateix marquen la diferència. Tot i que l'objectiu sigui desvetllar els interrogants que ens plantegen en l'arquitectura, escultura, pintura... al comparar la nostra documentació amb la documentació de les altres seus, i no només comparar l'estètica de l'edifici i dels objectes, ens endinsem en una riquesa de matissos amb una visió més integral a l'hora d'entendre un edifici i el seu context.

Aquest estudi no pot afirmar grans conclusions perquè d'alguna manera els resultats obtinguts marquen una línia d'investigació a seguir. Hem identificat les pautes bàsiques dels diferents artífexs medievals, tot i que, no hem pogut realitzar l'anàlisi de tots; Com és el cas dels argenters que haurem de realitzar un estudi paral·lel de totes les èpoques d'argenters i l'inventari. També hem extret molta informació sobre salaris dels diferents artesans i preus dels diferents materials suficients per afirmar en cada cas l'interval de preus tant dels salaris com dels materials.

Si ens centrem en l'arquitectura, tot indica que l'església de Castelló estava arribant a la seva finalització. Per la quantitat de pedres de mitja lluna que compren i perquè la documentació ho especifica .

També sabem que s'estava col·locant l'any 1412 pedres d'entaulament al teulat que hem deduït que eren una tipus de bigues de pedra per aguantar el sostre. Els anys on es va treballar de manera més intensa als teulats seran el 1412, 1416, 1418, 1419 i 1420. Caldria, però, trobar més documentació perquè existeix la

possibilitat que el llibre d'obres estigui incomplet a causa de que moltes de les èpoques no s'haguessin passat a nét.

Un dels rebuts de cobrament ens especifica que s'estava treballant a la banda de migdia; hem trobat documentats pedres de pilar, pedres de finestres de diferents mides, una pedra de capitell, pedres de fils, pedres de columna, barres de finestra i teules i rajoles pel teulat. Arribats a aquest punt són molts els interrogants que ens podem plantejar, per exemple si la torre a què es refereix la documentació seria la torre inacabada?

Podem afirmar que, tot i al crisi de finals del s.XIV i principis del XV, el ritme de treball de les obres és interessant. Si bé, hi ha més anys on s'adquireixen més material que d'altres, les obres semblen no aturar-se .

Pel que fa l'estructura jeràrquica dels treballadors, segueix el model dels altres llocs, amb la particularitat que Joan Canelles serà nomenat mestre major vitalici.

Una altra de les dades a destacar és que documentem a Miquel llop formar-se com a mestre a la mateixa obra. Tot i que, en el tema dels macips encara sens plantegen molts dubtes, és una realitat que Llop va aprendre des de ben jove com funcionava. Seria interessant fer recerca en altres localitats per veure si, durant els anys que està absent, hagués anat a formar-se com a escultor. És interessant veure com a mesura que Antigó treballa amb més macips, el bracers van disminuint. També es interessant seguir la pista dels macips, un cop són picapedrers, en altres obres i d'aquesta manera saber si podríem parlar d' una escola castellanina de picapedrers .

En referència a altres col·lectius menys habituals, cal destacar que només hem documentat dones treballant per l'obra en el cas que l'home mori i elles es facin càrrec del negoci familiar. Que no les hagim documentat no vol dir que no hi treballassin. Haurem de seguir buscant en especial en el camp dels broadors. Tampoc hem documentat esclaus; almenys d'una manera conscient. L' únic lloc on vam documentar un esclau és en les èpoques que vam trobar en brut i que no

hem inclòs al present estudi. L'esclau en qüestió escombrava la plaça de les gallines, la plaça de davant de l'església.

Queda pendent saber on era exactament la llotja, o sigui, on es treballava la pedra. El present estudi ens ha donat diverses pistes que ens serveixen com a punt de partida per la seva futura localització.

Potser una de les troballes més interessants que aporta l'estudi ha estat la localització de la documentació sobre la construcció d'un nou orgue entre el 1420 i 1421. Caldrà però esperar a obtenir més informació al respecte per tal de poder realitzar un anàlisi més aproximat de com es va construir l'orgue del s. XV.

I per últim, resaltar el fet que la majoria d'obres de tots els oficis analitzats que treballen a Castelló viuen a Castelló. Això ens indica que gran quantitat d'obriers venien a viure a la vila per treballar-hi i reforça la nostra idea que Castelló fou un centre artístic, mercantil i econòmic de rellevància a casa nostra durant la baixa edat mitjana.

6. Apèndix documental

Regests AHG Ca vol. 2035

1411, 12 juny

Joan Mora, rajoler de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix a Berenguer Pere Guillem Pasqual i Pere Camps, procuradors del present any de l'obra de Santa Maria de la dita vila, rebre per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 84

sous melgoresos que li devien per 63 mitgeres de calç, 16 diners per cada mitgera.

Testimonis: Nicolau *Borriana* i Joan Buldo de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 6V

1411, 26 agost

Joan Mora, rajoler, reconeix a Berenguer Pere Guillem Pasqual present i Pere Camps absent, procuradors de la dita obra, rebre de mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 81 sous 8 diners melgoresos que li devien. Això és, per una part, 50 mitgeres de calç que han enviat i rebut a l'obra de la dita obra, a raó de 1 sou i 4 diners melgoresos per cada mitgera, 66 sous i 8 diners melgoresos i, per altra part, 335 rajoles que han enviat i rebut a l'obra de la dita obra, a raó de 4 sous 6 diners melgoresos per cada centena, 15 sous melgoresos .

Testimonis: Joan Proheta blanquer i Pere *Goyador* escriptor i Joan Sarocha *spaserius* de la vila de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 6V

1411, 30 agost

Bernat Ferrer, bracer i Francesc Caramany, paraire, de la vila de Castelló d'Empúries reconeixen a Berenguer Pere Guillem Pasqual present i Pere Camps absent, procuradors de l'obra rebre per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 90 sous melgoresos per 30 jornals els quals cobren entre els dos per fer *dos tirbolibus [...] archodorum* de la dita església davant (*ante*) de les capelles de Sant Joan Baptista i Santa Anna.

Testimonis: Guillem *Caponis* presbíter de Castelló i el germà Alodi Forner de l'ordre de Sant Joan

AHG Ca vol. 2035 fol. 7R

1411, 3 setembre

Arnau Forn, traginer de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix al venerable Pere Camps absent i Berenguer Pere Guillem Pasqual present, procuradors d'aquesta obra, rebre de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 25 sous 10 diners melgoresos que li devien a raó del següent; Primer per 17 somades de calç les

quals les ha portat des del forn d'en Joan Mora, rajoler, a la dita obra, a raó de 2 diners per cada somada, 2 sous i 10 diners i, per 10 somades de rajoles, 1305 rajoles que ha portat des d'aquest forn cap a la dita obra, a raó de 1 sou i 8 diners. Ítem per 42 mitgeres de calç les quals van ser portades en 14 somades del forn d'Andreu Morla cap a aquesta obra, a raó de 2 sous i 4 diners. Ítem per 23 somades, 770 rajoles, portades del forn d'Andreu Morla cap a la dita obra, a raó de 3 sous 10 diners i, per 91 somades de sorra portades a l'obra a raó de 16 sous melgoresos i que *omnia ha serbit ad dictos duos tirbols fiendos*.

Testimonis: Guillem Salvador traginer i Pere *Goyador* escriptor de Castello.

AHG Ca vol. 2035 fol. 7R

1411, 6 setembre

Andreu Morla, rajoler de la vila de Castelló d'Empúries reconeix davant de Berenguer Pere Guillem Pasqual present Pere Camps absent procuradors d'aquesta obra nova rebre de mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual 90 sous i 6 diners malg que li devien és a dir per 42 mitgeres de calç a raó d'1 sou i 4 diners per cada mitgera, 56 sous malg. El mateix per 770 rajoles a raó de 4 sous i 6 diners per cada centena, 34 sous 6 denaris que tot es va enviar cap a l'obra d'aquesta obra.

Testimonis: Joan *Vinili causidicus* i Joan Buldo *senior* escriptors de Castello.

AHG Ca vol. 2035 fol. 7V

1411, 18 setembre

Antoni Julià, traginer de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix davant Berenguer Pere Guillem Pasqual present i Pere Camps absent, procuradors rebre de mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 72 sous melgoresos per 4 carretades de pedres les quals, van ser tallades a la pedrera anomenada *Gascona* de Figueres, portades amb la seva carreta, a raó de 18 sous per cada carretada .

Testimonis: Pere *Millsere assenhonator* i Pere *Goyador*.

AHG Ca vol. 2035 fol. 7V

1411, 25 octubre

Presents, reconeixem als venerables procuradors de l'obra, rebre per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual les següents quantitats. Primer, Pere Mallol, picapedrer de Castelló, va rebre 118 sous i 6 diners melgoresos que li devien per 39 jornals i mig que va fer picant o tallant pedra i altres necessitats de la dita obra. Ítem Berenguer Carbó, bracer, 99 sous melgoresos que li devien per 33 jornals, a raó de 3 sous per cada jornal. Ítem, Ramon Manssa, bracer de la dita vila, 96 sous melgoresos que li devien per 32 jornals, a raó de 3 sous melgoresos per cada jornal. Ítem, Ramon Comte, boter de la dita vila 3 sous i 2 diners melgoresos que li devien per gavetes i *sarualibus* i que va portar a la dita obra Arnau Ferrer, traginer de Castelló i 12 diners melgoresos que li devien per 6 somades d'*arena* que va portar amb una semal a la dita obra.

Testimonis: Pere Miquel blanquer i Guerau Marc de Castello.

AHG Ca vol. 2035 fol. 8V

1412, 24 desembre

Joan Oliver, cofrer de la vila de Castelló, reconeix als procuradors de la dita obra nova, rebre per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual 18 sous melgoresos per realitzar els ornaments/guarniments (*gornimenta*) nous en 2 campanes del cor de la dita església.

Testimonis: Francesc Roger i Ramon Bonet *causidicus* de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 8V

AHG Ca vol. 2035 fol. 10v en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 12v en blanc

1412, 15 febrer

Les persones abaix escrites reconeixen a Pere Camps absent i Berenguer Pere Guillem Pasqual present, procuradors de la dita obra nova, rebre per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual les quantitats que els hi devien a raó del següent; Primer per Joan Fuster, mestre de cases de la dita vila. per 2 jornals de feina per arreglar el sostre de l'església, 4 sous melgoresos per cada jornal, 8

sous melgoresos. Francesc Caramany, bracer de Castelló, per 1 dia de feina que va treballar a la dita obra, a raó de 2 sous i 6 diners melgoresos. Ítem Berenguer Carbó, bracer de Castelló per 3 jornals, a raó de 2 sous 6 diners per cada jornal, 7 sous i 6 diners.

Testimonis: Joan Dalmau i Tomas Morat *parator* de la vila de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 13R

1412, 27 abril

Pere Dalmau, rajoler de Castelló, reconeix als procuradors rebre per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual 85 sous melgoresos que li devien. Això és, per una part, 56 sous per 34 mitgeres de calç que ha enviat, a raó de 16 diners per mitgera i, per altra part, 400 teules que ha enviat cap a l'obra de la dita obra, a raó de 5 sous per centena, 20 sous i, per altra part 9 sous per 200 rajoles que ha enviat cap a l'obra de la dita obra.

Testimonis: Joan Jaume i Francesc Dosona escriptors de Castello.

AHG Ca vol. 2035 fol. 13V

1412, 30 abril

Pere Simó, ferrer de Castelló, reconeix als procuradors rebre de mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 97 sous i 8 diners melgoresos que li devien. Això és, per 6 perns de ferro que serveixen (*deservientes*) per *castandum* les pedres dels pinacles que valen 19 lliures, a raó de 18 per lliura, 12 sous i 8 diners. Ítem per *aguando* les escarpes i altres ferros que serveixen per picar pedres en aquesta obra, 61 sous. Ítem per *aserando* 6 que serveixen a picar pedres, 12 sous melgoresos. Ítem per 2 braguers de ferro que serveixen a l'obra de les campanes del campanar i pals de ferro, 12 sous melgoresos.

Testimonis: Francesc Dosona escriptor i Bernat Cases de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 13 V

1412, 10 maig

Antoni Julià, carreter de Castelló, reconeix als procuradors rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 52 sous i 6 diners melgoresos que li devien. Això és, per dues pedres de lluna que va portar en dues carretades que va portar a l'obra de la dita obra i per 3 carretades d'entaulament que va portar a l'obra

del teulat de la dita església i que havia portat amb una carreta, de la pedrera de vilacolum cap a la dita església.

Testimonis: Joan Andreu i Joan Jaume de Castello.

AHG Ca vol. 2035 fol. 14R

1412, 11 maig

Berenguer Salera, pergaminer de Castelló, reconeix davant dels procuradors rebre, de mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 72 sous melgoresos per 6 dotzenes de pergamins venuts a l'obra, 5 llibres que en Pere Arnau, presbíter de Castelló, va escriure a l'obra de la dita església.

Testimoni: Andreu *Saurini* i Joan Jaume de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 14R

AHG Ca vol. 2035 fol. 18R en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 18V en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 19R en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 19V en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 20R en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 20V en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 21R en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 21V en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 22R en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 22V en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 23R en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 23V en blanc

1412, 16 maig

Joan Mora, rajoler de la vila de Castelló, reconeix a Pere Camps (*Petro de Campis*) i Berenguer Pere Guillem Pasqual, procuradors de l'obra nova de l'església de Santa Maria, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 12 lliures 13 sous i 6 diners melgoresos que li devien a raó del següent; Primer per 96 mitgeres de calç, a raó 1 sou i 4 diners per cada mitgera, 6 lliures 8 sous. Ítem per 1050 teules, a raó de 4 sous i 6 diners per centena, 2 lliures 8 sous i 6

diners. Ítem per 1070 rajoles, a raó del dit abans per cada centena, 3 lliures 6 sous 6 diners melgoresos que totes han servit per la dita obra.

Testimonis: Guerau Vilar *parator* i Pere *Puniani sutor* de la vila de Castello.

AHG Ca vol. 2035 fol. 24R

1412, 20-21 maig

Joan Canelles, *lapidida* de la vila de Castelló, reconeix als procuradors rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 17 lliures i 8 sous melgoresos que li devien per 87 jornals que va realitzar a la dita obra, a raó de 4 sous melgoresos per cada jornal, els quals van començar el 20 de juliol de l'any passat i van finalitzar per la vigília del Pentecosta i que es compten el 21 de maig present.

Testimonis: Berenguer Ponç sacristà i Martí Canelles tots dos de Castelló.

* (*afegit*)*Stat per Joan Canelles presentum soldos predicti die 6 juny ano predicto fuit dissolutum per dictam Joan Caneles presentes.*

Testimonis: Pere Bosc *mercator* de Castelló i Francesc Mansa de Sant Pere Pescador

AHG Ca vol. 2035 fol. 24R

1412, 21 maig

Pere Mallol, *lapidida* de la vila de Castelló, reconeix als procuradors rebre, per mans de Berenguer Pasqual, 10 lliures i 5 sous melgoresos que li devien per 68 jornals. a raó de 3 sous melgoresos per cada jornal que va fer picant pedra en aquesta obra, que van començar el dia 23 de febrer i van acabar a la vigília del Pentecosta i que *computabit* el 21 de maig present.

Testimonis: Berenguer Ponç sacristà i Martí Canelles

AHG Ca vol. 2035 fol. 24V

1412, 21 maig

Pere Bonfill, *picapedrer* de la vila de Castelló, reconeix als procuradors rebre, per mans de Berenguer Pasqual, 9 lliures i 3 sous melgoresos per 61 jornals de que va treballar, a raó de 3 sous per cada jornal, que van començar el primer dia de març i que van finalitzar la vigília del Pentecosta comptats el 21 de maig present.

Testimonis: Berenguer Ponç sacristà i Martí Canelles

AHG Ca vol. 2035 fol. 24V

1412, 21 maig

Antoni Antigó, *lapticida* de la vila castelló, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem, 15 lliures 16 sous i 6 diners melgoresos que li devien. Això és, per una part, 10 lliures i 8 sous melgoresos per 52 jornals, a raó de 4 sous melgoresos per cada jornal i que van començar el segon dia del març passat i van acabar la vigília del Pentecosta *computabitun* el 21 de maig present i, per altra part, 4 lliures 7 sous i 6 diners per 25 jornals que Joan Jenohér, *nuncius meus lapticida*, va treballar a la dita obra, a raó de 3 sous i 6 diners melgoresos per jornal i que van començar el dia 17 d'abril i van finalitzar el dia de la vigília del Pentecosta. I per altra part, 21 sous melgoresos per 5 jornals que en Carbó, *nuncius meus lapticida*, va treballar a la dita obra, a raó de 3 sous i 6 diners melgoresos, i que van acabar la vigília del Pentecosta. Les dites quantitats sumades són 15 lliures i 13 sous melgoresos dels quals es fa àpoca.

Testimonis: Berenguer Ponç sacristà i Martí Canelles

AHG Ca vol. 2035 fol. 24V-25R

1412, 21 maig

Joan Fuster i Francesc Banyoles, fusters de la vila de Castelló, reconeixen als procuradors, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual les quantitats sota escrites. Primer, Joan Fuster, 7 lliures i 16 sous melgoresos que li devien per 39 jornals, a raó de 4 sous melgoresos per cada jornal que va treballar a la dita obra i que van començar el 27 de març i van finalitzar la vigília del Pentecosta. I Francesc Banyoles, 7 lliures i 4 sous que li devien per 36 jornals, a raó abans dita que realitzar a la dita obra i que van començar el 10 d'abril i van acabar el dia passat. Les dites quantitats sumen 13 lliures i 1 sous melgoresos .

Testimonis: Joan Ricart i Berenguer Carbo de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 25R

1412, 21 maig

Berenguer Carbó, bracer de la vila de Castelló, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual 102 sous i 6 diners melgoresos que

li devien per 41 jornals, a raó de 2 sous i 6 diners per jornal, que van començar el 27 de març i van finalitzar el dia de la vigília del Pentecosta.

Testimonis: Joan Ricart i Jaume Gairis de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 25V

1412, 21 maig

Bernat Ferrer, bracer de Castelló, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Pere Guillem, 80 sous melgoresos per 32 jornals, a raó de 2 sous i 6 diners melgoresos que va realitzar a la dita obra.

Testimonis: Joan Ricart i Jaume Gairis de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 25V

1412, 21 maig

Nicolau Mallorques, Jaume Cifreu, Jaume Gairis, Joan Ricard, Antoni Bosc, Francesc Sabater, Bartomeu Celer, bracers de Castelló, reconeixen als procuradors, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual les quantitats següents. Primer, Nicolau Mallorques, 35 sous melgoresos que li devien per 14 jornals, a raó de 2 sous i 6 diners per jornal que va realitzar a la dita obra. Ítem, Jaume Cifreu, 35 sous melgoresos que li devien per 14 jornals, a raó del dit abans que va realitzar a la dita obra. Ítem, Joan Ricart, 25 sous que li devien per 10 jornals que va realitzar a l'obra. Ítem, Antoni Bosc, 20 sous que li devien per 8 jornals, a raó del dit abans a la dita obra. Ítem, Francesc Sabater, 2 sous i 6 diners que li devien per un jornal. Ítem, Bartomeu Celer, 5 sous melgoresos que li devien per 2 jornals, a la dita raó que va realitzar a la dita obra. Ítem Jaume Gairis per 6 jornals, 15 sous. Les dites quantitats sumen, totes, 6 lliures 2 sous i 6 diners melgoresos.

Testimonis: Francesc vilar presbíter i Berenguer Carbó de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 25V-26R

1412, 21 maig

Pere Morat, traginer de Castelló, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Berenguer Guillem, 93 sous i 4 diners melgoresos per portar (*tirando*) rajoles teules (*tegules*) i arena a l'obra.

Testimonis: Francesc *Drosur* i Joan Jaume escriptors de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 26R-26V

1412, 28 maig

Antoni Ruhira, *ferrarius* de Castelló i Pere Comte, boter, reconeixen als procuradors, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem les quantitats següents; Això és, el dit Antoni va cobrar 56 sous melgoresos per *asserando* i *aguando scodas picheres* i altres eines (*asunas*) per picar pedres de la dita obra, des del dia 30 d'abril fins les vísperes del Pentecosta i, el dit Comte 22 sous i 10 diners que li devien per 6 gavetes i semals.

Testimonis: Pere Vallirer de l'Estanyol i Joan *Jat* de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 26V

1412, 31 maig

Andreu Morla, rajoler de Castelló reconeix als procuradors de la dita obra rebre per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual va cobrar 116 sous 9 diners melgoresos que li devien, això és, per 42 mitgeres de calç a raó de 16 diners per cada mitgera, 56 sous melgoresos. Ítem per 1353 *inter* teules i rajoles a raó de 4 sous i 6 diners per cada centena, 60 sous i 9 diners melgoresos que tot va ser enviades i rebut a l'obra del teulat que actualment s'esta construint a la dita església.

Testimonis: Joan Garriga mercader i Joan *Gabareri* de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 26V

1412, 1 juny

Joan Mora, rajoler de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix a Pere Cargol i Castelló Comte, procuradors de l'obra nova de l'església de Santa Maria de la vila de Castelló abans dita, rebre, per mans de Castelló Comte, 64 sous i 6 diners melgoresos que li devien. Això és, per una part, 36 mitgeres de calç, a raó de 16 diners melgoresos per cada mitgera, 48 sous melgoresos. Ítem per 235 rajoles, a raó de 5 sous per cada centena, 11 sous i 6 diners melgoresos. Ítem per 100

teules 5 sous melgoresos. Que tot va ser enviat i rebut a l'obra del teulat de la dita església que actualment s'està construint.

Testimonis: Francesc *Stoti* i Joan *Stoti* boters de la vila de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 29R

1412, 2 juny

Berenguer Amic, Guillem Escuder, Mateu Carbó, Francesc Manssa, tots bracers de la vila de Castelló, reconeixen als procuradors, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual les quantitats següents; Primer, Berenguer Amic, 52 sous i 6 diners que li devien per 21 jornals, a raó de 2 sous i 6 diners per cada jornal que es van realitzar a la dita obra i que van finalitzar a la vigília del Pentecosta i, Guillem Escuder, 47 sous i 6 diners que li devien per 19 jornades, a la raó abans dita a la dita obra i, Mateu Carbó, 52 sous i 6 diners que li devien per 21 jornals, a la dita raó, que va treballar a la dita obra i, Francesc Manssa, 3 sous per un jornal. Totes les quantitats sumen 7 lliures 5 sous i 6 diners melgoresos.

Testimonis: Bernat Salvador traginer i Esteve Banyoles de la vila de Castelló.

Guillem Escuder i Mateu Carbó, el dia 10 mes de juny de l'any abans dit.

Testimonis: Pere Borrassà notari i Berenguer Carbó de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 26R

1412, 4 juny

Francesc Banyoles i Joan fuster, fusters, reconeixen als procuradors, rebre, per mans de Castelló Comte, 40 sous melgoresos que els hi devien per 5 jornals que van realitzar cada un *in abtando tegulatos* de la dita església i que van començar el dia 30 de maig passat i van finalitzar el dia present.

Testimonis: Ramon Bonet i Bartomeu Llop *parator* de Castelló

AHG Ca vol. 2035 fol. 29V

1412, 4 juny

Jaume Cifreu, Berenguer Carbó, Joan Ricart, Guillem Escuder, Jaume Gairis, Nicolau Mallorques i Bernat Ferrer, tots bracers de la vila de Castelló, reconeixen als procuradors, rebre, per mans de Castelló Comte 87 sous i 6 diners que els hi devien per 5 jornals que cadascú va treballar *abtando* teulats de la dita

església i que van començar el 24 de maig passat i van finalitzar el dia 28 del dit mes.

Testimonis: Ramon Bonet i Bartomeu Llop parator de Castelló

AHG Ca vol. 2035 fol. 29V

1412, 4 juny

Joan fuster i Francesc Banyoles, fusters, reconeixen als procuradors, rebre, per mans de Castelló Comte, 40 sous melgoresos que els hi devien per 5 dies de treball que cadascú va treballar *in abtando* els teulats els jornals va començar el dia 30 de maig i van acabar el dia present.

AHG Ca vol. 2035 fol. 29V

AHG Ca vol. 2035 fol. 27V en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 28R en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 28V en blanc

1412, 4 juny

Jaume Cifreu, Berenguer Carbó, Joan Ricart, Guillem Escuder, Jaume *Ganeris* Antoni Bosc, Nicolau Mallorques i Bernat Ferrer, tots bracers de la vila de Castelló, reconeixen als procuradors, rebre, 90 sous melgoresos que els hi devien. això és, Berenguer Carbo, Guillem Escuder, Bernat Ferrer Nicolau Mallorques 60 sous per 5 jornals de feina que cadascú va treballar *in abtando* els teulats de la dita església a raó de 3 sous per cada jornal que van començar el 30 de maig passat i van acabar el dia present i Joan Ricart Jaume Cifreu i Jaume *Ganeris* 27 sous per 3 jornals que cadascú va treballar *in abtandos* els dits teulats i, Antoni Bosc, 3 sous per un jornal que va treballar en els dits teulats.

AHG Ca vol. 2035 fol. 30R

1412, 11 de juny

Pere Dalmau, rajoler de Castelló, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Castelló Comte 8 lliures i mitja melgoreses que li devien. Per una part, 52 sous i 6 diners per 1050 teules que va enviar a l'obra, a raó de 5 sous per centena. Per altra part, 61 sous i 8 diners per 1235 rajoles que va enviar a l'obra, a raó de 5 sous per centena. I, per altra part, 53 sous i 4 diners per 40 mitgeres de calç les

quals va enviar a l'obra, a raó de 16 diners per mitgera i, per altra part, 2 sous i 6 diners per 50 teules (*tegulis*) les quals va portar a Berenguer Guillem Pasqual l'any passat, el 29 de maig.

Testimonis: Pere Vilallonga i Ramon Bonet de Castelló

AHG Ca vol. 2035 fol. 30R

1412, 11 de juny

Francesc Banyoles i Joan Fuster, fusters de Castelló, reconeixen als procuradors, rebre, per mans de Castelló Comte, 44 sous melgoresos que els hi devien; Això és, pel dit Francesc Banyoles 20 sous per 5 jornals que va realitzar *in tegulatis* de la dita esglèsia i que van començar el dia 6 del present mes i van acabar el dia present i, el dit Joan Fuster, 24 sous melgoresos per 6 jornals que va realitzar en la present setmana en els dits teulats.

Testimonis: Bartomeu Llop paraire i Bernat Cases de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 30V

1412, 11 juny

Berenguer Carbó, Guillem Escuder, Nicolau Mallorques, Antoni Bosc, Joan Ricart, Nicolau Cargol de Castelló, reconeixen als procuradors, rebre, per mans de Castelló Comte, 99 sous que els hi devien. Això és, pel dits Berenguer Carbó Guillem Escuder, Nicolau Mallorques, Antoni Bosc i Joan Ricart, 90 sous per 6 jornals que cadascú va realitzar a la dita obra la setmana passada. I el dit Nicolau Cargol, 9 sous per 3 jornals realitzats en aquesta obra la setmana passada.

Testimonis: *Predictis*.

Testimonis Nicolau Cargol; el dia 6 de juliol any abans dit, Bernat Borrell parator i Joan Jaume escriptor de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 31R (42)

1412, 19 de juny

Joan Fuster i Francesc Banyoles, fusters de Castelló, reconeixen als procuradors, rebre, per mans de Castelló Comte, 40 sous melgoresos que els hi devien per 5 jornals que cadascú van realitzar a la dita obra la setmana passada.

Testimonis: Joan Comte i Bernat *Frepestel* de Castelló dia; 20 de juny any abans dit, Francesc Banyoles i Bernat Cases i Joan Jaume de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 31R (41)

1412, 19 de juny

Guillem Escuder, Joan Ricart, Nicolau Mallorques, Antoni Bosc, Berenguer Carbó, Nicolau Cargol i Bernat Ferrer, bracers de la vila de Castelló, reconeixen als procuradors de l'obra, rebre, per mans del dit Castelló Comte, 105 sous melgoresos que els hi devien. Això és, Guillem Escuder, Joan Ricart, Nicolau Mallorques, Antoni Bosc, 72 sous melgoresos per 6 jornals que cadascú ha treballat en els teulats de la dita església en la present setmana i, Berenguer Carbó i Nicolau Cargol, 30 sous per 5 jornals que en la present setmana han treballat en els dits teulats i, Bernat Ferrer, 3 sous pel present dia que ha treballat en els dits teulats.

Testimonis: Bartomeu Llop *parator* i Bernat Cases de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 30V (40)

1412, 16 juliol

Andreu Morla, rajoler de la vila de Castelló, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Castelló Comte, 13 lliures 14 sous i 6 diners melgoresos que li devien. Això és, per 81 mitgeres de calç que van ser enviades a l'obra de la dita obra 108 sous. I per 1090 (mille ~~quadringentis~~ nongentis) teules (*tegulis*) portades a mitjans mes de maig passat, 85 sous i diners melgoresos. I, per 1082 rajoles, les quals van ser enviades a mitjans del mes de maig passat cap a l'obra de la dita obra, 81 sous melgoresos.

Testimonis: Berenguer Alber i Joan Jaume de Castelló

AHG Ca vol. 2035 p. 31R-3V (43)

1412, 6 agost

Pere Baliart de Torroella de Fluvià, reconeix als procuradors de l'obra nova abans dita, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 80 sous melgoresos. Això és, per 36 pedres *buytes* a raó de 12 diners per cada una, 36 sous melgoresos. Ítem, 8 pedres d'entaulament (*entaulamento*) a raó de 3 sous per cada pedra, 24 sous melgoresos. Ítem, 24 pedres de fil a raó de 6 diners per

cada pedra, 12 sous melgoresos les quals *sciendi* per aquesta obra a la pedrera de Vilacolum. I Joan Canelles mestre d'aquesta obra ho testifica.

Testimonis: Oliver sa Casella i Jaume Duran *parators* de Castelló

AHG Ca vol. 2035 fol. 27R

1412, 15 octubre

Pere Cargol, mestre de cases, Nicolau Tura i Francesc Manssa, bracers de Castelló, reconeixen als procuradors, rebre, per mans Castelló Comte les següents quantitats. Això és, Pere Cargol 24 sous melgoresos que li devien per 6 jornals que en la present setmana ha realitzat treballant *abtandum els teulats i vadrierias Altaris Beate Marie* de Castelló i, Nicolau Tura 12 sous melgoresos que li devien per 4 jornals que la present setmana ha treballat a la dita obra. Ítem, [Francesc] Manssa 9 sous per 3 jornals que ha realitzat en la present setmana a la dita obra i aquestes quantitats sumen 45 sous melgoresos.

Testimonis: Bernat Mola i Berenguer *Brami* de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 33R (46)

1412, 16 novembre

Les persones a sota escrites reconeixen als procuradors, rebre, per mans de Castelló Comte, les quantitats a sota escrites; Primer, això és, a Francesc alies Manssa, bracer de la dita vila, 21 sous melgoresos que li devien per 7 jornals que ha realitzat la setmana passada i present a la dita obra, i [Francesc] Banyoles, bracer, 6 sous melgoresos per dos jornals que en la present setmana ha treballat a la dita obra i, Guillem Riera, bracer, 12 sous per quatre jornals que ha realitzat en la present setmana a la dita obra, i Jaume *Gayris*, bracer de la dita vila, 24 sous melgoresos per 8 jornals que ha realitzat a la dita obra, i Francesc Caramany, bracer, 12 sous melgoresos per 4 jornals que va realitzar en aquesta obra la setmana passada i la present.

Testimonis: Bartomeu Llop de Castelló i Guillem Armenda de *Montinoro*.

AHG Ca vol. 2035 fol. 33V (47)

1412, 24 desembre

Pere Bofill i Pere Mallol, picapedrers de la vila de Castelló d'Empúries, reconeixen als procuradors de la dita obra, rebre, per mans de Castelló Comte les

quantitats a sota escrites que els hi devien a raó del següent. Primer, Pere Bofill 12 lliures melgoreses de les 12 lliures 5 sous melgoresos que li devien i partim, per 70 jornals en la dita obra per picapedrer, a raó de 3 sous i 6 diners per cada jornal, resten 5 sous de les dites 12 lliures i 5 sous. Ítem, Pere Mallol, 6 lliures i 6 sous que li devien per 42 jornals que va treballar a la dita obra a raó de 3 sous per cada dia. Les quantitats anteriors sumen 18 lliures 6 sous .

Testimonis: Guillem Jaume notari i Antoni Rovira ferrer.

AHG Ca vol. 2035 fol. 33V-34R (48)

1412, 24 desembre

Antoni Rovira, ferrer de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix als venerables procuradors, rebre per mans de Castelló Comte, 3 lliures 13 sous melgoresos que li devien per *aguando* i *aserando* escodas que serveixen a la dita obra per picar i [*faciendo tashonos*] *simbalis cloqueri* de la dita església. Aquestes escodas netejades i *acerani* i els dits *tashonos* i altra *ferramenta*.

Testimonis: Joan Carbonell *prerentor* església Santa Maria de la vila de Castelló i Francesc Vilar presbíter de la dita església.

AHG Ca vol. 2035 fol. 34R (49)

1413, 11 maig

Joan Canelles, Pere Bofill, Pere Mallol, picapedrers (*Lapicidi*) i Berenguer Carbó, bracer de la vila de Castelló, reconeixen als procuradors, rebre, per mans de Castelló Comte, 42 lliures melgoreses que els hi devien per 268 jornals de treball que van realitzar a la dita obra des del Nadal passat fins a la festa de Pasqua.

Testimonis: Antoni Antigó pedrer (*padrerius*) de Castelló i Joan Janoer pedrer de *Cundilirus*.

AHG Ca vol. 2035 fol. 35R (51)

1413, 7 de juny

Joan Mora rajoler de la vila de Castelló reconeix als procuradors rebre 16 lliures 7 sous i 2 diners melgoresos que actualment aquesta obra li devia per portar 200 pedres de cantó a l'obra a raó de 17 diners per cada cantó que tots sumats sumen 14 lliures 3 sous i quatre diners melgoresos i per altra part 21 sous i 4

diners melgoresos per 16 mitgeres de calç que va portar a l'obra d'aquesta obra. Ítem per altra part 22 sous i 6 diners melgoresos per 500 rajoles que va enviar a l'obra.

Testimonis: Guerau Miquel i Joan *Dimici* de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 35R-35V (52)

1413, 17 juny

Pere Simó, ferrer de Castelló, reconeix a Pere Cargol i Castelló Comte procuradors de la dita obra, rebre, per mans de Castelló 9 lliures i 10 sous melgoresos que li devien per les raons següents; Això és, per una part, 7 lliures i 1 sous melgoresos per *aguando* i *tempando scodas* de la dita obra que serveixen per picar i treballar les pedres d'aquesta obra i, per una altra part, 46 sous melgoresos *acerando* 23 d'aquestes escodes i, per altra banda, per un *anulo* de ferro treballat per l'obra *spatlle simali* de la dita església, 2 sous melgoresos i, per treballar i *confiriendo aldun anulum de ferro a l'obra careri* d'aquesta obra, 1 sou .

Testimonis: Joan Sobrer *parator* i Antoni Borrassà escriptor de Castelló

AHG Ca vol. 2035 fol. 36R (54)

1413, 27 juny

Pere Baliarts de Torroella de Fluvià reconeix a Pere Cargol absent i Castelló Comte present, procuradors de la dita obra, rebre, per mans de Castelló Comte, 10 lliures 8 sous i 8 diners melgoresos que li devien. Això és, per 284 pedres de fil que van ser reduïdes i numerades a 260 pedres a raó de 6 diners per pedra, 6 lliures i 2 diners. Ítem, 72 pedres de cantó *enteres i buyts* a raó de 12 diners malgoresos per cada, 3 lliures i 12 sous melgoresos. Ítem, 4 pedres de finestra a raó de 20 diners per cada, 6 sous i 8 diners. Totes van ser enviades a l'obra.

Testimonis: Guillem Ferrer escriptor de Llançà (*Lantiano*) i Antoni Borrassà escriptor de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 36R-36V (55)

1413, 27 juny

Antoni Caixas, picapedrer de Torroella de Fluvià, reconeix a Pere Cargol absent i Castelló Comte present, tots dos procuradors de la dita obra, rebre, per mans de

Castelló Comte, 60 sous melgoresos que li devien. Això és, 25 pedres *enteres* de cantó i *buyts* a raó de 12 diners cadascuna, 25 sous melgoresos. Ítem, 76 pedres de fil que van ser reduïdes i numerades a 70 pedres a raó de 6 diners melgoresos per cada, 35 sous melgoresos. Totes van ser enviades i rebudes recentment a l'obra de la dita obra.

Testimonis: Berenguer Pere Guillem Pasqual i Antoni Borrassà escriptor de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 36V (56)

1413, 8 juliol

Antoni Antigó, Joan Fuster i Pere Mallol, mestres d'obres i picapedrers (*magister domorum i lapidum*) de la vila de Castelló, Berenguer Carbó, Mateu Carbó, Francesc Comes, Joan Ricart i Jaume Cifreu, bracers de la dita vila, reconeixen a Pere de Camps, procurador de la dita obra, rebre, 12 lliures i 1 sou melgoresos que els hi devien. Això és, Antoni Antigó 48 sous melgoresos per 12 jornals que ha realitzat treballant a la dita obra que van finalitzar el dia present, a raó de 4 sous per jornal. I per altra banda, 37 sous i 6 diners malgoresos que li devien per 15 jornals que va realitzar a la dita obra Antoni Mir, servent/ajudant (*pedicecus*) seu. Joan Fuster, 42 sous melgoresos que li devien per 12 jornals que ha realitzat en la dita obra, a raó de 3 sous i 6 diners. Pere Mallol, picapedrer, 32 sous i 6 diners melgoresos que li devien per 13 jornals que va realitzar a la dita obra, a raó de 2 sous i 6 diners melgoresos per jornal que han finalitzat el dia present. Berenguer Carbó, 39 sous melgoresos per 13 jornals que va realitzar a la dita obra, a raó de 3 sous per jornal i que han finalitzat el dia present. I Mateu Carbó, 24 sous malgoresos que li devien per 8 jornals, a raó de 3 sous per jornal realitzats en la dita obra i que han finalitzat el dia present inclusiu. I Francesc Comes 9 sous melgoresos que li devien per 3 jornals, a raó de 3 sous per jornal que ha realitzat en la dita obra i que han finalitzat el dia present. Joan Ricart, 6 sous melgoresos que li devien per 2 jornals, a raó de 3 sous per jornal que han finalitzat el dia present interlusu. I Jaume Cifreu, 3 sous que li devien pel present jornal que ha realitzat en la dita obra.

Testimonis: Nicolau *Lança* i Antoni Nana presbíter de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 41R (59)

AHG Ca vol. 2035 fol. 37V en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 38R en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 38V en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 39R en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 40V en blanc

1413, 21 juliol

Antoni Antigó, Joan Fuster, Pere Mallol, mestres d'obres i picapedrers (*magister domorum i lapidum*) de la vila de Castelló d'Empúries, Berenguer Carbó, Mateu Carbó, Francesc Comes, Joan Xicart, Jaume Cifreu, bracers de la dita vila, reconeixen a Pere de Camps, procurador de la dita obra, rebre, 13 lliures 12 sous i 6 diners melgoresos que els hi devien. Això és, Antoni Antigó, 40 sous melgoresos per 10 jornals que ha realitzat a la dita obra i han finalitzat el dia present inclós, a raó de 4 sous melgoresos per cada jornal i, per altra part, 25 sous melgoresos que li devien per 10 jornals que ha realitzat en aquesta obra Antoni Mir ajudant seu (*pedicechus*). I Joan Fuster, 35 sous melgoresos que li devien per 10 jornals que ha realitzat en la dita obra a raó de 3 sous i 6 diners melgoresos per jornal i han finalitzat el dia present inclós. I Pere Mallol, 22 sous i 6 diners melgoresos que li devien per 9 jornals que ha treballat a l'obra de la dita obra a raó de 2 sous i 6 diners melgoresos per cada jornal i han finalitzat el dia present. I Berenguer Carbó, 30 sous melgoresos que li devien per 10 jornals que ha treballat a la dita obra, a raó de 3 sous per cada jornal i han finalitzat el dia present. I Mateu Carbó, 30 sous melgoresos per 10 jornals que ha treballat a la dita obra, a raó de 3 sous melgoresos per jornal i han finalitzat el dia present. Francesc Comes, 30 sous melgoresos que li devien 3 sous melgoresos per cada jornal. Joan Xicart, 30 sous melgoresos que li devien per 10 jornals que va realitzar a la dita obra 3 sous per cada jornal i que han finalitzat el dia present. I Jaume Cifreu, 30 sous melgoresos que li devien per 10 jornals que ha treballat a la dita obra, a raó de 3 sous melgoresos per jornal i han finalitzat el dia present inclusiu.

Testimonis: Pere Vajoll presbíter i Antoni Borrassà escriptor de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 41V-42R (60)

1413, 4 agost

Antoni Antigó, Joan Canelles, Joan Fuster i Pere Mallol, mestres d'obres/cases i picapedrers (*magister domorum e lapidum*) de la vila de Castelló d'Empúries, Berenguer Carbó, Mateu Carbó, Francesc Comes, Joan Ricart, Jaume Cifreu i Berenguer Amic bracers de la dita vila de Castelló, reconeixen a l'obrer, rebre, 14 lliures 3 sous melgoresos que els hi devien. Això és, Antoni Antigó 28 sous melgoresos per 7 jornals que ha realitzat treballant a la dita obra, a raó 4 sous melgoresos per jornal i han finalitzat el dia present i, per altra part, 22 sous i 6 diners melgoresos que li devien per 9 jornals que va realitzar a la dita obra Antoni Mir el seu ajudant (*pedicecus*) i han finalitzat el dia present inclusive, a raó de 2 sous i 6 diners melgoresos per cada jornal. Ítem, Joan Canelles 49 sous i 6 diners melgoresos que li devien per 33 jornals que Miquel Llop nét seu (*neptis meu sive net*) ha realitzat a la dita obra, a raó de 1 sou i 6 diners malgoresos per cada jornal i han finalitzat el dia present inclusiu. Ítem, Joan Fuster, 31 sous i 6 diners melgoresos que li devien per 9 jornals que ha realitzat a la dita obra, a raó de 3 sous i 6 diners per cada jornal i han finalitzat el dia present inclusiu. Ítem, Pere Mallol, 22 sous i 6 diners melgoresos que li devien per 9 jornals que ha treballat a la dita obra, a raó de 2 sous i 6 diners melgoresos per cada jornal finalitzats present inclusive. Ítem, Berenguer Carbó, 21 sous melgoresos que li devien per 7 jornals realitzats a la dita obra, a raó de 3 sous melgoresos per cada jornal que han finalitzat el dia present inclusiu. Ítem, Mateu Carbó, 27 sous melgoresos que li devien per 9 jornals que ha treballat a la dita obra, a raó de 3 sous melgoresos per cada jornal que han finalitzat el dia present inclusiu. Ítem, Francesc Comes, 27 sous melgoresos que li devien per 9 jornals que ha realitzat a la dita obra, a raó de 3 sous melgoresos per cada jornal i han finalitzat el dia present inclusiu. Ítem, Joan Ricart 18 sous melgoresos que li devien per 6 jornals que ha realitzat a la dita obra, a raó de 3 sous melgoresos per cada jornal i han finalitzar el dia present inclusiu. Ítem, Jaume Cifreu, 27 sous melgoresos que li devien per 9 jornals que ha treballat a la dita obra a raó de 3 sous melgoresos per cada jornal i han finalitzat el dia present inclusiu. Ítem, Berenguer Amic, 9 sous melgoresos que li devien per 3 jornals que ha realitzat a la dita obra, a raó de 3 sous per cada jornal i han finalitzat el dia present inclusiu.

Testimonis: Berenguer Pere Guillem Pasqual i Antoni Borrassà escriptor de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 42V-43R (61)

1413, 11 d'agost

Joan Canelles, Antoni Antigó, Pere Bofill, Pere Mallol, picapedrers o pedrers (*lapicide sive padrerí*), Berenguer Carbó i Francesc Comes, bracers de la vila de Castelló, reconeixen als procuradors, rebre, per mans de Castelló Comte, 32 lliures 5 sous i 6 diners melgoresos que els devien. Això és, pel dit Joan Canelles 7 lliures i 5 sous melgoresos per 36 jornals que ell i Miquel llop, nét seu, van realitzar a la dita obra, a raó de 3 sous i 6 diners per jornal i 18 diners per jornal el dit Miquel. I Antoni Antigó, 10 lliures i 6 sous per 74 jornals que ell i Antoni Mir *nucius* seu van realitzar en la dita obra a raó de 4 sous per jornal i 18 diners per jornal el dit macip d'ell. Pere Bofill, 87 sous melgoresos que li devien per 29 jornals que va realitzar a la dita obra a raó de 3 sous melgoresos per jornal. El dit Pere Mallol 90 sous melgoresos per 36 jornals, a raó 2 sous i 6 diners. Berenguer Carbó, 90 sous melgoresos per 36 jornals que va realitzar a la dita obra, a raó de 2 sous i 6 diners per jornal. I Francesc Comas, 27 sous i 6 diners melgoresos que li devien per 11 jornals que va realitzar a la dita obra a raó de 2 sous i 6 diners melgoresos.

Testimonis: Berenguer *Ponti* sacristà i Pere Vilallonga de Castelló.

*El dia 12 va cobrar Pere Bofill, testimoni; Berenguer Mot.

*El dia 19 va cobrar Antoni Antigó, testimonis; Bernat Cases i Antoni Borrassà de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 36V-37R (57)

1413, 12 agost

Joan Tinter (*tinteri*) de la vila de Castelló, reconeix a Pere Camps, procurador any present, rebre, 31 sous 6 diners melgoresos que li devien per 54 somades de pedres que van ser portades i rebudes recentment a l'obra, a raó de 7 diners per cada somada. I Joan Canelles declara i jura que és veritat.

Testimonis: Jaume *Pailers* i Pere Castelló culteller (*Coltalerius*)

AHG Ca vol. 2035 fol. 43R (62)

1413, 12 agost

Joan Fuster de la vila de Castelló d'Empúries reconeix a Pere Camps procurador de la dita obra rebre 17 sous i 6 diners melgoresos que li devien per 5 jornals que va treballar a la dita obra a raó de 3 sous i 6 diners per cada jornal que van finalitzar el dia present inclusiu.

Testimonis: Amador Viader escriptor de Girona i Antoni Borrassà escriptor de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 43V (63)

1413, 12 agost

Joan Canelles, Antoni Antigó i Joan Fuster mestres de cases i picapedrers de la vila de Castelló d'Empúries testifiquen que Pere Camps per nos *misaste* a la dita obra 10 sous i 7 diners melgoresos clavorum [...]

Testimonis: Amador Viader escriptor de Girona i Antoni Borrassà escriptor de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 43V (64)

1413, 12 agost

Berenguer *Amichs*, bracer de la vila de Castelló, reconeix als obrers presents, rebre, 6 sous melgoresos que li devien per 2 jornals que va realitzar treballant a la dita obra, a raó de 3 sous melgoresos per jornal i que van finalitzar el dia present.

Testimonis: Joan *Jat* i Antoni Borrassa escriptors de Castelló

AHG Ca vol. 2035 fol. 43V (65)

1413, 12 agost

Mateu Carbó, bracer de la vila de Castelló, reconeix als obrers presents, rebre, 6 sous melgoresos que li devien per *logerio* per 2 jornals que va realitzar a la dita obra, fent de manobra, a raó de 3 sous per cada jornal.

Testimonis: Pere Casals i Bernat Finestra de la vila de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 44R (66)

1413, 14 agost

Joan Xicart, bracer de la vila de Castello d'Empuries, reconeix als obrers absents, rebre, 6 sous melgoresos que li devien per *logerio* per 2 jornals que va treballar a la dita obra, fent de manobra, que van finalitzar el dissabte 12 del present mes a raó de 3 sous melgoresos per cada jornal.

Testimonis: Joan *Jat* i Antoni Borrassa de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 44R (67)

1413, 14 agost

Francesc Comes, bracer de Castelló, reconeix als obrers absents, rebre, 6 sous melgoresos per 2 jornals que va treballar a raó de 3 sous per jornal i que van finalitzar el dissabte 12 del mes present.

Testimonis: Bartomeu Llop i Antoni Borrassà escriptor de Castello

AHG Ca vol. 2035 fol. 44R (68)

1413, 19 agost

Antoni Antigó, Pere Mallol, mestres de cases i picapedrers, Berenguer Carbó i Jaume Cifreu, bracers de la vila Castelló reben de Pere Camps, 8 lliures 9 sous que els hi devien; Antoni Antigó 38 sous melgoresos per 9 jornals i mig a raó de 4 sous per cada jornal i, per altra part, 23 sous i 9 diners melgoresos per 9 jornals i mig per Antoni Mir, macip seu, 2 sous i 6 diners per jornal. Per altra banda, 23 sous i 9 diners melgoresos per 9 jornals i mig que Mateu Terra macip seu va treballar, 3 sous i 6 diners per jornal. Pere Mallol, 25 sous melgoresos per 10 jornals, 2 sous i 6 diners per cada jornal. Berenguer Carbó, 30 sous melgoresos per 10 jornals, 3 sous per cada jornal. Jaume Cifreu, 28 sous i 6 diners melgoresos per 9 jornals i mig, 3 sous melgoresos per cada jornal.

Testimonis: Francesc Ameller sacristà menor de l'església de Castelló i Antoni Borrassà escriptor de Castelló.

AHG Ca vol. 2034 fol. 44V (69)

1413, 19 agost

Joan Xicart de la vila Castelló, reconeix als procuradors de l'obra, rebre, 20 sous melgoresos per 5 mitgeres de *tirbol* que va portar a l'obra a raó de 4 sous

melgoresos per cada mitgera. I Berenguer Carbo i Jaume Cifreu de la dita vila ho testifiquen.

Testimonis: Francesc Ameller sacristà menor de l'església i Antoni Borrassà escriptor de Castelló.

AHG Ca vol. 2034 fol. 45R (70)

1413, 4 setembre

Pere Mallol, picapedrer de la vila Castelló, reconeix al l'obrer present, rebre, 25 sous melgoresos que li devien per 10 jornals que va treballar a la dita obra, a raó de 2 sous i 6 diners melgoresos per cada jornal.

Testimonis: Joan *Exeriari* i [...] de Déu presbíter de la vila de Castelló.

AHG Ca vol. 2034 fol. 45R (71)

1413, 13 setembre

Joan Xicart de la vila Castelló, reconeix als procuradors de l'obra, rebre, 20 sous melgoresos per 5 mitgeres de tirbol que va portar a l'obra a raó de 4 sous melgoresos per cada mitgera. I Berenguer Carbó i Jaume Cifreu de la dita vila ho testifiquen.

Testimonis: Joan Benedicte presbíter i Antoni Borrassà de Castelló.

AHG Ca vol. 2034 fol. 45R (72)

1413, 18 setembre

Antoni Antigó, mestre picapedrer i de cases (*magister lapidum i domorum*), Berenguer Carbó i Jaume Cifreu bracers de la vila de Castelló, reconeixen rebre 8 lliures 12 sous i 6 diners melgoresos. Antoni Antigó, per una part, 36 sous melgoresos per 9 jornals, 4 sous melgoresos per cada jornal i, per altra part, 7 sous i 6 diners melgoresos per 3 jornals que Mateu Terra ajudant seu (*pedisechus*) va treballar a la dita obra a raó de 2 sous i 6 diners melgoresos per cada jornal. Per altra part, 50 sous melgoresos per 20 jornals que Antoni Mir ajudant (*pedicechus*) seu va treballar a la dita obra a raó de 2 sous i 6 diners per jornal. Berenguer Carbó, 50 sous melgoresos per 19 jornals, és a dir, 14 a 2 sous i 6 diners melgoresos i els restants 5 jornals a 3 sous melgoresos per jornal. Jaume Cifreu, 29 sous melgoresos per 11 jornals, és a dir, 3 jornals a 3 sous

melgoresos per cada jornal i els restants 8 jornals a 2 sous i 6 diners melgoresos per cada jornal.

Testimonis: Bartomeu Llop de Castelló i Joan *Adroneri* de la parròquia de Vilajuïga.

AHG Ca vol. 2035 fol. 45V (73)

1413, 20 de setembre

Joan Mora, rajoler de la vila de Castelló, reconeix als procuradors de l'obra, rebre, 17 lliures 13 sous i 8 diners melgoresos. Primer, 10 lliures 16 sous melgoresos per 162 mitgeres de calç 1 sous i 4 diners per cada mitgera . 5 lliures i 6 diners per 2235 rajoles 4 sous i 6 diners el centenar. 15 sous i 2 diners per 26 somades de pedres, 7 diners melgoresos per cada somada. 6 sous melgoresos per 6 somades de maons, 1 sou melgorés per cada sumada i 16 sous melgoresos per 8 cantons de pedra, 2 sous per cada cantó que sumats fan 17 lliures, 13 sous i 8 diners melgoresos . I Antoni Antigó i Joan Canelles mestre d'aquesta obra ho testifiquen.

Testimonis: Bartomeu Fuster *Pellipius* i Antoni Borrassà de Castelló.

AHG Ca vol. 2034 fol. 46R-46V (75)

1413, 27 de setembre

Berenguer Celera, (*pragaminarius*) pergaminer vila de Castelló, reconeix a Pere Camps obrer absent, rebre, 45 sous melgoresos restants de les 5 lliures 17 sous melgoresos que li devien per 117 pergamins de cabrit que Berenguer Pere Guillem Pasqual procurador de l'obra va encarregar. [...]

Testimonis: Ramon Busigues notari i Joan Jaume escriptors de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 46R (74)

1413, 1 desembre

Berenguer Amic bracer de Castelló reconeix a Pere Camps rebre 2 sous i 6 diners per un jornal treballat a la dita obra el dia dimarts passat a desfer les bastides.

Testimonis: Francesc Seguí i Guerau Seret de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 47R (78)

1413, 1 desembre

Mateu Carbó, bracer de Castelló, reconeix al procurador rebre 2 sous i 6 diners per 1 jornal de feina *deficiendum bastimenta dicti operis* últim dia passat.

Testimonis: Pere Castelló coltaler i Joan Jaume.

AHG Ca vol. 2035 fol. 47R (79)

1413, 4 desembre

Antoni Ruhira, *ferrarius* de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix al procurador present, rebre, 6 lliures i 3 sous melgoresos que li devien, això és, 5 lliures i 12 sous melgoresos per *aguhando* i *aserando* escodes de la dita obra, les quals tenia el mestre de la dita obra present, 8 sous per 4 *anulis feti* que servien per *tela del arguit* i 5 sous melgoresos per *abtando batayl unius simbali*. Joan Canelles mestre d'aquesta obra ho testimonia.

Testimonis: Joan Fuster fuster i Antoni Borrassà de Castelló

AHG Ca vol. 2035 fol. 47R (80)

1413, 4 desembre

Joan Canelles, mestre picapedrer i de cases de Castelló d'Empúries, reconeix al procurador present, rebre, 93 sous melgoresos, això és, 27 sous melgoresos per 18 jornals que Miquel Llop, nét seu, va treballar a raó d' 1 sou i 6 diners melgoresos per cada jornal per una banda, i per altra banda, 52 sous melgoresos i 6 diners per 15 jornals que va treballar en aquesta església, 3 sous i 6 diners melgoresos per cada jornal, i per altra banda, 11 sous melgoresos per fusta i per altra banda, 2 sous i 6 diners per una somada de lloses.

Testimonis: Joan Jaume i Antoni Borrassà escriptor de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 47V (81)

1413, 5 desembre

Bernat Miquel, alies Lastat, argenter vila de Castelló, reconeix a l'obrer absent, rebre, 80 sous melgoresos de les 19 lliures i mitja melgoreses que li devien, a raó d'un canelobre de plata que va realitzar.

Testimonis: Joan Jaume i Antoni Borrassà escriptor de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 47V (82)

1413, 12 de desembre

Jaume Cifreu, bracer de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix a l'obrer, rebre, 2 sous i 6 diners per un jornal que va realitzar a la dita obra *rumpendum bastimenta* de la dita obra el dia dimarts 28 de novembre passat.

Testimonis: Amador Viader i Antoni Borrassó escriptors de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 48R (83)

1414, 25 desembre

Francesc *Sirciet* en delegació d' assessor llicenciat de l'honorable Pere de Sant Climent, procurador del comtat d'Empúries, dóna en presència de Pere Camps, procurador de l'obra de l'església de Santa Maria de Castelló d'Empúries, perpetuament, 2 calces de plata amb la seva patena de plata els quals l'honorable procurador fa realitzar a obrers del comtat de Barcelona per l'obra de la dita obra, que serviran a l'altar de Santa Maria de la dita església, un dels quals és de plata *deacreati* amb la seva patena amb el signe de la rosa al peu i pom caprato de 6 caires, *ponderant* 2 marques 1 uncia i 1 quart de plata amb la marca de la dita vila [...] I amb el pom daurat i al peu és de 6 caires i *ponderant* 15 unces i mitja de plata amb marca de plata de ladita vila.

Testimonis: Pere ça casa junior i Pere Joner notari de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 64R (91)

1414, 25 desembre

Francesc *Amanleri* i Berenguer *Ponti*, sacristans menors de l' església de Santa Maria de Castelló d'Empúries, reconeixen, rebre, a Pere Camps, procurador de la dita obra, dos calces amb la seu patena.

Testimonis: Bernat Miquel alias bastat argenter i Guillem Possa *junior*.

AHG Ca vol. 2035 fol. 64R (92)

1414, 9 de gener

Pere Mallol, picapedrer de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix a Pere Camps, procurador de la dita obra, rebre, 15 sous melgoresos que li devien per 6 jornals que *nusi* a la dita obra, a raó de 2 sous i 6 diners per cada jornal que van finalitzar el dia passat, comptant 5 dies del present mes de gener.

Testimonis: Frances *Bassicorp* de l'Estany del *Bosso* i Antoni Borrassà de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 64V (93)

1414, 26 de gener

Pere Mallol reconeix a Pere Camps, procurador, rebre 22 sous i 6 diners melgoresos per 9 jornals *que nussi seu feci ad picandum seu perandum lapides* a la dita obra i han finalitzat el dia present.

Testimonis: Pere *Boruies* cortaler i Amador Viader escriptor de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 64V (94)

1414, 7 de febrer

Joan Oliver, cofrer de Castelló d'Empúries, reconeix a Pere Camps, rebre, 14 sous i 2 diners melgoresos que li devien per un pany nou ,i per abtando 2 panys i fer una clau nova i *abtando* altres claus *techarum dicti operis* que eren a casa de Bernat Portes [...]. Ítem, per una clau per la llotja de la pedrera, 8 diners melgoresos. Ítem, per una clau i 2 bagues que han estat fetes a l'obra en Jaume dels cargol de la dita església, 1 sou i 6 diners. Ítem, per 12 *graxets* els quals es van fer servir per l'altar major de l'església per l'obra dels *ataar los palis*, 2 sous melgoresos.

Testimonis: Pere Miquel *Laner sartor* i Antoni Borrassà escriptor de Castello.

AHG Ca vol. 2035 fol. 65R (95)

1414, 7 febrer

Vidal Rove, jueu de Castelló d'Empúries, reconeix rebre, 17 sous i 6 diners per 5 dotzenes de pergamins pel llibre d'obres, 10 sous melgoresos per 2 dotzenes i mitja dotzena de pergamins pel llibre anomenat [...] escrit per l'anomenat Pere Camps, 7 sous i 6 diners melgoresos.

AHG Ca vol. 2035 fol. 65V (96)

1414, 16 febrer

Pere camps, procurador del present any de la nova església de Santa Maria de la vila de Castelló amb el venerable Joan absent escollit i ordenat pel concili general de la vila celebrat a l'església del Carme del monastir dels predicadors a

la vigília del Pentecosta del passat any nativitat del senyor 1413, constatat al llibre del concili de la vila. El distinguit Pere Jacob notari d'aquest concili existent, l'honorable Pere de Sant Climent, ciutadà (*civis*) de barcelona, clergue i procurador general del comtat d'Empúries per la ciutat de Barcelona, lloc de pertença per l'honorable Andreu Bertran Degà de l'església colegiata de Sant Pere [...] donen a l'església parroquial de Santa Maria de la vila de Castelló 2 calces de plata [...]. Pere de Sant Climent dóna per mans de Francesc Sircier, representant llicenciat, 2 calces de plata amb la seva patena de plata per depositar a l'altar de Santa Maria, una de les quals és plata daurada amb la seva patena amb el signe de la rosa al peu i amb pom *cayrato* de 6 cares i pes 2 marques i una uncia i un quart d'argent amb marca de la dita vila de Castelló i un altre calce amb els seus suatges i llistes i amb copa i els seu pom daurat i el peu és de 6 *cayres* i *ponderant* 15 uncies i mitja, i es fa la donació el dia 30 de desembre, i firmen el dia 8 de febrer de 1414 a Castelló, Pere Camps procuradors i els testimonis Ramon Roger i Pere Casals de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 65V-66R (97)

1414 16 febrer

Pere Mallol, picapedrer vila de Castelló d'Empúries, reconeix als procuradors de l'obra, rebre, 7 sous i 6 diners melgoresos per 3 jornals treballant a l'obra; 2 sous i 6 diners melgoresos per cada jornal.

AHG Ca vol. 2035 fol. 66V (98)

1414, 1 març

Berenguer *Rolf*, fuster de la vila de Perpinyà, reconeix a Pere Camps obrers present rebre 100 sous melgoresos que li devien per fer una *lanterna* de fusta que servia al mig del cor de la dita església. Es fa apoca i es dóna verdader testimoni que el dit Pere Camps va pagar a Joan Pau traginer de Castelló 31 sous melgoresos per la *baya que est in dicta lanterna*.

Testimonis: Pere *Letonis* i Joan Carbonell presbíter de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 66V (99)

1414, 8 de març

Pere Mallol, picapedrer de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix a Pere Camps obrer abansdit, rebre, 8 sous i 10 diners melgoresos a raó del següent; Primer, 4 sous melgoresos per *abando* alguns trossus de fusta que serveixen pel ciri pasqual de l'església abansdita. Ítem, 4 sous i 6 diners melgoresos *quod bistraxi* per *emendo* aquests trossos de fusta de Banyoles. Ítem, 4 diners melgoresos per *bistraxi fecendo* la dita fusta de casa seva. I Pere de Roses, candeler de la dita vila, testifica el verdader testimoni del dit Pere Mallol.

Testimonis: Amador Viader i Antoni Borrassà escriptors de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 67R (101)

1414, 21 març

Guillem Banyuls, fuster de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix a Pere Camps obrers abans dit present, rebre, 15 sous melgoresos que li devien per dos escales (*scalis*) les quals ha portat recentment a l'obra de la dita obra. I Jaume Cifreu, bracer, ho testifica .

Testimonis: Pere Puig candeler i Antoni Borrassà escriptor de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 67R-67V (102)

1414, 22 març

Berenguer Salera, blanquer de Castelló d'Empúries, reconeix a Pere Camps, procurador any present d'aquesta obra, rebre, 12 sous melgoresos que li devien per 12 pergamins [...] de cabrit que han enviat a Pere Arnau presbíter de la dita església. *Illa recipienti* a l'obra 2 llibres junts, un anomenat linyaner dels fadrins i l'altre *proheri*, els quals, Pere, va escriure a l'obra de la dita església, a raó de 12 diners per cada pergami. Pere Arnau presbíter ho declara.

Testimonis: Andreu *Santini tenderius* i Pere Andreu *assahonator* de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 67V (103)

1414, 7 abril

Pere Moner, fuster de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix a Pere Camps obrer abans esmentat i absent, rebre 36 sous i 6 diners melgoresos per alguns

sepsiti de fusta, fets a l'obra, pel ciri pasqual de la dita església. I Pere de Roses candeler de la dita vila és testimoni verdader del dit Pere Moner. Testimonis: Joan Sabater i Antoni Borrassà de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 67V-68R (104)

1414, 11 abril

Mateu *Codoni*, *pictor* de la vila de Castelló, reconeix a Pere Camps obrer d'aquesta obra present, rebre, 36 sous melgoresos que li devien a raó del següent; I primer per *emernissando i depuigendo lanteani sive lanterna* o recentment construïda i dipositada al cor de l'església i per *daurando* el pom *sumitatis* de la llàntia 28 sous melgoresos. I per pintar el ciri pasqual i *filiolani siù* altres ciris que recentment s'han realitzat a la dita església, 8 sous melgoresos.

Testimonis: Joan Sabater i Joan Rohan *sutor* de Castelló

AHG Ca vol. 2035 p. 68R (105)

1414, 12 abril

Pere Mallol, picapedrer de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix a Pere Camps absent, rebre, 5 sous melgoresos que li devien per 2 jornals de feina que va treballar a la dita obra.

Testimonis: Amador Viader i Antoni Borrassà escriptors de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 68R (106)

1414, 19 abril

Joan Canelles, picapedrer de la vila de Castelló d'Empúries, mestre major de l'obra nova de Santa Maria de la vila, reconeix a Pere Camps, obrer any present de la dita obra, rebre, 14 sous melgoresos que li devien a Miquel Llop *lapicide*, (*neptis sive net*) nét meu, per 7 dies que va treballar a la dita obra picant pedres, 2 sous melgoresos a raó de 2 sous per cada jornal.

Testimonis: Domingo Hostales i Amador Viader escriptors de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 68r-68V (107)

1414, 26 abril

Francesc Pujol, argenter de la vila de *Balagerio*, reconeix a Pere Camps, procurador, rebre, 17 sous melgoresos que li devien per *refinando* algunes creus de plata i algunes cuosties per combregar.

Testimonis: Berenguer Deulofeu presbíter i Antoni Borrassà de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 68V-69R (109)

1414, 5 de maig

Francesc Pujol, argenter vila de *Balagerio*, reconeix a Pere Camps present rebre 13 sous melgoresos que li devien per *abtando* diverses coronas, és a dir, a la imatges de la Santa Maria i el seu fill. I, Berenguer Deulofeu, presbíter, ho testifica.

Testimonis: Pere Bosc *parator* i Antoni Borrassà escriptor de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 69R (110)

1414, 12 maig

Mateu Codony, pintor de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix a Pere Camps present, rebre, 27 sous i 6 diners melgoresos que li devien per *faciendo sive depictando* algunes imatges de Santa maria *cuisdam pano*, imatge que serveix al ciri pasqual de la dita església. I Pere de Roses candeler ho testifica.

Testimonis: Amador Viader i Antoni Borrassà escriptors de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 69R (111)

1414, 24 maig

Joan Fuster, fuster i mestre de cases, Jaume *Gairis* bracer i Guillem Miquel teixidor (*textor*), tots de la vila de Castelló d'Empúries, reconeixen a Pere Camps, obrer present, rebre, 38 sous melgoresos que els hi devien. Això és, pel dit Joan fuster, 16 sous melgoresos per 4 jornals que va treballar *fini videlicet caragollo qui se tenet cum capella de Santi Martini*, a raó de 4 sous per cada jornal. Jaume *Gairis*, 12 sous melgoresos per 4 jornals que va treballar a la dita obra a raó de 3 sous melgoresos per cada jornal. Ítem, Guillem Miquel, 10 sous i 6 diners melgoresos per 3 jornals, a raó de 3 sous i 6 diners melgoresos per cada jornal. Es fa àpoca de 38 sous i 6 diners melgoresos i es jura per Déu i els Sants Quatre Evangelistes i es dóna verdader testimoni pel dit Pere Camps *bistraxit seu nusit dicto operis*, 2 sous i 4 diners dels *clavels*.

Testimonis: Guillem Vaniu mercader de Perpinyà i Antoni Borrassà de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 69V (112)

1414, 24 de maig

Berenguer Comes, fuster de la dita vila, va enviar 4 cabirons que han servit a la dita obra pel preu de 4 sous i 4 diners melgoresos. Ítem, Bernat Mates, barber de la dita vila, per 1 semal que ha servit a la dita obra pel preu d' 1 sou i 8 diners melgoresos. Ítem, Joan Mora, teuler de la vila, per 270 rajols que han servit a l'obra abans dita, pel preu de 13 sous melgoresos.

Testimonis: Guillem Vaniu mercader de Perpinyà i Antoni Borrassà de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 70R (113)

1414. 26 maig

Joan Mora reconeix a Pere Camps, present, rebre, 12 sous melgoresos que li devien per 270 rajoles.

Testimonis: Bernat Cases i Antoni Borrassà de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 70R (114)

1414, 30 maig

Joan Fuster, fuster i mestre de cases, i Guillem Miquel, teixidor de la vila de Castelló d'Empúries, reconeixen a Pere Camps, obrer any present procurador de la nova església de Santa Maria de la dita vila, rebre, 15 sous melgoresos que els hi devien, a raó del següent; El dit Joan Fuster, 8 sous melgoresos per 2 jornals que el seu *nusi* va treballar a casa per tenir fusta, a raó de 4 sous melgoresos per cada jornal. Ítem, pel dit Guillem miquel, 7 sous melgoresos per 2 jornals que el seu *nusi* va treballar fent de manobra en aquesta obra, a raó de 3 sous i 6 diners melgoresos per cada jornal. Es fa àpoca de 15 sous melgoresos amb presència i verdader testimoni de Pere Camps *per nos nusistis* en la dita obra 1 sou i 4 diners melgoresos dels *clavels* portats per Ramon Comte Boter, una fulla el *nusius* Jaume de la dita casa que afronta a la casa de les hores pel preu de 1 sou i 10 diners. I Bernat Comes 1 *quateriani* de guix que va servir a la dita obra 7 diners i 1 obul melgorés. I enviat per Joan Oliver cofrer 1 *baga* i 1 *gols* de ferro a l'obra pel preu de 1 sou i 6 diners melgoresos pel dit Jaume pel preu de 1 sou i 6

diners melgoresos i el traginer 6 diners melgoresos per portar a l'obra 2 somades de terra i 1 d'arena.

Testimonis: Mateu Roura *asahonator* i Bernat Cases de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 70V-71R (115)

1414, 8 de juny

Francesc Pujol, argenter oriund de Balaguer, habitant de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix al dit obrer, rebre, 79 sous melgoresos per disposar *ablando* la custodia major de la dita església, això és, per la seva feina 44 sous melgoresos per 2 unces i quart de d'argent per *ablando* l'anomenada custodia. 31 sous melgoresos per 4 *garrofis* d'or per daurar la dita custodia. Es fa època de 79 sous melgoresos i Frances Amaller sacristà menor i Bartomeu Deulofeu presbíters d'aquesta vila ho testifiquen.

Testimonis: Bernat Mateu teixidor i Antoni Borrassà escriptor de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. (116) 71R

AHG Ca vol. 2035 fol. 71V en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 72R en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 72V en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 73R en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 73V en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 74R en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 74V en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 75R en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 75V en blanc

1414, 27 juliol

Berenguer Meser, blanquer vila de Castelló d'Empúries, reconeix a Pere Camps i Berenguer Pere Guillem Pasqual, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 15 sous melgoresos, això és, 12 sous *barchilonensis* a raó d'una dotzena de pergamins, el quals va rebre, Bernat Cases, presbíter de la vila, a l'obra, un llibre anomenat ordinari. Al dit Vidal Rove 3 sous melgoresos per *raddendo* 12 pergamins.

Testimonis: Andreu [...] i Bernat [...] de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 76R (118)

1414, 14 agost

Joan fuster, fuster i mestre d'obres de la vila de Castelló i Jaume Cifreu de la dita vila reconeixen a Berenguer Pere Guillem Pasqual present i Pere Camps absent, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 35 sous melgoresos que els hi devien. Això és, per Joan fuster, 26 sous melgoresos per 6 jornals i mig de feina *faucendum* tempanell (*tamparill*) o embà (*ambant*) per *la capellam altiori constructa* dels *Caragollo* de Sant Vicenç de la dita església, a raó de 4 sous per cada jornal. Ítem, Jaume Cifreu, 9 sous melgoresos per 3 jornal, a raó 3 sous melgoresos per cada jornal. Es paguen a Joan Fuster 2 sous melgoresos per 4 *colorats* dels [...]. Ítem 4 diners per Joan. Ítem 5 sous per *clavibus*. Ítem 8 diners per *clavels* que van servir a la dita obra.

Testimonis: Bernat Ancell *pescator* i Antoni Borrassà de Castelló.

Testimonis Jaume Cifreu el dia 17 del dit mes i any Guillem Riera i Antoni Borrassa de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 76V (119)

1414, 2 agost

Francesc Pujol, argenter *de balagerio*, habitant de la vila de Castelló, reconeix a Berenguer Pere Guillem Pasqual, procurador de la dita obra, rebre, 49 sous i 6 diners melgoresos que li devien. Això és, per una part, 33 sous melgoresos per *abtando* 2 custodies de la dita església que servien per *comunicandum sive comenagar* i, 16 sous i 6 diners, per *abtando* la custodia major de l'església i per una florejat d'or de França.

Testimonis: Berenguer Costa notari i Pere Soldevila de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 77R (120)

1414, 18 setembre

Berenguer Meser, pergaminer de la vila de Castelló, i Vidal Rove, jueu de Castelló, reconeixen als procuradors, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem, és a dir, el dit Berenguer Meser, 9 sous que li devien per 10 pergamins que van portar/enviar a l'obra el dit llibre anomenat ordinari que Berenguer Cases presbíter ha escrit a l'obra de la dita església i el dit Vital 12 diners per *radendo* 6 pergamins.

Testimonis: Bernat Cases presbíter i Antoni Sabater notari de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 77V (122)

1414, 22 octubre

Pere Blanc, escriptor de lletres oriund de Barcelona, i Berenguer Pere Guillem Pasqual i Pere Camps procuradors obra nova església de Santa Maria de la Vila de Castelló, han convingut haver d'escriure un llibre de pergamí. [...] Escriure i il.luminar el llibre complet fins la festa de Sant Joan de juny amb la forma que la carta o foli de pergamí, escrita per Pere Camps en foli, desde la fugida del poble d'Israel d'Egipte [...] amb pergamins de pell de cabrit necessària. [...]

Testimonis: Bernat Miger i Joan [...] de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 77V-78R (123)

1414, 10 novembre

Bernat Cases, presbíter de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix a Berenguer Pere Guillem, rebre, 60 sous i 8 diners melgoresos per escriure alguns llibres de l'església anomenat ordinari dels bateig i dels [...] i dels sepulcres que contingui 204 folis .

Testimonis: Ponç Escarrer i Francesc Amaller presbíter de Castelló.

AHG Ca vol.2035 fol. 78R (125)

1414, 27 octubre

Antoni Caixas i Antoni Turró *loci* de Torroella de Fluvia reconeixen a Pere Camps i Berenguer Pere Guillem Pasqual procuradors any present de la dita obra nova rebre per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual 80 sous melgoresos que equivalents el mateix que als tor/den barcelonesos del Tern *sindendo* pedres a l'obra de la dita obra, això és, per cada un 40 sous.

Testimonis: Fra Alodi Forner de l'ordre de l'hospital de Sant Joan i Bernat Cases presbíter de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 80R (127)

1414, 21 desembre

Berenguer Salera, blanquer de la dita vila de Castelló, reconeix a l'obrer present, rebre, 8 sous que li devien per 9 pergamins que va portar al presbíter recentment a l'obra *cuisdam* llibre [...] que el dit Pere Blanc va escriure.

Testimonis: Nicolau Borrassà i Antoni Borrassà de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 80R (129)

1414, 21 desembre

Berenguer Maser, blanquer de la dita vila, reconeix a l'obrer present, rebre, 22 sous melgoresos que li devien per 32 pergamins que han servit en aquest llibre.

Testimonis: Jaume Fabrega i Antoni Borrassà de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 80v (130)

1415, 13 febrer

Castelló Comte de la vila de Castelló, reconeix a Pere Camps absent i a Berenguer Pere Guillem Pasqual, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual 67 sous i 10 diners melgoresos pel temps que va ser procurador de la dita obra.

Testimonis: Joan Jaume i Antoni Borrassà de Castelló

AHG Ca vol. 2035 fol. 80V (131)

1415, 13 febrer

Bartomeu Escales de la vila de Castelló reconeix a Berenguer Pere Guillem Pasqual rebre 48 sous melgoresos per 36 mitgeres de calç, a raó de 16 diners melgoresos per cada mitgera.

Testimonis: Joan Jaume i Antoni Borrassà de Castelló

AHG Ca vol. 2035 fol. 80V (132)80v

1415, 14 febrer

Berenguer Maser, pergaminer i Vidal Rove, jueu de Castelló, reconeixen al procurador, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 33 sous i 9 diners; Això és, al dit Berenguer 29 sous i 3 diners, per 27 pergamins de cabrit i pel dit Vidal, 4 sous i 6 diners.

Testimonis: Guerau Vilar i Berenguer [...] de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 81R (133)

1415, 26 febrer

Antoni Caixàs de Torroella de Fluvià, reconeix als procuradors de la dita obra nova, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 48 sous melgoresos equivalents als tor/den barcelonesos del Tern per *sindendo* pedres a l'obra de la dita obra.

Testimonis: Guillem *Rolli* mercader i Antoni Forner de Castelló.

AHG Ca 2035 fol. 81R (134)

1415, 11 de març

Marquesa, dona d'Andreu Morla mort, rajoler de la vila de Castelló i Andreu nen fill seu i, fill i hereder del mort, reben 30 sous melgoresos per 6 rajoles que Pere Ferrer va portar del forn del seu fill a l'obra.

Testimonis: Bartomeu Joan i Antoni Borrassà de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 81R (135)

1415, 12 març

Berenguer Meser, pergaminer i Vital Rove, jueu de la vila de Castelló reconeixen rebre per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual el següent; això és, per Berenguer Meser, 39 sous melgoresos per 36 pergamins i Vital Rove, 6 sous per *radendo* i *operando* els anomenats pergamins.

Testimonis: Fra Alodi Ferrer de l'ordre de Sant Joan Bartomeu i Guerau [...] presbíter de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 81V (136)

1415, 16 de març

Pere Dalmau, rajoler de la vila de Catelló, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 58 sous i 8 diners melgoresos per 44 mitgeres de calç les quals van ser portades i rebudes recentment cap a la dita obra.

Testimonis: Joan Llop Fuster i Antoni Borrassà de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 81V (137)

1415, 22 de març

Pere Baharts, *lapidista loci* Torroella de Fluvià, reconeix als procuradors de la dita obra nova de l'església de Santa Maria de la vila de Castelló d'Empúries, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 6 lliures 13 sous melgoresos equivalents als tor/den barcelonesos del Tern que quedaven per pagar de les 8 lliures i 13 sous melgoresos que els hi devien a ell i Antoni Turró (*Torroti neptoni meu*). Primer, per 186 pedres de fil, a raó de 6 diners per cada pedra, 93 sous i, per 80 cantons, això és *inter quantonas* i *buits*, a raó de 1 sou per cada, 80 sous. Que tot va servir a l'obra abans dita. Es fa àpoca de les 6 lliures 13 sous melgoresos que restaven dels 40 sous i mig que es va fer àpoca el passat 27 d'octubre.

Testimonis: Bernat Jener presbíter i Antoni Borrassà escriptor de Castelló.

* *10 pedres integres i 10 no integres sive [...]*

AHG Ca vol. 2035 fol. 81V (138)

1415

Els cònsuls de la vila de Castelló, Pere Miquel llicenciat, Guillem Pere *Comili* i Pere Garriga a l'any present i el venerable Pere sa casa *manori dierum* pel setè concili celebrat a la casa de la Caritat de la vila de Castelló, declaren a Antoni Antigó picapedrer successor i hereu com a mestre major de l'església de Santa Maria de Castelló de Joan Canelles, un cop aquest sigui mort. Joan Canelles hi és present. Antoni Antigó es va instal·lar amb dona i família a la vila. Pere Jaume notari escriu el concili.

AHG Ca vol. 2035 fol. 82R-82V (139)

1415, 23 de març

Els a sota escrits reconeixen a Pere Camps, absent i Berenguer Pere Guillem Pasqual, present, procuradors any present de l'obra nova de l'església de Santa Maria de la vila de Castelló, rebre per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual les quantitats a sota escrites que els devien a raó del següent; I primer, Pere Mallol picapedrer, 11 lliures 17 sous i 6 diners melgoresos que li devien per 95 jornals que va treballar en la dita obra que van finalitzar per la festa del Pentecosta de l' any passat, a raó de 2 sous i mig per cada jornal. Ítem Joan Fuster fuster de la vila, 10 lliures i 3 sous melgoresos que li devien, això és, 62 jornals que va treballar i van finalitzar per la dita festa això és 17 jornals treballat a raó de 4 sous per cada jornal i *residuis* 19 jornals els quals va finalitzar a la dita obra, a raó de 3 sous per cada jornal. Ítem, Antoni Antigó picapedrer i mestre de la dita obra, 6 lliures melgoresos per 30 jornals que va treballar a la dita obra i van finalitzar per la dita festa, a raó de 4 sous per cada jornal. Ítem, el dit Antoni Antigó, per una part, 10 lliures i mitja que li devien per 60 jornals que Bartomeu Murtra macip (*mancipium*) seu va treballar a la dita obra, a raó de 3 sous i mig per cada jornal. Per altra part, Antoni Antigó, va cobrar 6 lliures 15 sous melgoresos que li devien per 45 jornals que Rigau Roca macip (*mancipium*) seu va treballar a la dita obra i que van finalitzar a la dita festa, a raó de 3 sous per cada jornal. Ítem, Antoni Antigó, per altra part, 38 sous i 6 diners melgoresos que li devien per 11 jornals que Pere Carbó ajudant (*nuncius*) seu va treballar i finalitzar a la dita obra a raó de 3 sous i mig per cada jornal. Ítem, Joan Canelles mestre major de la dita obra, 6 lliures i 6 sous melgoresos que li devien per 42 jornals que va treballar i finalitzar a la dita obra, a raó de 3 sous melgoresos per cada jornal. Ítem, Berenguer Carbó de la dita vila, 5 sous per 2 jornals que va

treballar a la dita per manobra a raó de 2 sous i mig per cada jornal. Pere bonfill picapedrer, 6 lliures 9 sous melgoresos per 43 jornals que va treballar a la dita obra, a raó de 3 sous per cada jornal. Ítem, Berenguer Amic bracer de la dita vila, 37 sous i 6 diners melgoresos per 15 jornals que va treballar a raó de 2 sous i 6 diners per cada jornal. Ítem, Mateu Carbó bracer, 30 sous melgoresos que li devien per igual raó per 12 jornals. Ítem, Joan Guis, bracer de la dita vila 35 sous melgoresos per igual raó per 14 jornals. Ítem, Guillem Miquel bracer de la dita vila, per 24 jornals, 3 lliures 1 sou i 3 diners. Ítem, Jaume Cifreu bracer de la dita vila, per alguns jornals a raó de 2 sous i 6 diners. Ítem, Bartomeu Forner bracer, per 2 jornals per la dita raó, 5 sous. I es sumen les quantitats abansdites i es fa àpoca. I tots els jornals esmentats van ser finalitzats per la dita festa del Pentecosta de l'any present.

Testimonis: Antoni Borrassà i Joan Jaume escriptors de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 82V-83R-83V (140)

1415, 26 de març

Els a sota escrits reconeixen a Berenguer Pere Guillem Pasqual, present i Pere Camps, absent, rebre per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 33 sous i 6 diners melgoresos que els hi devien; Això és, per Guillem *Alioni*, traginer de la vila de Castelló, 7 sous i 4 diners melgoresos per portar *arena*. Ítem, Pere Ferrer 24 sous i 2 diners melgoresos per *faciendo* pedres rajoles i calç. Ítem, Pere Riera de la dita vila, 2 sous melgoresos per portar teules i *arena*.

Testimonis: Joan *Jat* i Antoni Borrassà escriptors de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 83V (140b)

1415, 26 de març

Berenguer Amic i Pere Pujades sastre de la vila de castelló reconeixen a Berenguer Pere Guillem Pasqual, present, rebre, 19 sous melgoresos. Això és, al dit Berenguer Amic, 17 sous melgoresos per 34 somades de pedres a raó de 6 diners melgoresos per cada somada. Ítem, Pere Pujades 2 sous melgoresos per 4 somades de pedres per la mateixa raó abans dita.

Testimonis: Joan *Jat* i Antoni Borrassà escriptors de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 83V (141)

1415, 23 de març

Marquesa, dona d'Andreu Morla, rajoler mort de Castelló, reconeix rebre 25 sous i 6 diners melgoresos. Això és, per una part, 24 sous per 18 mitgeres de calç i, per altra part, 18 diners per somades de terra.

Testimonis: Joan Jaume i Antoni Borrassà de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 84R (142)

1415, 30 març

Antoni Caixàs de Torroella de Fluvià reconeix als procuradors, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 107 sous melgoresos que li devien per a raó del següent; Això és, per una part, 37 sous per *sindendo 37 pedres inter quantonas i buyts* a l'obra de la dita obra. Ítem, per altra part, 70 sous melgoresos per *sindendo 140 pedres de fil* a l'obra de la dita obra. *Ítem dono dicto operis per turnis i rabug 14 lapides ultra predictas [...]*.

Testimonis: Joan Murter de Palau Saverdera i Antoni Borrassà de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 84V (144)

1415, 8 abril

Antoni Antigó, picapedrer (*lapicida*), Joan Fuster fuster, Mateu Carbó, Berenguer Carbó, bracers (*sive manobres*), Pere Bofill, Pere Mallol, Joan Caneles, picapedrers, Joan Gifre manobra, tots de la vila de Castelló d'Empúries, reconeixen als procuradors, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, les quantitats a sota escrites; Primer pel dit Antoni Antigó, per una part, 32 sous melgoresos per 8 jornals que van finalitzar el dia pròxim passat i que va realitzar picant pedra (*picandum lapides*). I per altra part, 14 sous melgoresos per 14 jornals que li devien picant les dites pedres en Murtra. I, per altra part, 24 sous melgoresos que li devien per 4 jornals que va realitzar picant les dites pedres en Rigau. I pel dit Pere Bofill, 21 sous melgoresos que li devien per 7 jornals picant pedra que van acabar el dia passat i que va realitzar picant les dites pedres. I pel dit Pere Mallol, 21 sous melgoresos que li devien per 8 jornals que van finalitzar el dia passat i que va realitzar picant les dites pedra. I pel dit Joan Canelles, 12 sous que li devien per 4 jornals que van finalitzar el dia passat i que va realitzar picant les dites pedres. I pel dit Joan Fuster, 18 sous que li devien per 6 jornals que van finalitzar el dia pròxim passat i que va realitzar a la dita obra. I el dit

Mateu Carbó, 20 sous que li devien per 8 jornals, 20 sous melgoresos per 8 jornals que van finalitzar el dia passat i que va realitzar a la dita obra. I pel dit Berenguer Carbó, 20 sous melgoresos que li devien per 8 jornals que va realitzar a la dita obra i van finalitzar el dia passat. I per Joan Gifre, 20 sous melgoresos que li devien per 8 jornals que va realitzar a la dita obra i que van finalitzar el dia passat. Les dites quantitats sumen 10 lliures i 1 sou malgoresos i es fa àpoca.

Testimonis: Ludovic Escolar i Berenguer Terrades de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 84V-85R (145)

1415, 8 abril

Antoni Rovira, ferrer de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 8 lliures 5 sous melgoresos equivalents als tor/den barcelonesos del Tern per *aguando e aserando* escodas per la dita obra i per una *baga ferrea*. I que tot es va fer per la festa del Pentecosta passat.

Testimonis: Berenguer sa Casa notari i Joan Jaume escriptor de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 85R (146)

1415, 27 abril

Pere Blanc, escriptor de lletres, oriund Barcelona reconeix, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 25 lliures melgoresos per escriure i il·luminar algun llibre anomenat [...] el llibre escrit i il·luminat per la seva mà, 333 folis de pergami [...] presentat el dia 22 octubre de l' any passat 1414.

Testimonis: Bernat Joher i Narcís Soler presbíter de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 85V (148)

1415 10 de maig

Berenguer Meser pergaminer de Castelló i Vital Rove jueu de Castelló reconeixen als procuradors rebre per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual 7 sous i 6 diners melgoresos això és Berenguer Meser cobra 6 sous i 6 diners per 6 pergamins.

Testimonis: [...] i Joan Jaume de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 86V (150)

1415, 14 maig

Bernat Cases, presbíter de la vila de Castelló, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual 25 sous i 6 diners melgoresos que li devien per il·luminar un llibre de la dita obra anomenat ordinari.

Testimonis: [...] i Antoni Borrassà de Castelló

AHG Ca vol. 2035 fol. 86V (151)

1415, 28 de maig

Pere Baliart de Torroella de Fluvià, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Berenguer Guillem 32 sous melgoresos que li devien. Això és, per 4 pedres grosses que Antoni Julià, carreter, va portar amb la seva carreta des de la pedrera de Vilacolum fins la llotja de la dita obra, a raó de 3 sous melgoresos per pedra i, per altra part, una pedra que el dit carreter va portar amb la seva carreta de la pedrera de Vilacolum fins la llotja de la dita obra, 4 sous i, per altra part, per 6 *cantonis* 6 sous. Ítem, per altra part, 22 pedres de fils portades des de la dita pedrera a la dita llotja, per 10 sous melgoresos.

Testimonis: Francesc Pere Cargol i Joan Jac de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 87R (152)

1415 6 juliol

Francesc Castellar, sabater (*sutor*) i Bartomeu Escales, sastre (*sartor*) de la vila de Castelló, marmessors i executors de l'últim de testament de Joan Mora d'aquesta vila i en el nom de marmessors, reconeixen als venerables Pere Camps i Berenguer Guillem Pasqual, procuradors, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 69 sous melgoresos equivalents a la moneda de barcelona del Tern, com a marmessors del dit, a raó del següent; Primer per 22 cantons, a raó 2 sous 10 diners per cada, 62 sous i 4 diners. I, per 5 cantons a raó de 1 sou i 4 diners melgoresos per cada, 6 sous i 8 diners melgoresos.

Testimonis: Bernat *Caponis drapius* i Guerau Jaume notari de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 87R (153)

1415, 6 juliol

Antoni Julià, carreter de Castelló, reconeix als procuradors, rebre, 31 sous i 6 diners melgoresos que li devien per 3 carretades de pedres de finestra, les quals van ser portades amb carreta des de la pedrera de vilacolum a la llotja de l'obra de dita vila en el mes de març.

Testimonis: Guerau Jaume notari i Antoni Borrassà de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 91R (155)

AHG Ca vol. 2035 fol. 92V en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 93R en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 93V en blanc

1415, 27 juliol

Antoni Rovira, ferrer de la vila de Castelló, reconeix a Castelló Comte i Berenguer Pere Guillem Pasqual, procuradors de l'obra nova església de Santa Maria, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 110 sous melgoresos equivalents als tor/den barcelonesos del Tern per *aserando* i *aguando* les escodes que serveixen a la dita obra i *quodam ferramento [...] cuisdam squille cloqueri quod aliis fornamentis [...]*.

Testimonis: Guillem Jaume notari i Joan Jaume escriptor de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 94R (160)

1415, 6 agost

Joan Xicard, oller de la vila de Castelló, reconeix a Castelló Comte i Berenguer Pere Guillem Pasqual, procuradors de l'obra, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 20 sous melgoresos equivalents als sous barcelonesos del Tern que li devien per 5 mitgeres de *tirbol sive de rajoles picatis*, a raó de 4 sous per cada mitgera.

Testimonis: Guerau Jaume notari i Pere Mir de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 94R (161)

1415, 17 agost

Pere de Roses, candeler de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix als procuradors de l'obra nova, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual 6 lliures 14 sous i 8 diners melgoresos equivalents als tor/den Barcelonesos del Tern que li devien per a raó del següent; Primer, per *reffinidando* un tros del ciri Pasqual, 9 sous per una vena i 17 *lipris* de cera que van ser afegides al dit ciri, a raó de 2 sous i 15 diners per libra, 103 sous 11 diners . Ítem per *reffinidando* un tros de ciri anomenat *barabas* per 2 sous melgoresos. Ítem, per 6 lliures i mitja de cera, a raó de 15 sous i 9 diners. Ítem per 2 *cordilis canapis* les quals va rebre Joan fuster per *faciendum bastimentum turbolorum* de la dita església, a raó de 2 sous per cada *cordala*.

Testimonis: Joan Pujades i Joan Texador presbíter de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 91R (156)

1415, 29 agost

Pere Blanc, escriptor de lletres rodones (*lirtere rotunde*), oriund de Barcelona, reconeix als procuradors de l'obra nova, rebre per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual i amb el concenç del venerable cònsol, 4 florins d'or d'Aragó.

[...]

Testimonis: Jaume Fàbrega i Jaume Milars de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 91R-91V (157)

1515, 10 setembre

Antoni Antigó, picapedrer i mestre d'obres de la nova església de Santa Maria de Castelló d'Empúries i Martí canelles, *morga*, de la dita església reconeixen al procuradors de l'obra rebre per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual 10 lliures 4 sous i 6 diners equivalents als tor/den barcelonesos del Tern, a raó del següent; Primer, Antoni Antigó, 10 lliures i 2 sous melgoresos per 12 jornals que va treballar a l'obra a raó de 4 sous per cada jornal. Per altra part, Antoni Antigó, 44 jornals que Antoni Mir, ajudant seu (*mancipium*), va treballar a l' obra a raó de 3 sous i 6 diners melgoresos per cada jornal durant el mateix temps, 7 lliures 14 diners. I Martí Canelles, *morga*, per 1 jornal treballant *adaptando* la campana (*simbolo cloqueri*) de la dita església, 2 sous 6 diners melgoresos.

Testimonis: Guerau Jaume i Guerau Rostoy presbíter de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 95R (164)

1415, 22 d'octubre

Antoni Caxas, pedrer de Torroella de Fluvià, reconeix a Berenguer Pere Guillem Pasqual, obrer present i Castelló Comte, obrer absent, rebre, per mans Berenguer Pere Guillem Pasqual, 27 sous que li devien, a raó de 50 pedres de fil, a raó de 6 diners per cada pedra. Ítem per portar 2 cantons venuts pel preu de 2 sous.

Testimonis: Guillem Selva i Francesc Pages de Garriguella.

AHG Ca vol. 2035 fol. 95v (166)

1415, 9 novembre

Pere Mallol, picapedrer de la vila de Castelló, reconeix als procuradors, rebre, 12 lliures 5 sous melgoresos per 98 jornals que va treballar picant pedres a la dita obra, a raó de 2 sous i 6 diners per jornal.

Testimonis: Alodi Ferrer de l'ordre de Sant Joan Bartolomeu.

AHG Ca vol. 2035 fol. 91V-92R (158)

1415, 25 novembre

Pere Ganyer, panyer de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix als procuradors de l'obra de Santa Maria, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 58 sous melgoresos equivalents als tor/den barcelonesos del Tern, a raó del següent; Primer, per treballar els panys de la porta major, 3 sous. Ítem per fer un pany nou per la porta de la dita església al costat de la capella de Sant Bernat, 20 sous inclosa la clau d'aquest pany. Ítem, per *adeptando* el pany de la porta *cumiteri* de la dita església, 1 sou. Ítem, per fer alguns *lobani jauna* de Santa Maria de la dita església, 25 sous. Ítem, per un pany amb 2 claus per la porta del campanar de la dita església, 3 sous. Ítem, per *adeptando* 1 pany i *faciendo* una clau de porta de porta de cargol a Sant Martí, 1 sou. Ítem, per *adeptando* els panys de l'aporta de l'església [...] de Sant Miquel, 3 sous. Ítem per una baga [...] de la porta del dit Sant Bernat, 1 sou. Ítem per un tros [...] per *claudando* [...] la porta major de la dita església.

Testimonis: Guillem *Caponis* presbíter i Joan Jaume escriptor.

AHG Ca vol. 2035 fol. 91V (168)

1416, 21 de gener

Antoni Julià, carreter de la vila de Castelló, reconeix al procurador de l'obra, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 63 sous melgoresos equivalents als barcelonesos del Tern per 6 carretades de pedra que van portar des de la pedrera de Vilacolum fins la llotja de la dita església, a raó de 10 sous i 10 diners per cada carretada, les quals van ser portades per la festa de nadal.

Testimonis: Pere Baliarts picapedrer de Torroella de Fluvià i Joan Jaume escriptor.

AHG Ca vol. 2035 fol. 97R (171)

1416, 24 febrer

Joan Morla, presbíter de la vila de Castelló d'Empúries, tutor d' Andreu nen, fill i hereu d'Andreu Morla, mort rajoler de la vila, germà seu, reconeix als procuradors de l'obra, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 16 sous equivalents als barcelonesos del Tern que, en el seu nom, li devien per 12 mitgeres de calç, elaborades en el forn de calç del dit nen, a raó de 16 diners melgoresos per cada mitgera.

Testimonis: Joan Verdera paraire i Guerau *Banili maior dierum*

AHG Ca vol. 2035 fol. 97V (173)

1416, 18 de març

Antoni Antigó picapedrer, Nicolau Tina bracer, Nicolau Mallorques bracer , Berenguer Carbó bracer, Joan *Lampayes*, Antoni Bosc i Pere Riera, tots de la vila de Castelló, reconeixen a Berenguer Pere Guillem Pasqual, rebre, les quantitats següents; Això és, Antoni Antigó, per una part, 11 lliures per 55 jornals picant pedres i treballant a la dita obra, a raó de 4 sous per jornal que van començar el 10 de setembre de l' any de la nativitat 1415 i van acabar el dia 16 del mes de març inclusiu. Per altra banda, 11 lliures i 4 sous melgoresos per 64 jornals que Antoni Mir, ajudant (*nuncius*) seu, va treballar picant pedra, a raó de 3 sous i 6 diners per jornal que van començar el 12 setembre de l'any de la nativitat del senyor 1415 fins al 16 del mes de març present. Per altra part, 105 sous melgoresos que li devien per 30 jornals que en Rigau, ajudant (*nuncius*) seu, picapedrer, va realitzar picant pedra, a raó de 3 sous i 6 diners per jornal que van començar el 15 de setembre de l'any de la nativitat 1415 i van finalitzar el dia present inclusiu. Nicolau Tura, 11 sous per 4 jornals que va treballar a la dita

obra. Nicolau Mallorques, 17 sous i 6 diners per 7 jornals que va realitzar a la dita obra. Berenguer Carbó, 2 sous i 6 diners per 1 jornal que va realitzar a la dita obra. Joan Lampaies 18 sous i 10 diners per 7 jornals que va realitzar a la dita obra. Antoni Bosc, 17 sous per 6 jornals que va realitzar a la dita obra a raó de 2 sous i 10 diners melgoresos per jornal i, per Pere Riera, 7 sous i 11 diners melgoresos que li devien per portar calç, sorra i pedres. Les dites quantitats sumen 31 lliures 2 sous i 10 diners melgoresos.

Testimonis: [...] Jaume notari i Joan Jaume escriptor i [...] Possa de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 97V-98R (174)

1416, 20 de març

Joan Canelles, picapedrer, i Pere Bofill, picapedrer, de Castelló reconeixen a Berenguer Pere Guillem Pasqual, procurador de la dita obra, rebre les quantitats següents; això és, el dit Joan Canelles, 10 lliures 7 sous i 6 diners melgoresos que li devien per 83 jornals que va realitzar, a raó de 2 sous i 6 diners per jornal i que van començar el dia 15 de juny i van finalitzar l'últim dia del mes de gener passat. I, Pere Bofill, 9 sous melgoresos per 3 jornals que va realitzar a raó de 3 sous melgoresos per jornal.

Testimonis: Guillem Jaume notari i Joan Jaume de Castelló

AHG Ca vol. 2035 fol. 98R (175)

1416, 31 de març

Antoni Caixàs, pedrer de Torroella de Fluvià, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 49 sous melgoresos que li devien. Això és, per una part, 10 sous per 22 pedres de fil tallades a la pedrera de vilacolum, a raó de 6 diners per pedra portades les 22 pedres a la casa de la llotja. I, per altra part, 6 sous per 6 cantons de pedres tallades a la dita pedrera. I per altra part, 3 pedres de finestra tallades a la dita pedrera cap a l'obra de la dita obra, per 6 sous i, per altra banda, 1 pedra llarga de finestra, 12 diners. I, per altra part, 4 pedres de pilar de finestra tallades a l'obra de la dita obra, 16 sous. I per altra part, 6 pedres *sive* mitges pedres de pilar de finestra tallades a la dita pedrera cap a l'obra de la dita obra, 10 sous.

Testimonis: Pere [...] de la Jonquera i Pere Padrer de Torroella de Fluvià.

AHG Ca vol. 2035 fol. 98V (176)

1416, 3 abril

Pere Baliart, pedrer de Torroella de Fluvià, reconeix als procuradors de l'obra, rebre per mans de Berenguer 81 sous que li devien; això és, per una part, 39 sous melgoresos per 88 pedres de fil, a raó 6 diners per pedra treballada a la pedrera de Vilacolum *ad operis dicti operis* [...] 10 pedres. I, per altra banda, 5 sous per 5 cantons. Per altra part, 8 sous per 2 pedres enteres per l'obra dels pilars de finestra. Per altra part, 7 mitges pedres treballades a la dita pedrera pel dits pilars de finestra, 14 sous. I per altra part, 7 pedres dites de finestra, a raó de 2 sous per pedra, 14 sous. Ítem, per una pedra *spigani*, anomenades de finestra, 12 diners.

Testimonis: Bernat [...] i Pere Nicolau de Castelló

AHG Ca vol. 2035 fol. 98V (177)

1416, 3 d'abril

Jaume Colomer de Sant Joan de Pla de corts, reconeix als procuradors, rebre per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 6 lliures i mitja melgoreses per algunes tovalloles de vellut blanc (*albo*) treballat amb 9 signes d'àngules amb 24 signes [...]

Testimonis: Joan Bernat i Nadal Garriguella de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 99R (178)

1416, 6 de maig

Joan tintorer de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix als venerables Castelló Comte, absent i Berenguer Pere Guillem Pasqual, present, procuradors de l'obra nova de l'església de Santa Maria, rebre per mans del dit Berenguer Pere Guillem Pasqual, 15 sous i 6 diners melgoresos equivalents als tor/den barcelonesos del Tern per 31 somades de pedra a raó de 6 diners per cada somada.

Testimonis: Bernat Llacuna de *Furtiano* i Joan Jaume de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 99R (179)

AHG Ca vol. 2035 fol. 109R-109V en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 110R-110V en blanc

1416, 5 de juny

Antoni Rovira, ferrer abans esmentat, reconeix als procuradors de l'obra, rebre, 15 lliures 11 sous melgoresos equivalents als barcelonesos del Tern que li devien per *aguando* i *acerando* escodas que serveixen a la dita obra i fent barras de ferro de les reixes (*reylati*) de les finestres que, recentment, es van fer a la dita església a la part de la llotja de la dita obra; les quals escodes *aguani* i *aserani* i les dites barres es van fer el 27 de juliol passat.

Testimonis: Pere Borrassa notari i Joan Jaume escriptor de Castello.

AHG Ca vol. 2035 fol. 111R (183)

1416, 5 de juny

Antoni Antigó, picapedrer i mestre d'obres de la nova església de Santa Maria de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix als procuradors de la dita obra, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 6 lliures 15 sous melgoresos equivalents als tor/den barcelonesos del Tern que li devien per diversos jornals que ell i el seu macip (*mancipia*) van treballar a la dita obra des del 27 de març passat.

Testimonis: Joan Verdera i Francesc ça Plana clergue de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 111R-111V (184)

1416, 6 de juny

Joan Janoher, picapedrer de la vila de Castelló, reconeix als procuradors de l'obra, rebre, per mans de Pere Guillem Pasqual *in modum subamexum*, 28 lliures i mitja melgoreses, equivalent als tor/den barcelonesos dels Tern, de les 34 lliures 16 sous i 6 diners melgoresos que li devien per 199 jornals treballant a la dita obra durant tot l'any, a raó de 3 sous i 6 diners melgoresos per cada jornal. 63 sous 4 diners de *residu* 28 lliures 10 sous.

Testimonis: Pere Borrassà notari i Jaon Jaume escriptor de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 111V (185)

1416, 6 de juny

Joan Janoher, abans esmentat, reconeix als procuradors de l'obra, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 6 lliures i 6 diners melgoresos, equivalents als tor/denaris barcelonesos del Tern, que restaven per cobrar de 39 lliures 16 sous i 6 diners melgoresos que li devien per 119 jornals.

Testimonis: Pere Borrassà notari i Jaon Jaume escriptor de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 112R (187)

AHG Ca vol. 2035 fol. 114R en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 114V en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 115R en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 115V en blanc

1416, 20 juliol

Frances Pujol, argenter de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix als procuradors de l'obra, rebre, per mans de Pere Camps, 6 lliures 12 sous melgoresos equivalents als tor/den barcelonesos del Tern, per esmaltar alguns canelobres de plata.

Testimonis: Pere Miquel escriptor i Nicolau Pere escriptor de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 116V (197)

1416, 25 agost

Pere Baliart, picapedrer de Torroella de Fluvià, reconeix als procuradors de l'obra, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 23 sous i 6 diners melgoresos. Això és, per 2 pedres per les finestres, les quals Antoni Julià, les va portar de la pedrera de vilacolum a la llotja de la dita obra de la vila de Castelló, 8 sous i, per una pedra de fil, 6 diners . Ítem, per 3 cantons 3 sous i per 1 pedra de finestra, 2 sous.

Testimonis: Pere Borràs de Torroella de Fluvià i Jaume Vidal de Vilacolum.

AHG Ca vol. 2035 fol. 112V (188)

1416, 28 agost

Antoni Antigó, picapedrer i mestre major de l'obra nova de l'església de Santa Maria de Castelló d'Empúries i Bartomeu Murtra, picapedrer de Palau Saverdera, reconeix rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, a raó del següent; Primer, Antoni Antigó, 20 sous melgoresos per 5 jornals, a raó de 4 sous per jornal. Bartomeu Murtra, picapedrer, 7 lliures i 7 sous melgoresos per 13 jornals, a raó 3 sous i 6 diners melgoresos per cada jornal.

Testimonis: Nicolau Pere i Joan Jaume escriptors de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 112V (189)

1416, 2 setembre

Antoni Julià, carreter de Castelló, reconeix als procuradors absents, rebre per mans de Pere Guillem Pasqual, 52 sous melgoresos per 5 carretades de pedres de finestra, les quals va portar amb la seva carreta de la pedrera de vilacolum a la llotja de la dita vila, a l'obra de la dita obra.

Testimonis: Joan Jaume i Francesc Pere escriptors de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 113R (190)

1416, 18 de setembre

Jaume Cifreu, bracer de la vila de Castelló, reconeix als procuradors de l'obra nova de Santa Maria de la dita vila, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 12 sous melgoresos equivalents als tor/den barcelonesos del Tern, per 4 jornals treballant a l'obra, a raó de 3 sous per cada jornal.

Testimonis: Guerau Torrent *civis* [...] i Nicolau Jaume de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 113R (191)

1416, 30 octubre

Joan Fuster i Jaume *Gayris* bracer de castelló, reconeixen als procuradors de l'obra, rebre, per mans de Pere Camps les quantitats a sota escrites que els hi devien per *reparando tegulatum* davant les capelles de Sant [...] i Sant [...] de l'església i per *faciendo tirbollum* sobre la dita capella de Sant [...]. I, primer, li paguen a Joan Fuster 3 jornals i mig per treballar, a raó de 4 sous per jornal, 14 sous melgoresos i, al dit Jaume *Gayris*, per 3 jornals i mig a raó de 2 sous i 6 diners per jornal 8 sous i 9 diners melgoresos. I, Joan fuster, testimfica que Pere Camps *emistis* el següent; Pere Dalmau, rajoler, 6 mitgeres de calç amb preu de 6 sous melgoresos. Ítem, Joan Martí, teixidor, 3 *coleratos*, a raó de 7 diners per *colerato* i *assendum* a 21 diners. Ítem, 2 diners, de *jonths*. Ítem una *congua* de terra per 2 diners. Ítem 8 claus i *tromyeles* de preu 14 diners. Ítem 7 somades d'arena i calç, 14 diners. Tot suma 33 sous i 2 diners melgoresos.

Testimonis: Francesc Esteve presbíter i Joan Canelles.

AHG Ca vol. 2035 fol. 118R (202)

1416, 20 de novembre

Pere Bofill, picapedrer, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Berenguer Pere Guillem Pasqual, 69 sous melgoresos, a raó de 3 sous per jornal que li devien per 23 jornals que va realitzar picant pedra a la llotja de l'obra de la dita obra i que van finalitzar la passada vigília del Pentecosta.

Testimonis: Bernart Ferrer i Guerau Pagès de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 113R (192)

1416, 23 de desembre

Tomas Fluvià i Francesc *Amenlori*, sacristans menors de l'església de Santa Maria de Castelló, reconeixen a Pere Camps, present i Castelló Comte, absent, procuradors de l'obra nova de l'església de Santa Maria de la vila de Castelló que els van portar, en custòdia, alguns canelobres de plata que l'any present van realitzar igual altres canelobres de plata.

Testimonis: Nicolau Carbonell *sutor* i Bernat Deulofeu presbíter de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 118V (204)

1417, 31 de desembre

Joan Canellas, picapedrer i mestre de l'obra nova de l'església de Santa Maria de Castelló d'Empúries, reconeix a Pere Camps, present i a Castelló Comte, absent procuradors de la dita obra nova de l'església abans dita, rebre, per mans del dit Pere Camps, 102 sous melgoresos equivalents als tor/den barcelonesos del Tern que li devien. Primer, per 35 jornals que va treballar a la dita obra l'any passat els quals van ser amb l'obrer Berenguer Pere Guillem Pasqual i el dit Castelló Comte, a raó de 2 sous i mig per cada jornal, 87 sous malgoresos. Ítem per un *cayroto* gran el qual va portar a Antoni Antigó, picapedrer a l'obra de la dita obra, per 8 sous. Ítem, per 2 doblers els quals va portar al dit Antoni, per 5 sous melgoresos. Ítem per algunes fulles de fusta, les quals va portar a Antoni, tots per fer motlles, 18 diners melgoresos que tot era del temps *immediatorum* precedents [...]. Es fa època de 102 sous melgoresos.

Ramon Roger, Nicolau *Burriana* de la dita vila i Berenguer Pere Guillem Pasqual ho testifiquen.

Testimonis: Pere de Roses i Pere Miquel de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 118V (205)

1417, 13 gener

Antoni Julià, carreter vila de Castelló d'Empúries, reconeix a Pere Camps i Castelló Comte procuradors de l'obra nova abans dita, rebre, per mans de Pere Camps, 52 sous i 6 diners equivalents als tor/den barcelonesos del Tern que li devien per 5 carretons de pedres que va portar de Vilacolum (*Villa Columba*) a la llotja de la dita obra, 13 pedres portades cap a l'obra de la dita església, a raó de 10 sous i mig per cada carretada.

Testimonis: [...] presbíter i Pere Borrassà notari de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 119V-120R (208)

1417, 12 febrer

Pere Baliart, pedrer de pedres de vilacolum, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Pere Camps, 53 sous que li devien. Això és, per una part, 9 pedres de finestra, a raó de 2 sous per cantó, 18 sous. Per altra part, 7 mitges pedres de pilar de finestra per la mateixa raó, 14 sous i per altra pedres enteres de pilar a raó de 5 sous per cada pedra 20 sous i, per altra part, 1 cantó a 12 diners que ell va tallar (*tayllari*) a la dita pedrera i que va portar a la llotja de la dita obra.

Testimonis: Joan [...] presbíter i Bernat *Maches* de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 120R (209)

1417, 27 març

Berenguer *Master*, blanquer de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix als procuradors, rebre, del dit Pere Camps, 52 sous melgoresos que li devien per 4 dotzenes de pergamins per fer algun llibre anomenat lligam dels fadrins.

Testimonis: Bartomeu Llop *parator* i Antoni Borrassà de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 120V (212)

1417, 3 abril

Antoni Antigó, picapedrer i mestre de cases de la vila de Castelló reconeix a Pere Camps, present i Castelló Comte, absent, procuradors de la dita obra, rebre, 14 lliures i 6 sous melgoresos que li devien. Per una part, 4 lliures 4 sous melgoresos per 21 jornals que ha treballat a la dita obra, a raó de 4 sous per cada jornal i que han finalitzat el dia present. Ítem per 2 jornals que Antoni Mir, *mancipium* seu, ha treballat a la dita obra, 7 sous melgoresos, a raó de 3 sous i 6 diners per cada jornal. Ítem, per altra part, per 51 jornals que Pere Cist, *mancipium* seu, ha treballat a la dita obra, a raó de 3 sous per cada jornal, 7 lliures 13 sous melgoresos i, per altra part, 14 jornals que Pere Pujolar, *mancipium* seu, ha treballat a raó de 3 sous per cada jornal, 42 sous melgoresos. Es fa àpoca i es testifica que el dit Pere Camps va pagar a Miquel Llop, nét d'en Canelles, 14 sous melgoresos per 4 jornals que el dit Miquel Llop va treballar en a la dita obra, a raó de 3 sous i 6 diners per jornal. I així mateix, es testifica que Pere Camps va pagar a Dalmau Tauler 10 sous melgoresos per 200 teules a raó de 5 sous cada centena. El mateix testifica que el dit Pere *emistis 5 postes sive posts* a l'obra per la bastida de l'obra, de preu, 14 sous i 6 diners melgoresos.

Testimonis: Guillem Capo presbíter i Joan Jat escriptor de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 121R (213)

1417, 8 abril

Pere Mallol, picapedrer de Castelló, reconeix als procuradors, rebre per mans de Pere Camps, 34 sous melgoresos que li devien per 17 jornals que va treballar a la dita obra, a raó de 2 sous melgoresos per jornal.

Testimonis: Anoni Julià i Joan Jaume de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 121V (214)

1417, 8 abril

Antoni Julià, carreter vila de Castelló, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Pere Camps, 18 sous melgoresos que li devien per 2 carretades de pedres o pedres de cantó que amb carreta, va portar de la pedrera de Vilacolum fins la Llotja de la dita obra.

Testimonis: Joan Vilar *parator* i Joan Jaume de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 121V (215)

1417, 24 abril

Antoni Antigó, picapedrer i mestre major de l'obra nova de l'església de Santa Maria de la Vila de Castelló, reconeix a Pere Camps i Castelló Comte, any present procuradors de la dita obra nova, reconeixen, rebre, per mans de Pere Camps les quantitats següents; Primer 34 sous melgoresos per 8 jornals i mig treballant a la dita obra a raó de 4 sous melgoresos per cada jornal. Ítem, 18 sous melgoresos per 6 jornals que Pere Sist, *mancipium* seu, va treballar a la dita obra, a raó de 3 sous per cada jornal. Ítem, 39 sous melgoresos que li devien per 13 jornals que Pere Pujolar, ajudant (*mancipium*) seu, a raó de 3 sous melgoresos per jornal. Tot els jornals a sobre escrits es van realitzar des del dia 3 d'abril al dia present. Les quantitats sumades per les quals es fa època són 4 lliures i 11 sous melgoresos. I es testifica [...] *emistis* Bartomeu Escales, rajoler de la dita vila, per 9 mitgeres de calç a la dita obra a raó de 1 sous i 4 diners melgoresos per cada mitgera, 12 sous melgoresos.

Testimonis: Berenguer Gilabert i Nicolau Tina bracer de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 122R (217)

1417, 24 abril

Reconeixen als procuradors de l'obra, rebre, per mans de Pere Camps a raó del següent. Primer, el dit Joan Janoher, picapedrer de la dita vila, per 41 jornals i mig treballant a la dita obra a raó de 3 sous i mig melgoresos per cada jornal, 7 lliures 5 sous 3 diners melgoresos. I, Bartomeu Murtra, picapedrer de la dita vila per 7 jornals que va treballar a la dita obra a raó de 3 sous i 6 diners melgoresos per cada jornal, 24 sous 6 diners melgoresos. I, Pere Mallol, picapedrer de la dita vila, per 10 jornals que va treballar, a raó de 2 sous per cada jornal, 20 sous melgoresos.

Testimonis: predictis; Berenguer Gilabert [...] i Nicolau Tina, bracer de Castelló.
AHG Ca vol. 2035 fol. 122R-122V (218)

1417, 28 abril

Pere Bonfill, picapedrer de la vila de Castelló, reconeix als procuradors de la dita obra, rebre, per mans de Pere Camps, 6 lliures 17 sous i 6 diners melgoresos que li devien per 55 jornals picant i treballant pedres a la dita obra, a raó de 2 sous i 6 diners melgoresos que van finalitzar el dissabte passat.

Testimonis: Pere de *Santi Felicis de Garriga* i Guerau *Basuli* de Castelló
AHG Ca vol. 2035 fol. 122V (219)

1417, 8 maig

Francesc *Amanlor* i Tomas Fluvià, sacristans menors de l'església de Santa Maria de la vila de Castelló d'Empúries, reconeixen, rebre, dels dits Pere Camps i Castelló Comte, procuradors, 3 crimeles de plata valorades amb 5 unces i 3 (*argens*) diners de plata.

Testimonis: Bartomeu Borrell i Joan Jaume de Castelló.
AHG Ca vol. 2035 fol. 123R (220)

1417, 12 maig

Nicolau Tina, bracer de la vila de Castelló, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Pere Camps, 7 sous i 6 diners que li devien per 15 jornals que va treballar a la dita obra, a raó de 2 sous i 6 diners per cada jornal, les quals van finalitzar dilluns passat inclusiu i es testimfica que Francesc Mansa bracer va realitzar un jornal el dijous passat a la dita obra, 2 sous i 6 diners.

Testimonis: Guerau Pere Jaume de Vilacolum i Guerau *Baiuli* de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 123R (221)

1417, 14 de maig

Bartomeu *Migl*, convers a la fe catolica de la vila de Castelló, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Pere Camps 12 sous i 6 diners melgoresos que li devien per *raudendo sive per raura* 4 dotzenes i 2 pergamins de *murtoribus i cuiusdam libri pergamener* anomentat *ligener* que *dictus Petrus Arnaldi presbíter dicte ecclesie ad opus dicte ecclesie [...]*.

Testimonis: Guillem Riera i Bartomeu Joan de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 123R (222)

1417, 21 de maig

Antoni Caixàs, pedrer de Torroella de Fluvià, reconeix a Pere Camps i Castelló Camps [error; Comte], procuradors any present, rebre, per mans de Pere Camps, 36 sous melgoresos que li devien. Això és, per una part, 34 sous per 72 pedres de fil, les quals va portar de la pedrera de Vilacolum cap a l'obra de la dita obra, això és, 68 pedres a raó de 6 diners per pedra i 4 pedres [...] i 2 sous per una pedra de finestra.

Testimonis: Pere Fluvià i Joan Jaume de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 123V (223)

1417, 27 maig

Ponç Pluga, bracer de Castelló, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Pere Camps, 12 sous melgoresos que li devien per 4 jornals, a raó de 3 sous per jornal que va realitzar a la dita obra.

Testimonis: Pere Miquel *laner* i Joan Jaume de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 123V (224)

1417, 28 maig

Antoni Rovira, ferrer de Castelló, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Pere Camps, 13 lliures 10 sous que li devien. Això és per, *aguando* i *asserando* les escodes i altra *ferramenta* de la dita església, 9 lliures i 1 sou melgoreses. per Ítem, 4 barres de ferro a l'obra de les finestres de la dita església fetes d'un ferro que *ponderant* 71 lliures, a raó de 10 diners per lliura de ferro, 59 sous i 2 diners. Ítem per algunes *temyla* de ferro que va fer d'un ferro per *amuntando* altres pedres en aquesta obra, que *ponderant* 38 lliures de ferro, a raó de 11 diners per lliure de ferro, 34 sous i 10 diners melgoresos. Antoni Antigó mestre major de l'obra testifica el dit.

Testimonis: Ramon Llobet i Guerau Sant Pere de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 123V (225)

1417, 29 maig

Antoni Antigó, picapedrer de Castelló, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Pere Camps, 7 lliures i 7 sous melgoresos que li devien per 24 jornals, a raó de 4 sous per jornal que va realitzar picant pedres a la dita obra, 96 sous. Ítem per 15 jornals que Pere Sist, macip seu (*mancipium nuncius meu*), va realitzar picant pedres a la dita obra, a raó de 3 sous per jornal, 45 sous. Ítem, per 3 jornals que, Antoni Massia, *nuncius* seu, va realitzar a la dita obra, a raó de 2 sous melgoresos per jornal, 6 sous. Les abans dites quantitats sumen 7 lliures i 7 sous corresponents a tots els jornals que ell i els seus macips van realitzar comptant el present dia inclusiu. *I testifica que *emistis* 2 lliures de batum [...] a l'obra *conffigedi* pedres, 12 sous i 2 diners . Ítem per 6 mitgeres de calç, això és, 3 el dit Joan Morla i 3 en Pere Dalmau, 8 sous. Ítem, Jordi Uguet, bracer, per 1 jornal que va realitzar a la dita obra, 2 sous i 6 diners. Ítem es va pagar a Joan Canelles, picapedrer de la dita vila, 12 sous melgoresos que li devien per treballar *reliquium* de la dita església. Ítem *emistis* 5 postes de pal cap a l'obra de la dita obra, 14 sous i 6 diners melgoresos.

Testimonis: Pere Roger i Pere *Lade* presbíter de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 124R (226)

1417, 29 maig

Pere Mallol, picapedrer de la vila de Castelló, reconeix al procurador, rebre, per mans de Pere Camps, 52 sous melgoresos que li devien per 26 jornals que va treballar a la dita obra, a raó de 2 sous per cada jornal.

Testimonis: [...]

AHG Ca vol. 2035 fol. 124R (227)

1417, 29 de maig

Bartomeu Murtra, picapedrer de la vila de Castelló, reconeix als procuradors de l'obra, rebre, per mans de Pere Camps, 45 sous i 6 diners melgoresos que li devien per 13 jornals, a raó de 3 sous i 6 diners melgoresos per jornal picant i treballant pedres a la dita obra.

Testimonis: Bernat Pere i Berenguer Miquel de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 124V (228)

1417, 12 juny

Joan Janoher, *padreri* de la vila de Castelló, reconeix als procuradors, absents, rebre per mans del venerable Pere Camps, 49 sous melgoresos que li devien per 14 jornals que va realitzar picant i treballant les pedres a la dita obra, a raó de 3 sous i 6 diners per jornal.

Testimonis: Guerau *Amarores* presbíter i Francesc Simó teixidor de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 124V (230)

1417, 13 juliol

Pere Baliart, pedrer (*padreri*) de Torroella de Fluvià reconeix a Pere Camps i Castelló Comte, obrers, rebre, per mans de Pere Camps, 6 lliures 1 sou i 6 diners que li devien per 115 pedres de fil *abatuls* [...] una de les torres a raó de 6 diners per cada, devent 57 sous i 6 diners. Ítem per 31 pedres anomenades cantons de mig i altres, una pedra a raó 1 sou per cada una, 210 sous. Ítem per 15 pedres de finestra a raó 2 sous per cada, 30 sous. Ítem per 4 pedres anomenades *spuigoni* de la finestra a raó de 1 sou, 4 sous.

Testimonis: Pere Nadal notari i Jaume Trobat *loci* de Vilademant

AHG Ca vol. 2035 fol. 124V-125R (231)

AHG Ca vol. 2035 fol. 125V pàgina en blanc

1417, 19 d'agost

Tomas Fluvià i Joan Pujades, sacristans menors de l'església de Santa Maria de la vila de Castelló d'Empúries, confessen i reconeixen, tenir i rebre, a Pere Cargol, present i Joan Bernat, absent, procuradors de l'obra nova de la dita església, tots els bon mobles a sota escrits. El seu inventari rebut de vostès d'aquesta església, pels venerable Pere Camps i Castelló Comte, tots dos procuradors de l'obra en el present llibre, en presència del notari a sota escrit el dia 14 de maig de l'any de la nativitat 1416, i els dits Tomàs Fluvià i Francesc Amaler, tots dos sacristans predecessors de Joan Pujades, declaren als dits procuradors en presència del notari el dia i any abans dits i *exceptis per nos* Tomàs Fluvià i Joan Pujades el dit inventari [...] alguna *vestimenta* de la dita obra i a la dita sacristia; Primer, un pal de safir negre que servia el dia [...] i un pal de pa d'or *albi i exigiri valoris*. Ítem un *santeri* de llautó *exiqui valoris*. Ítem per un *palice de saurit virido* i [...] *per state in trono dicta ecclesia*. Ítem per una dalmàtica negra. Ítem, 3 coixins [...]. Ítem un frontal d'altar de Sant Joan [...] Ítem *uno palice* [...] daurat que està a l'altar de Sant Miquel. Ítem un palice [...] de safir *exigi valoris* que està a l'altar Sant Joan.

Reconeixen que reben *in comadam pura i puro deposito a vobis dictis procuratoribus* 1 llibre anomenat oridinari de pergamí escrit per mà de Bernat Cases presbíter [...]. Els procuradors estaven en possessió de tot això, el 15 de febrer de l'any de la nativitat 1416 i van confessar rebre *in comadam pura i puro deposita a vobis dictis* Pere Cargol i Joan Bernat procuradors abans dits, 1 canelobre d'argent que Tomas Fluvià i francesc Amanler havien rebut [...] a Pere Camps i Castelló Comte el 23 de desembre any de la nativitat 1416 [...] 3 crimeles de plata valorades amb 15 uncies i 3 argents de plata i, per altre part, oli *carcominur* i [...] 2 calces d'argent [...].

Testimonis: Benedicte Guerau Ebori, Martí Canelles presbíter i Antoni Borrassà de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 126R-126V (232)

1418, 8 gener

Antoni Antigó, picapedrer i mestre major (*magister major*) de l'obra nova de l'església Santa Maria de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix a Joan Bernat i Pere Cargol, procuradors, rebre per mans de Pere Cargol, 72 sous melgoresos que li devien. Per una part, 60 sous melgoresos per 30 jornals que Pere Riba i Joan Sartre amb ell residents en aquesta obra, a raó de 2 sous melgoresos per cada jornal i per altra part, 12 sous melgoresos per 3 jornals que ell va treballar a la dita obra, a raó de 4 sous melgoresos per cada jornal.

Testimonis: Guillem Conomines, fuster i Antoni Borrassà de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 127R-127V (235)

1418, 1 febrer

Antoni Caixàs, picapedrer de Torroella de Fluvià, reconeix a Pere Cargol, present, i Joan Bernat, absent, procuradors, rebre per mans de Pere Cargol, 26 sous melgoresos que li devien per 28 pedres de fil i 7 de finestra que van servir a a la dita obra .

Testimonis: Joan Vamo senyor de Vilanova i Antoni Borrassà de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 128V (237)

1418, 14 febrer

Francesc Pujol, argenter de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix als procuradors de la dita obra nova, rebre, per mans de Pere Cargol, 6 lliures melgoreses equivalents als tor/den barcelonesos del Tern que li devien per 4 unces i 1 quart i mig d'argent *adeptando pedemus* canelobre major de plata de la dita església i per *reparando* tot aquest canelobre i *esmaltando* i *daurando* el dit canelobre.

Testimonis: Joan Carbonell i Pere Borda presbíter Santa Maria de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 129R (238)

1418 12 abril

Pere Baliarts *loci* de Torroella Fluvià, reconeix als procuradors de l'obra nova, rebre, per mans de Pere Cargol, 118 sous i 3 diners melgoresos que li devien; Això és, 66 sous melgoresos per 42 pedres de fil, a raó de 6 diners per cada pedra, 19 sous. Ítem per 21 pedres de finestra, a raó de 2 sous melgoresos per cada pedra, 42 sous melgoresos. Ítem per tres cantons a raó 1 sou per cada cantó, 3 sous melgoresos. Ítem per dos columnes de finestra, 2 sous melgoresos. Testimonis: Pere Borrassà notari de la vila de Castelló i Pere Tuyolol [...]
AHG Ca vol. 2035 fol. 129V (240)

1418, 14 maig

Joan Bosc, rajoler de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix a Joan Bernat i Pere Cargol, rebre, per mans de Joan Bernat, 6 lliures i 4 sous melgoresos que li devien; Això és, per 69 mitgeres de calç a raó de 16 diners per mitgera i per 700 rajoles a raó de 4 sous i 6 diners cada centena [...] *in abtando tegulatum dicte ecclesie*.

Testimonis: Bernat Marc *parator senior* i Pere Riera de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 130R (242)

1418, 14 maig

Antoni Antigó, mestre major de l'obra de la dita església, reconeix rebre, per mans de Joan Bernat, 59 sous melgoresos que li devien per 8 jornals picant pedres i, per 9 jornals que Pere Riba, *nuncius* seu, va treballar a la dita obra picant pedra.

Testimonis: Bernat March *parator senior* i Pere Riera de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 130V (243)

1418, 14 maig

Joan Janoher, *pedrarius* de Castelló, reconeix al procurador, rebre, per mans de Joan Bernat, 80 sous i 6 diners que li devien per 23 jornals treballant *picandum lapides* a la dita obra.

Testimonis: Bernat March *parator senior* i Pere Riera de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 130V (244)

1418, 14 maig

Francesc Banyoles, mestre d'obres de la vila, reconeix als dits procuradors, rebre, per mans de Joan Bernat, 92 sous melgoresos que li devien per 14 jornals treballant als teulats de la dita església i per 12 jornals [...].

AHG Ca vol. 2035 fol. 130V (245)

1418 14 maig

Pere Bofill, *pedreri* de la vila de Castelló, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Joan Bernat, 17 sous i 6 diners melgoresos que li devien per 7 jornals picant pedra a la dita obra.

Testimoni: predictis; Bernat March *parator* senior i Pere Riera de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 130V (246)

1418, 14 maig

Pere Cifreu, bracer de Castelló, reconeix als procuradors de l'obra, rebre, per mans de Joan Bernat, 40 sous melgoresos per 16 jornals treballant als teulats.

AHG Ca vol. 2035 fol. 130V (247)

1418, 14 maig

Jaume *Gayris*, bracer de Castelló reconeix als procuradors, rebre, per mans de Joan Bernat, 32 sous i 6 diners melgoresos per 13 jornals treballant a la dita obra en els dits teulats.

AHG Ca vol. 2035 fol. 130V (248)

1418, 14 maig

Ponç Pluga, bracer de Castelló, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Joan Bernat, 31 sous a 3 diners melgoresos que li devien per 12 jornals i mig treballant als teulats de la dita església.

AHG Ca vol. 2035 fol. 131R (249)

1418, 14 maig

Pere Trilla, bracer de Castelló, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Joan Bernat 30 sous melgoresos que li devien per 12 jornals treballant en el dit teulats.

AHG Ca vol. 2035 fol. 131R (250)

1418, 14 maig

Pere Mallol, *pedrerius* de Castelló, reconeix als procuradors, rebre, per mans del dit Joan Bernat, 8 sous melgoresos que li devien per 4 jornals picant pedres a la dita obra.

Testimoni: predictis; Bernat March *parator senior* i Pere Riera de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 131R (251)

1418, 17 maig

Pere Riera, traginer de la vila de Castelló, reconeix als dits procuradors, rebre, per mans de Joan Bernat, 31 sous i 8 diners melgoresos que li devien per *tirando* i portar calç, rajoles, pedra i *arena* cap a l'obra del teulat i *tirbolli*.

Testimonis: Pere Miquel *laner* i Antoni Jaume fill de Francesc Jaume de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 131R (252)

1418, 18 maig

Joan Janoher, *lapicida* de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix a Pere Cargol, present, i Joan Bernat, absent, procuradors, rebre per mans de Pere Cargol, 14 lliures 10 sous i 6 diners melgoresos que li devien per 86 jornals treballant a la dita obra, a raó de 3 sous i 6 diners melgoresos per cada jornal i *dimito* a l'obra 36 jornals. Els jornals treballats van començar el 14 d'agost passat i van acabar el 23 de desembre passat.

Testimonis: Berenguer Pere Guillem Pasqual i Andreu Julià escriptor de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 131V (253)

1418, 18 maig

Pere Bofill, picapedrer de Castelló, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Pere Cargol, 80 sous melgoresos de les 7 lliures i 5 sous melgoresos que li devien per 58 jornals, a raó de 2 sous i 6 diners per jornal picant pedra a la dita obra que van començar la primera setmana de juny i van finalitzar el mes de novembre passat de 1417.

Testimonis: Andrea Julià de Llavià i Antoni Jaume de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 131V (255)

1418, 21 maig

Joan Morla, presbíter de Castelló, reconeix als dits procuradors, rebre, per mans de Joan Bernat, 46 sous i 6 diners melgoresos que li devien. Això és, per una part, 22 sous i 6 diners per 500 rajoles, a raó de 4 sous i 6 diners per cada centena de rajoles i, per altra part, 24 sous melgoresos per 16 mitgeres de calç, a raó de 16 diners per mitgera, que han portat per fer el teulat i el *terbollo* de l'església.

Testimonis: Francesc *Girgos* i Antoni Borrassà de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 131V (256)

1418, 8 juny

Nicolau de Mallorca, *sutor* de la vila de Castelló, reconeix a Joan Bernat i Pere Cargol, procuradors de la dita obra nova, rebre, per mans de Joan Bernat, 17 sous i 6 diners melgoresos equivalents als tor/den barcelonesos del Tern que li devien per 7 jornals treballant a la dita obra picant pedres en el *lloc de l'estany Bosco* cap a l'obra de la dita obra. Joan *Lamies*, bracer de la dita vila, a raó de 2 sous i mig melgoresos per cada dia. [...]

Testimonis: Joan Fabre curritor públic i [...].

AHG Ca vol. 2035 fol. 132R (257)

1418, 23 maig

Pere Bofill, picapedrer de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix als obrers abans esmentats, rebre, per mans de ~~Joan~~ Pere Bernat, 65 sous melgoresos restants que li devien per 58 jornals treballant a la dita obra, l'any passat, a raó de 2 sous i 6 diners per cada jornal.

Testimonis: Pere Vidal *sutor comoras* amb Antoni Juliol *sutor* i Antoni Borrassà de Castelló.

AHG Ca vol.2035 fol. 132R (258)

1418, 28 juliol

Antoni Julià, carreter de la vila de Castelló, reconeix rebre, per mans de Joan Bernat, 55 sous melgoresos que li devien per 15 carretades de pedres que va portar de l'estany d'en Bosc cap a llotja de la dita obra i cap a l'obra del teulat, i *terbolli*, a les capelles de la dita església.

Testimonis: Pere *Xirciet* i Bernat Martí de Castelló.

AHG Ca vol.2035 fol. 132R (259)

AHG Ca vol. 2035 fol. 132V en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 133R en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 133V en blanc

1418, 15 octubre

Antoni Antigó, *pedrarius magister maior* de l'obra nova de Santa Maria de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix a Castelló Comte i Pere Bernat, procuradors any present de l'obra nova de la dita església, rebre, per mans de Pere Bernat, 13 lliures 11 sous i 6 diners melgoresos que li devien. Això és, per una part, 13 jornals que va realitzar a la dita obra, a raó de 4 sous per jornal i, per altra part, per 6 jornals, 7 lliures i 13 sous melgoresos per 51 jornals i que Pere Riba, *lapidaria nunciarius* seu, va treballar picant pedres a l'obra de la dita obra, a raó de 3 sous per jornal. I, per altra part, 42 sous i 6 diners melgoresos per 17 jornals, a raó de 2 sous i 6 diners melgoresos per jornal que Antoni Sartre, *nunciarius* seu, va treballar a la dita obra. Els jornals van finalitzar el dia present inclusiu.

Testimonis: Francesc Palau i Francesc Alfons de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 134R (260)

1418, 22 octubre

Joan Janoher, *lapicida* de la vila de Castelló, reconeix a Castelló Comte i Pere Bernat, procuradors, rebre per mans de Pere Bernat, 10 lliures i 10 sous melgoresos que li devien per 60 jornals que va *fer picandum lapides in logia dicti operis et ad opus ipsorum*, a ráo de 3 sous i 6 diners melgoresos per cada jornal que van finalitzar el dissabte passat inclusiu.

Testimonis: Pere Riba de Marzà i Joan *Batoleri* sabater de Girona

AHG Ca vol. 2035 fol. 134V (262)

1419, 19 gener

Jaume Cifreu, bracer de la vila de Castelló, reconeix a Castelló Comte i Pere Bernat, procuradors de l' any present, rebre, per mans de Pere Bernat, 40 sous melgoresos que li devien per 10 jornals treballant a la dita obra.

AHG Ca vol. 2035 fol. 135R (264)

1419, 25 gener

Joan Janoher, *pedreri* de Castelló, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Pere Bernat, 56 sous melgoresos que li devien per 16 jornals que va treballar en els teulats de les capelles de la dita església, a raó de 3 sous i 6 diners per cada jornal que van començar el 17 de maig i van acabar el dia 4 de juny passat inclusiu.

Testimonis: Bartomeu Ros de Vilagut i Bernat *Marish* de *Areguis*.

AHG Ca vol. 2035 fol. 135V (266)

1419, 25 gener

Joan Janoher, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Pere Bernat, 9 lliures i 2 sous melgoresos que li devien per 52 jornals, a raó de 3 sous i 6 diners per jornal picant i treballant pedres a la dita obra que van començar el dia 17 d'octubre i van finalitzar el dia 31 de desembre passat.

Testimonis: Bartomeu Ros de Vilagut i Bernat *Marish* de *Areguis*.

AHG Ca vol. 2035 fol. 135V (267)

1419, 21 febrer

Antoni Antigó, picapedrer de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix a Castelló Comte i Pere Bernat, procuradors, rebre per mans de Pere Bernat, 18 lliures i 13 sous melgoresos que li devien. Això és, per una part, 7 lliures i 4 sous per 36 jornals treballant a la dita obra, a raó de 4 sous melgoresos per cada jornal que van començar el 31 de desembre. Ítem, per altra part, 7 lliures 19 sous per 53 jornals que Pere Riba, aprenent seu, va treballar a la dita obra, a raó de 3 sous melgoresos per cada jornal que van realitzar des del segon dia del mes de gener. Per altra banda, 3 lliures i 10 sous melgoresos per 28 jornals que Antoni Sartre, aprenent seu, va realitzar a la dita obra, a raó de 2 sous i 6 diners per cada jornal i que van realitzar a partir del 31 de desembre.

Testimonis: Bernat *Caponis* i Joan Jaume de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 135R (265)

1419, 4 maig

Joan Janoher, *lapicida* de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix a Castelló Comte, absent i Pere Bernat, present, procuradors de la dita obra, rebre per mans de Pere Bernat, 13 lliures 6 sous i 2 diners melgoresos que li devien equivalents al tor/den barcelonesos del Tern, 13 lliures 9 sous i 6 diners melgoresos per 77 dies que va treballar a la dita obra a partir del segon dia de gener passat al dia 15 d'abril passat inclusiu, finalitzats a la vigília de Pasqua, a raó de 3 sous i 6 diners melgoresos per cada jornal.

Testimonis: Pere Cabrens presbíter i Martí Soler escriptor de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 135V (267)

1419, 4 maig

[Antoni] Rovira, *faber* de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix als procuradors de l'obra nova, rebre, per mans de Pere Bernat, 12 lliures melgoresos equivalents als tor/den barcelonesos del Tern que li devien per *acerando* i *aguando* escodes que servien per picar pedres a la dita església de la festa del Pentecosta fins la festa de Pasqua, 7 lliures i 2 sous melgoresos. Ítem per 8 barres de ferro que valien 120 lliures a raó de 10 diners per cada lliura, 100 sous melgoresos dels quals *dimisi dicto operis*, 2 sous.

Testimonis: Joan *Filalli* i Joan Benedicte presbíter de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 135V-136R (269)

1419, 10 maig

Joan Morla, presbíter vila de Castelló d'Empúries, tutor legítim d'Andreu Morla *pupilis*, nebot seu, fill d' Andreu Morla, rajoler mort de la dita vila, reconeix als procuradors rebre per mans de Pere Bernat, 14 sous i 8 diners melgoresos equivalents als tor/den barcelonesos del Tern que li devien per 11 mitgeres de calç, *regininis* al forn de rajoles del nen i que van enviar cap a l'obra *tirbolorum* a l'església a raó de 16 diners per cada mitgera.

Testimoni: Guillem Coll mercader i Antoni Borrassà escriptor de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 136R (270)

1419, 2 juny

Pere *Baharis*, picapedrer *loci* de Torroella de Fluvià, reconeix a Castelló Comte i Pere Bernat rebre 10 lliures i 1 sou melgoresos equivalents als tor/den barcelonesos del Tern [...] pedres. Primer, per 17 mitges llunes *in quibus* [...] mitja lluna o pedres de *pilari* [...] cap a l'obra dels pilars recentment construïts a la dita església, a raó de 10 sous melgoresos per cada pedra.. Ítem, 17 pedres anomenades *ratombra* o *sorga*, 8 lliures i mig melgoresos. Ítem, 58 pedres de fil, a raó de 6 diners per cada pedra, 5 sous, *exsolvistis mihi* 24 sous melgoresos. Ítem, per 1 *spingono* o *maynell*, 12 diners. Ítem, per 3 pedres de finestra a raó de 2 sous per pedra, 6 sous. Es fa època de 10 lliures i 1 sou melgoresos i testifiquen que han estat portades de la pedrera de Villacolum cap a la llotja de la dita obra, les dites pedres de fil, *spigonis* i finestres. Les quantitats sumen 38 sous i 6 diners.

Testimonis: Joan Pujals [...] i Nicolau [...] forner de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 136R-136V (271)

1419, 2 juny

Reconeixen als procuradors de la dita obra, rebre, per mans de Pere Bernat que els hi devien a raó dels següent; Primer, Bartomeu Comas, fuster de la dita vila per un pal d'arbre *albi* amb el qual, Antoni Antigó, mestre major de la dita obra [...] i per alguns troncs de noguer per fer una politja o *talliam*, 11 sous melgoresos. Bartomeu Roca *minori* per 10 cantons, a raó de 2 sous per cada, 20

sous melgoresos. Ítem per Marcho Roure per cada arbre [...] per la bastida, 14 sous melgoresos.

AHG Ca vol. 2035 fol. 136V-137R (272)

1419, 6 juny

Antoni Antigó, picapedrer, mestre major de l'obra nova de l'església de Santa Maria de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix als procuradors, rebre per mans de Pere Bernat, 16 lliures 12 sous i 6 diners melgoresos equivalents als tor/den barcelonesos del Tern que li devien a raó del següent; Primer, per 29 jornals que va treballar en la dita obra des del 24 d'abril passat fins la vigília del Pentecosta passat, a raó de 4 sous melgoresos per cada jornal, 5 lliures i 16 sous. Ítem per 43 jornals que Pere Riba, *mancipium* seu, va treballar a la dita obra des del 5 del mes d'abril fins a la dita vigília, a raó de 3 sous per cada jornal, 6 lliures 9 sous. Ítem, per 35 jornals que Antoni Sartre, *mancipium* seu, va treballar a la dita obra, a raó de 2 sous i 6 diners per cada jornal, 4 lliures 7 sous i 6 diners.

Testimonis: Bernat *Caneri* presbíter i Joan Verdera *parator* de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 137R (273)

1419, 21 juny

[Antoni] Julià, carreter de la vila de Castelló, reconeix a Castelló Comte i Pere Bernat, procuradors, rebre 118 sous melgoresos que li devien per 10 pedres o pedres de mitges llunes les quals van ser portades amb carreta des de la pedrera de Vilacolum fins a la dita església pels pilar de l'església i [...] 2 mitges llunes, 19 sous i 6 diners i [...] 7 mitges llunes, 88 sous melgoresos.

AHG Ca vol. 2035 fol. 138R (276)

1419, 23 de juny

Antoni Ruhira, *ferrarius* de Castelló d'Empúries, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Pere Bernat, 98 sous i 4 diners melgoresos que li devien; Això és, per una part, 82 sous i diners per *acerando* i *aguando* les escodas amb les quals es piquen les pedres a la llotja de la dita obra, i per altra part, 15 sous i 10 diners per una barra de ferro per l'obra de les finestres amb valor de 19 lliures, a raó de 10 diners per lliura i va finalitzar la feina el dia 19 d'abril a la vigília del Pentecosta passat.

Testimonis: Francesc Capmany i Martí Soler de Castelló.

AHG Ca vol.2035 fol. 128R (277)

1419, 13 juliol

Bartomeu Escales i Joan Bosc, *rajoleri* vila de Castelló d'Empúries, reconeixen a Cast[elló Comte] i Pere Bernat, procuradors, rebre per mans de Pere Bernat, a raó del següent; Primer, Berenguer Escales, 36 sous melgoresos equivalents als tor/den barcelonesos del Tern que li devien per 27 mitgeres de calç, a raó de 16 diners per cada mitgera. Joan Bosc, 3 mitgeres de calç, a raó de 4 sous melgoresos.

Testimonis: Joan Tinter i Martí Soler escriptors de Castelló.

AHG Ca vol.2035 fol. 128V (278)

1419, 19 juliol

Bartomeu Murta, picapedrer de Castelló, reconeix als dits obrers, rebre, per mans de Pere Bernat, 80 sous melgoresos que li devien per 23 jornals a la dita obra picant pedra. Els jornals van començar el 9 de maig i van finalitzar la vigília del Pentecosta, a raó de 3 sous i 6 diners per jornal.

Testimoni: Martí Soler i Berenguer [...] del Pla escriptors de Castelló.

AHG Ca vol.2035 fol. 128V (279)

1419, 14 agost

[Joan] Janoher, *pedreri* de Castelló, reconeix a Castelló Comte i [Pere Bernat], procuradors de la dita obra, rebre per mans de Pere Bernat, 6 lliures i 2 sous melgoresos que li devien per 35 jornals picant pedres a la llotja de la dita obra que van començar el 21 d'abril i van finalitzar el 3 de juny passat, a raó de 3 sous i 6 diners.

Testimonis: Jaume Duran i Berenguer [...] de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 139R (280)

1420, 8 març

[Gonsaluius] Alfons, *civis* de Barcelona, mestre d'orgue, reconeix a Castelló Comte, absent i Bartomeu bofill, notari present, procuradors de la dita obra, rebre, per mans de Bartomeu Bofill, 50 florins d'or d'Aragó per fer els profetes pel dit orgue que recentment ha estat realitzat per ell mateix a l'obra de l'església.

Testimonis: Jaume *Mylors* i Pere Vilallonga.

AHG Ca vol. 2035 fol. 141R (286)

1420, 16 març

Antoni Antigó, picapedrer i mestre major de l'obra de l'església de Santa Maria de Castelló d'Empúries, reconeix a Bartomeu Bofill, absent i Castelló Comte absent, procuradors de l'obra nova abans dita, rebre, 14 lliures 12 sous melgoresos equivalents al tor/den barcelonesos del Tern que li devien. Primer, per 27 jornals treballant a la dita obra el dia 19 de gener, a raó de 4 sous melgoresos per cada jornal, 15 lliures 8 sous. Ítem, per 29 jornals que Pere Riba, ajudant seu, va treballar a la dita obra des del 19 gener, a raó de 3 sous i 6 diners per cada jornal. Ítem, per 27 jornals i mig que Antoni Sartre, ajudant seu, va treballar a la dita obra, a raó de 3 sous melgoresos per cada jornal, 4 lliures 2 sous i 6 diners melgoresos.

Testimonis: Pere *Banili* mercader i Antoni Borrassà escriptor de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 141V (288)

1420, 6 abril

Pere Cuguilada, fuster de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix a Bartomeu Bofill, notari present, i Castelló Comte, absent, rebre per mans de Bartomeu Bofill, 42 sous melgoresos equivalents als tor/den barcelonesos del Tern que li devien a raó del següent; Primer, per 10 jornals que va treballar a partir del 19 de març passat al 2 d'abril a l'obra de la bastida de l'orgue de la dita església de la dita vila . [Ítem] per treballar la fusta del dit orgue a raó de 3 sous melgoresos per [...] dies, 35 sous melgoresos. Ítem per dos fustes i mitja del puig *Bastordis* que van servir als serralls de la dita bastida i per un *cairono* que va servir per les escales de la dita bastida, *residuos* 7 sous melgoresos.

Testimonis: Pere Pelegrí *parator* i Valentí Pujol.

AHG Ca vol. 2035 fol. 141V-142R (289)

1420, 6 abril

Antoni Antigó, picapedrer i mestre major de l'obra nova de l'església de Santa Maria de la Vila de Castelló d'Empúries, reconeix a Bartomeu Bofill, notari present i Castelló Comte, absent, procuradors abans dits, rebre, per mans del dit Bartomeu, 6 lliures i 6 sous 6 diners melgoresos equivalents als tor/den barcelonesos del Tern que li devien a raó del següent; Primer, per 15 jornals que va treballar a la dita obra a partir del 19 de març, a raó de 4 sous melgoresos per cada jornal, 60 sous melgoresos. Ítem, per 9 jornals que va treballar a la dita obra, Pere Riba ajudant seu, en el dit temps, a raó de 3 sous i mig per cada jornal, 31 sous i 6 diners. Ítem per 11 jornals que en aquest temps va treballar Antoni Sartre ajudant seu a raó de 3 sous melgoresos per cada jornal 33 sous melgoresos. Ítem, per un jornal que va treballar a la dita obra Jaume Verdeguer, ajudant seu, 2 sous melgoresos.

Testimonis: Pere Bernat mercader i Valentí Pujols escriptor de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 142R (290)

1420, 6 abril

Joan Janoher, *lapicida* de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix rebre, per mans del dit Bartomeu Bofill, rebre, 10 lliures melgoreses equivalents als tor/den barcelonesos del Tern que li devien per 56 jornals que va treballar a la dita obra i que van finalitzar el dia 19 de gener passat inclusiu, a raó de 3 sous i 6 diners melgoresos per cada jornal.

Testimonis: Francesc Esteve presbíter i Pere [...]

AHG Ca vol. 2035 fol. 142V (291)

1420, 15 abril

Antoni Antigó, picapedrer mestre major de l'obra nova de l'església de Santa Maria de la Vila de Castelló, reconeix als procuradors de l'obra, rebre, per mans de Bartomeu Bofill, 31 sous melgoresos que li devien pel següent; Primer per 1 jornal que va treballar a la dita obra, 4 sous. Ítem, per 2 jornals que Jaume Verdeguer, ajudant seu, va treballar a la dita obra, a raó de 2 sous per cada jornal, 4 sous. Ítem, per 3 jornals que Antoni Sartre, ajudant seu, va treballar a

la dita obra, a raó de 3 sous melgoresos per cada jornal, 9 sous melgoresos. Ítem per 4 jornals que va treballar a la dita obra Pere Riba, ajudant seu, a raó de 3 sous i 6 diners per cada jornal, 14 sous melgoresos.

Testimonis: Pere Borrassà notari i Valentí Pujols escriptor de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 142V (292)

1420, 19 abril

[Pere] Baliarts, picapedrer de Torroella de Fluvià, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Castelló Comte, 6 lliures i 2 sous melgoresos que li devien per 133 pedres de fil que va tallar a la pedrera de Vilacolum cap a l'obra de la dita obra, a raó de 6 diners per pedra [...]. Ítem per 3 cantons tallats per 3 sous i per 17 pedres de finestra, 34 sous i per 2 pedres [...] 18 sous melgoresos i per un *cluidor* de finestra 7 sous.

Testimonis: Joan Rapas i Antoni Julià de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 143R (293)

1420, 19 abril

Antoni Julià, carreter de Castelló, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Castelló Comte, 48 sous melgoresos que li devien per 3 carretes de pedres (*carratallis*) i per una carretada de pedres de finestra que va portar de la pedrera de la *Villa colum* cap a la llotja de la dita obra.

Testimonis: Berenguer de Pla i Joan Font de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 143R (294)

1420, 19 maig

Joan Janoher, picapedrer de la vila de Castelló, reconeix a Castelló Comte, absent, i Pere Bernat, present, procuradors abans dits, rebre, per mans de Pere Bernat, 35 sous melgoresos equivalents als tor/den barcelonesos dels Tern que li devien per 10 jornals que va treballar a l'obra, a raó de 3 sous i 6 diners per cada jornal.

Testimonis: Antoni Borrassà i Valentí Pujals escriptors de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 139R (281)

1420, 21 maig

Nicolau *Borriana*, mercader de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix a Castelló Comte, absent i Pere Bernat, present, tots dos procuradors abans dits, rebre per mans de Pere Bernat, 113 sous melgoresos equivalents als tor/den barcelonesos del Tern que li devien. Això és, per portar 9 mitges llunes i una pedra de capitell (*capitellum lapideas*) el qual Joan *Naloba*, ajudant seu amb la carreta ha portat des de la pedrera de la Vilacolum a la llotja de l'església, 11 sous per cada i 3 sous [...]

Testimonis: Joan Verdera *parator* i Pere Borrassà notari de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 139R-139V (282)

1420, 28 maig

Antoni Rovira, *feber* de la vila de Castelló, reconeix als procuradors de l'obra nova, rebre, per mans de Castelló Comte, 5 lliures i 16 sous melgoresos equivalents als tor/den barcelonesos [del Tern] que li devien a raó del següent; primer, per *aserando* i *aguando* escodas [...] *per quadam clauhor quad* van utilitzar a la bastimenta de l'orgue de la dita església. Ítem, per una barra de ferro a l'obra de la dita obra *inffra* torre a la vigília del Pentecosta.

Testimonis: Pere Borrassà i Joan Jaume notari de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 143V (295)

1420 29 juliol

Antoni Antigó, picapedrer mestre d'obres de la nova església de Santa Maria de vila de Castelló d'Empúries, reconeix a Pere Bernat i Joan Borrell, procuradors de la dita obra, rebre, per mans de Pere Bernat 6 lliures 16 sous i 9 diners melgoresos equivalents als tor/den barcelonesos del Tern que li devien del temps de juny. Primer, 90 sous per 30 jornals que Antoni Sartre, ajudant seu, va treballar, a a raó de 3 sous melgoresos per cada jornal. Ítem, 46 sous i 9 diners melgoresos que li devien per 13 jornals i mig que Pere Riba, ajudant seu, va treballar a la dita obra a raó de 3 sous i 6 diners melgoresos per jornal.

Testimonis: Antoni Jaume escriptor i Joan Sorment Solar de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 144R (298)

1420 7 de setembre

Joan Janoher, picapedrer de la vila de Castelló, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Pere Bernat, 8 lliures 4 sous i 6 diners melgoresos que li devien per 46 jornals a raó de 3 sous i 6 diners melgoresos per jornal que va treballar picant pedres a la dita obra i van finalitzar l'últim dia d'agost.

Testimonis: Joan Jaume notari i Bernat Busiguer *parator* de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 144V (299)

1420, 18 setembre

Joan Janoher, reconeix als procuradors de l'obra, rebre, per mans de Pere Bernat, 52 sous i 6 diners melgoresos que li devien per 15 jornals picant pedres a la dita obra, a raó de 3 sous i 3 diners per cada jornal i van finalitzar el dia present.

Testimonis: Pere Nadal i Joan Jaume notari.

AHG Ca vol. 2035 fol. 144V (300)

1420, 6 novembre

Pere Bernat i Joan Borrell, procuradors any present de l'obra nova de la vila de Castelló, *artendutis* per vos Pere Bernat *biltraxistis* per fer aquesta obra 8 florins d'or d'Aragó restants per pagar *Gondisalu* Alonso, mestre organista, per construir un orgue nou per la dita església cap a la festa de Sant Andreu pròxim, per voluntat del venerable *consulum* i concili 19 sous i [...] diners melgoresos rendals *facit dicto operis pretio* 10 lliures. [...]

AHG Ca vol. 2035 fol. 144V-145R (301)

1420 6 novembre

Gonsaluo Alfonsi, *magister organorum* ciutadà de Barcelona, reconeix als procuradors de l'obra, rebre per mans de Pere Pasqual, 37 lliures 4 sous melgoresos equivalents als tor/den barcelonesos del Tern per la construcció, recentment, de l'orgue major que ha fet per la dita església a compte dels 40 florins que restaven per pagar.

Testimonis: Francesc Carbó *curritor publicus* i Pere Sarmeter *parator* de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 145R (302)

1420 9 novembre

Antoni Caixàs de Torroella de Fluvià, reconeix als venerables Pere Bernat i Joan Borrell, procuradors de la dita obra nova, rebre, per mans de Pere Bernat, 18 sous i 6 diners que li devien. Primer per 28 pedres de fil a raó de 6 diners per pedra, 14 sous. Per 4 cantons a raó de 12 diners el cantó, 4 sous melgoresos.

Testimonis: Berenguer Brunyol *sartor* i Francesc Comera *textor* de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 145R (303)

AHG Ca vol. 2035 fol. 145V en blanc

1421, 21 gener

Pere Bernat, mercader i Joan Borrel, *mercerius*, procuradors any present de l'obra nova de Santa Maria de la vila de Castelló d'Empúries, ordenats en el concili general de la dita vila celebrat a la vigília del Pentecosta present en el llibre del concili. Pere Jaume notari i escriptor d'aquest concili. [...]

AHG Ca vol. 2035 fol. (305) 146R-146V-147R

1421, 24 gener

Joan Janoher, picapedrer de la vila de Castelló, reconeix als procuradors de l'obra, rebre per mans de Bartomeu Bofill, notari, 6 lliures i 6 sous melgoresos equivalents als tor/den barcelonesos del Tern que li devien per 36 jornals que va treballar a la dita obra, a raó de 3 sous i mig per cada jornal.

Testimonis: Pere Godi i Tomàs *Mansi* de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 143V (296)

1421, 24 gener

Antoni Antigó, picapedrer mestre major de la dita obra, reconeix, als procuradors de l'obra, rebre, per mans de Bartomeu Bofill, 16 sous i 6 diners melgoresos que li devien per 4 jornals que va treballar a la dita, a raó de 4 sous per cada jornal.

Testimonis: Pere [...] i Francesc Banyoles de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 143V (297)

1421, 26 gener

Fra Pere Canelles, vicari del convent dels germans predicadors de la vila de Castelló i Fra Guillen Isern, reconeixen a Pere Bernat i Joan Borrell, procuradors de l'obra de Santa Maria de la dita vila, absents, paguen per mans de Pere de Camps *botiguerio* de la vila, 47 sous i 6 diners que els hi devien en la festa de Nadal, a raó dels 47 sous i 6 diners.

Testimonis: Ponç *Banili* parator i Francesc *Banili* de la vila de Castelló

AHG Ca vol. 2035 fol. 146R (304)

1421, 28 gener

Antoni Antigó, picapedrer mestre major obra nova església de Santa Maria de la v[ila de Castelló] d'Empúries, reconeix a P[ere Bernat] i Joan Borrell, procuradors de l'obra nova, rebre, per mans de Pere Bernat 9 lliures 10 sous melgoresos equivalents als tor/den barcelonesos del Tern de les 19 lliures 18 sous melgoresos que li devien pel següent. Primer, per 84 jornals que Antoni Sartre *loci* de Sant Maurici, ajudant seu, va treballar picant pedres a l'obra del primer dia d'agost al 12 de gener, a raó de 3 sous i 6 diners melgoresos per cada jornal. [...]

Testimonis: Castelló Comte mercator i Antoni Climent *torelli scriptor* de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 147V (306)

1421, 6 febrer

Mateu Codony, pintor de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix a Castelló Comte i Bartomeu Bonfill, notari any passat, procuradors de l'obra de l'església de Santa Maria de la dita vila, rebre, per mans de Bonfill, 10 florins d'or d'Aragó equivalents a 110 sous melgoresos equivalents als tor/den barcelonesos del Tern que li devien per *depictando sive colores nobis ponendo in cayronis sive cabironos* i *bistrestas que de novo facte* i per bastida de l'orgue nou de la dita església.

Testimonis: Pere Borrassà i Pere Nadal, notari de Castelló.

AHG Ca vol. 1035 fol. 147V (307)

1421, 7 abril

Joan Oliver, ferrer *cruficius* de la vila de Castelló, reconeix a Pere Bernat i Joan Borrell, procuradors, rebre per mans de Pere Bernart, 57 sous 10 diners melgoresos equivalents als tor/den del Tern que li devien per 12 [...] 4 *gulfis* 19 *viconis* i 8 *gaferis* per la clausura de l'orgue nou d'aquesta església.

Testimonis: Joan Jaume i Antoni Borrassà escriptor de Castelló.

AHG Ca vol. 1035 fol. 148V (309)

1421, 15 abril

Joan fuster, mestre de cases i Jaume Cifreu, manobra de la vila de [Castelló] reconeix als procuradors, rebre per mans de Pere Bernat; Això és, el dit Joan Fuster, 20 sous melgoresos que li devien per 5 jornals que va treballar fent la bastida. Jaume Cifreu, 12 sous i 6 diners que li devien per 5 jornals va treballar fent la dita *bastimenta*.

Testimoni: Francesc Barrer i Ramon Orts de Castelló.

AHG Ca vol. 1035 fol. 149R (310)

1421, 6 de juny

Antoni Antigó i Nicolau Mallorques manobra de la vila de Castelló, reconeixen als procuradors, rebre per mans de Pere Bernat, 8 lliures 11 sous i 3 diners melgoresos que els hi devien. Això és, el dit Antigó per 15 jornals que va realitzar treballant a la dita obra, 60 sous i que van finalitzar a la vigília del Pentecosta, i per altra part, Antoni Sartre, ajudant seu, que va treballar 15 dies, a raó de 3 sous i 6 diners, 52 sous melgoresos i Joan Sager, ajudant seu, per 5 jornals a la dita obra, 15 sous i el dit Nicolau Mallorques, per 9 jornals treballant a la dita obra a raó de 2 sous i 6 diners, 23 sous i 9 diners.

I el dit [...] *Gayris* per 8 jornals que va treballar a l'obra a raó de 2 sous i 6 diners 20 sous melgoresos.

Testimonis: Jofre Ferrer i Pere Sirciet de Castelló.

AHG Ca vol. 1035 fol. 149R (311)

1421, 6 de juny

Antoni Antigó abans dit i Nicolau de Mallorca de Castelló reconeixen als procuradors Pere Bernat i Bartomeu Bofill, notari de Castelló, procuradors de la dita església, rebre per mans de Pere Bernat, 104 sous melgoresos que li devien. Això és, el dit Antoni per 7 jornals que va treballar, a raó de 4 sous per jornal del dia 4 del present mes de juny, 28 sous i per 7 jornals que Antoni Sastre, macip seu, va treballar a la dita obra, 24 sous i 6 diners, i per 9 jornals que en Guilo *mancipius* seu va treballar a la dita obra, 31 sous i 6 diners i el dit Nicolau Mallorca per 8 jornals que va fer a la dita obra a raó de 2 sous i 6 diners, 20 sous.

Testimonis: Bernat *Senestera* i Pere Casals de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 153R (322)

1421, 7 juliol

Pere Baliart, pedrer de Torroella de Fluvià, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Pere Bernat, 104 sous melgoresos que li devien. Primer per ce[ntum] 9 pedres anomenades de fil tallades a l'obra de la dita obra, a raó de 6 diners per pedra i per 7 pedres de finestra a raó de [...] diners per pedra i per 7 pedres o cantons tallats, a raó de 12 diners i per 4 carretades de pedres o formes de finestra a raó de 7 sous i 6 diners melgoresos i per dos *pastels ad opus cuiusdam* finestra, a raó de 2 sous i 6 diners.

Teestimonis: Berenguer Pere Guillem Pasqual i Pere Nadal notari de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 149V (312)

1421, 30 agost

Antoni ~~Antigó~~ Ruhira, ferrer de Castelló, reconeix a Pere Bernat i Joan Borrell, procuradors l'any passat de la dita obra, absents, rebre per mans de Pere Bernat, 6 lliures i 6 sous melgoresos que els hi devien per *aguando* i *asserando* els pics i escodes per treballar picant pedres i per fer *ferramenta* que serveix per *scimbala* i *scrillar* a la dita església aquest any.

Testimonis: Joan Buldo notari i Pere Carrera *junior* de Castelló

AHG Ca vol. 2035 fol. 149V (313)

1421, 5 setembre

[Joan] Janoer, *padreri* de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix als procuradors, rebre, per mans de Pere Bernat, 21 lliures 3 sous i 6 diners melgoresos equivalents al tor/den barcelonesos que li devien per 21 jornal que van començar el dia 29 de setembre passat i van acabar la vigília Pasqua i que va treballar a l'obra de Santa Maria de la vila de Castelló d'Empúries, a raó de 3 sous 6 diners per cada dia.

Testimonis: Pere Nadal notari i Antoni Borrassà escriptor de la vila de Castelló d'Empúries .

AHG Ca vol. 2035 fol. 150R (314)

1421, 5 setembre

Joan Janoher, picapedrer de la vila de Castelló, reconeix rebre 42 sous i 6 diners melgoresos que li devien per 15 jornals que va treballar a l'obra de la dita església de Santa Maria, a raó de 3 sous i 6 diners.

Testimonis: Pere Nadal i Joan Borrassà notari de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 153V (324)

1421 6 setembre

Joan Janoher, picapedrer de la vila de Castelló, reconeix rebre per mans de Pere Bernat, 5 lliures 15 sous i 6 diners melgoresos que li devien per 33 jornals que va treballar a la dita església, des del primer dia d'abril fins la vigília del Pentecosta, a raó de 3 sous i 6 diners.

Testimonis: Pere Nadal i Pere Borrassà notari de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 150V (317)

1421 18 novembre

Antoni Antigó, picapedrer mestre major de l'obra de l'església de Santa Maria reconeix als dits [Pere Bernat] i Bartomeu Bonfill, procuradors de la dita obra, rebre, per mans de Pere Bernat 60 sous i 6 diners melgoresos equivalents als tor/den barcelonesos del Tern que li devien a raó del següent; Primer per 5 jornals *sficiendum quoddam armarium*, a raó de 4 sous per jornal, 20 sous. Ítem, per Joan Seguer, ajudant del dit Antigó, per 11 jornals per picar pedres a la dita obra, a raó de 3 sous per jornal, 33 sous. Ítem, per Antoni Ros *nuncio* seu,

per 3 jornals que va realitzar a la dita obra, per manobra, a raó de 2 sous per jornals, 6 sous. Ítem, per 1 jornal que Nicolau Mallorques va treballar a la dita obra per manobra, 2 sous i 6 diners el jornal. Ítem, per 4 sacs de guix a raó de 17 diners per cada somada, 5 sous i 8 diners .

Testimonis: Pere Joan presbíter i Pere Borrassà notari de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 154R (326)

1422, 4 de març

Jaume *Gairis*, bracer de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix als obrers absents, rebre per mans de Bartomeu Bonfill, 20 sous melgoresos que li devien per 8 jornals que va treballar a la dita obra el qual *fieri fecistis in domo ubi fusta* de l'obra de la dita església, a raó de 2 sous i 6 diners per cada jornal.

Testimonis: Pere Vilallonga i Antoni Borrassà de Castelló

AHG Ca vol. 2035 fol. 155R (331)

1422, 9 març

Pere *Gairis* de Castelló, reconeix a Pere Bernat, absent i Bartomeu Bonfill, procuradors, rebre per mans de Bartomeu Bonfill, 15 sous melgoresos que li devien. Això és, per una part, per una clau que va fer per la porta de sortida *ad fossargum* 10 sous. Ítem, per alguns anells de ferro que ha fet a la dita porta, 6 diners. Ítem, per algunes claus que ha fet *in jauna superiori[...]*, 2 sous i 6 diners. Ítem per 3 *bagnis* de ferro que ha fet per l'obra del forrellat de la dita porta *i in aptando dictam forreylat*, 2 sous melgoresos.

Testimonis: Berenguer Albert i Pere Janer *junior* de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 150R (320)

1422 12 de març

Pere *Janeri junior* de la vila de Castelló, reconeix als procuradors de l'obra, rebre, per mans de Bartomeu Bonfill, 11 sous melgoresos que li devien per alguns *menonale* de tots *legatis* de la dita obra i altres *batunis acaptantibus* en la dita vila fets per diverses persones testimonis desde l'any 1409 fins l'any 21.

Testimonis: Joan Oliva presbíter i Francesc Proheta de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 155R (332)

1422 28 d'abril

Pere *Baliarts lapicida* de Torroella de Fluvià, reconeix a Bartomeu Bonfill, procurador de l'obra nova de l'església de Santa Maria de Castelló, rebre, 23 sous melgoresos *insolutum proata maioris* les quantitats que li devien per mil pedres. [...]

Testimonis: Antoni Borrassà escriptor de Castelló i Jaume Bianya de Sant Pere Pescador.

AHG Ca vol. 2035 fol. 156V (336)

1422, 30 abril

Pere de Roses, candeler de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix a Pere Bernat i Joan Borrell, tots dos procuradors de l'obra de l'església abans, rebre 6 lliures i 9 sous melgoresos que li devien per un ciri Pasqual i *barabas* amb cera l'any de la nativitat 1421 i *deseruierut* a la dita església.

Testimonis: Andreu Sauri i Pere *Jaoneri* escriptor de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 150R (315)

1422, 5 maig

Antoni Julià, carreter de Castelló, reconeix als procuradors, rebre per mans de Pere Bernat, 44 sous melgoresos que li devien per 4 carretades de pedres de finestra les quals va portar amb la seva carreta des de la pedrera de Vilacolum cap a la llotja de la dita obra cap a l'obra de la dita església, per 11 sous melgoresos per cada carretada.

Testimonis: Mateu *Gasseri* i Antoni Borrassà de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 150R (316)

1422 6 maig

Andreu Morla, teuler de Castelló, reconeix als procuradors de l'obra rebre, per mans de Pere Bernat, 51 sous i 4 diners melgoresos equivalents als tor/den barcelonesos del Tern que li devien per 27 mitgeres de calç, a raó de 16 diners per mitgera i 4 *cayrats* a raó de 3 sous i 11 diners melgoresos.

Testimonis: Pere [...] i Antoni Borrassà escriptor.

AHG Ca vol. 2035 fol. 150V (318)

AHG Ca vol. 2035 fol. 152R en blanc

AHG Ca vol. 2035 fol. 152V en blanc

1422, 26 de maig

Pere Baliarts, reconeix als procuradors, rebre 11 sous melgoresos que li devien per 23 pedres de fil, a raó de 6 diners per cada una.

Testimonis; predictis; Pere *Letonis* i Antoni Borrassà de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 157R (338)

1422, 24 d'agost

Antoni Antigó, pedrer de la vila de Castelló d'Empúries, mestre major de l'obra de Santa Maria de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix a Pere Cargol, absent i Llorenç Nadal, present procuradors any present de la dita obra, rebre, per mans de Llorenç Nadal, 8 lliures 19 sous melgoresos que li devien. Això és, per una part, 56 sous per 13 jornals que va treballar als teulats de les capelles de la dita església que són *versus* migdia. Per altra part, 6 lliures i 3 sous melgoresos per 41 jornals que dos macips seus van treballar en els dits teulats. I testifico a Llorenç Nadal que Jaume Gairis, bracer de la dita vila, 9 sous melgoresos que li devien per *amortando* 40 mitgeres de calç i per un jornal que va treballar in *taulata* de la dita església. I per altra, es paga a en Banyuls per un cairat que va enviar a la *bastimenti* de l'obra dels dits teulats, 5 sous i per altra, [...] 34 cabirons de preu, 53 sous melgoresos.

Testimonis: Jaume Cifreu i Joan Bosch rajolers de Castelló

AHG Ca vol. 2035 fol. 156V (340)

1422, 24 agost

Joan Janoher, *pedreri* de la vila de Castelló, reconeix als procuradors, rebre per mans de Llorenç Nadal, 36 sous que li devien per 9 jornals que va treballar acabant els teulats.

Testimonis: Jaume Cifreu i Joan Bosc rajoler de Castelló

AHG Ca vol. 2035 fol. 156V-157R (341)

1422, 24 d'agost

Jaume Cifreu, bracer *sive manobre* de la vila de Castelló, reconeix a Pere Cargol, absent i Llorenç Nadal present procuradors, rebre de mans de Llorenç Nadal 30 sous melgoresos que li devien per 10 jornals que el manobra va treballar en els teulats. I *testifios* que Llorenç Nadal *emistis 20 palmos de canals doler* que va finalitzar Antoni Joher pel preu 5 sous melgoresos que van servir en els dits teulats.

Testimonis: Joan Bosch i Pere Riera traginers de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 157R (342)

1422, 24 d'agost

Pere Riera, tragner de Castelló, reconeix a Pere Cargol, absent i Llorenç Nadal, presents, procuradors, rebre per mans de Llorenç Nadal, 6 sous i 9 diners que li devien per portar amb una [...] 40 somades d'arena, calç i teules i 1 cabiro a l'obra.

Testimonis: Joan Bosc i Joan Janoher de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 157R (343)

1422, 10 de setembre

Pere comes, pintor de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix als procuradors de l'obra rebre per mans de Llorenç Nadal 6 lliures i 12 sous melgoresos per *terbanateulo* que aquest va realitzar i que servirà a l'obra de la custòdia major de la dita església.

Testimonis: Bernat Llop i Joan Oliva presbíter de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 157V (346)

1423, 30 de gener

Miquel Llop, fuster de la vila de Castelló d'Empúries reconeix a Llorenç Nadal, present i Pere Cargol, absent, procuradors, rebre per mans de Llorenç Nadal, 55 sous melgoresos restants dels 10 florins d'or d'Aragó que li devien per alguns quadres que va fer a l'obra per la festa de Corpus.

Testimonis: Guillem Pere Brujols mercader i Antoni Borrassà de Castelló

AHG Ca vol. 2035 fol. (350)

1423, 16 de febrer

Antoni Ruhira, ferrer de Castelló, reconeix a Pere Bernat i Bartomeu Bofill que el dit any 1421 va rebre 80 sous melgoresos que li devien per 5 barres de ferro que va posar a les finestres de la dita església i per *aguando scodas* .

Testimonis: Maximilià del Pla i Bartomeu Albert *textor* de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 153R (323)

1426. 3 de març

[..] bracer de la vila de Castelló, reconeix als obrers, rebre per mans de Bartomeu Bofill, 10 sous melgoresos que li devien per 4 jornals *tapandum sive cludendum els finestratges* a raó de 2 sous i 6 diners per cada jornal.

Testimonis: Guillem Pere Brunyol i Bartomeu Conill.

AHG Ca vol. 2035 fol. 355R (330)

1426, 13 maig

Joan Janoher, picapedrer de la vila de Castelló d'Empúries, reconeix als venerables Pere Bernat present i Bartomeu Bonfill absent procuradors de la dita obra rebre per mans de Pere Bernat 100 sous melgoresos que li devien per 13 jornals picant pedra a la dita obra.

Testimonis: Guillem *Arayore* presbíter i Guillem *Sister parator* de Castelló

AHG Ca vol. 2035 fol. 154R (327)

1427, 1 de desembre

Bartomeu *Masiort, rusticus* de Castelló, procurador *ut asero* de Joan Janoher *lapicide* de la dita vila reconeix als procuradors de l'obra, rebre, per mans de Bartomeu Bofill, 7 lliures melgoresos de les 13 lliures 4 sous 6 diners melgoresos que li devien per 81 jornals que van començar el 8 de gener i van finalitzar el 27 de maig, a raó de 3 sous i 6 diners melgoresos per cada jornal.

Testimonis: Maximilià del pla i Joan sabater de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 154V (333)

1428, 28 gener

Francesc Pujol, argenter de Castelló, reconeix a Pere Bernat i Bartomeu Bofill, procuradors de la dita obra, rebre per mans de Pere Bernat, 100 sous melgoresos que li devien per un *turribulo o encenser* i un salpaser que va fer per l'obra de la dita església.

Testimonis: Bernat Cortell *basterius* i Pere Rovira *assahonator* de Castelló.

AHG Ca vol. 2035 fol. 153V (325)

7. Bibliografia

ALMUDI BALADA, V. *“La catedral de Tortosa als segles del gòtic”* vol.1 i vol.2. Fundació Noguera, Barcelona, 2007.

ARGILÉS I ALUJA, M.C. *“Preus i salaris a la Lleida dels segles XIV i XV segons els llibres d'obra de la seu”* Testi doctoral. ISBN:84-89727-64-3 depòsit legal: S. 54-98. Servei de publicacions de la Universitat de Lleida.

BADIA I HOMS, J. *“L'arquitectura medieval a l'Empordà”* vol. II-A. Girona 1979.

CARSALADE, M. *“L'église Sainte Marie de Castelló d'Empúries et son decor sculpté (Catalogne)”*. Archeology du Midi Médievale, X (1992), p. 157-166.

COMTE, A. *“Castelló D'Empúries, el Centre històric, Empuriabrava, Aiguamolls de l'Empordà”*. Figueres, 1995.

FAMOSO ARNAU, S. *“Les marques de picapedres de la basilica de Castelló d'Empúries”*. Annals de l'Institut d'Estudis empordanesos, vol. 47. Figueres, 2016.

FREIXAS I CAMPS, P. *“L'Art gòtic a Girona s. XIII-XIV”*. Girona, 1983

FREIXAS I CAMPS, P. *“Santa Maria de Castelló d'Empúries”*, Art Gòtic a Catalunya. Arquitectura II. Enciclopedia Catalana. Barcelona, 2003.

DOMENGE i MESQUIDA, J. *“L'obra de la seu, el procés de construcció de la catedral de Mallorca en el tres-cents”*. Institut d'Estudis Baleàrics, 1997.

DOMENGE i MESQUIDA, J. *“Entorn els oficis artístics a Mallorca. Una aproximació als treballs i ocupacions dels artistes medievals (segles XIV-XVI)”* La Manufactura Urbana i el Menestrals (Segles XIII-XVI). XI Jornades d'Estudis Locals, Palma, 21-23 de novembre de 1990.

ESPAÑOL I BERTRAN, F. *“El gòtic català”*. Barcelona, 2002.

GIRONELLA I GRANÉS, J.M. *“Les residències castellanines dels comtes d'Empúries al segle XIV”*. Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos, vol. 42. Figueres, 2011.

GIRONELLA I GRANÉS, J.M. *“La pica baptismal de la basilica de Santa Maria de Castelló d'Empúries: una pica baptismal romànica de principis del segle XIV?”*. Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos, vol. 45. Figueres, 2014.

GIRONELLA I GRANÉS, J.M. *“Viure en una parroquia catalana baixmedieval. Pedret i Marzà (1285-1348)”*. Pedret i Marzà, 2015.

GONZÁLEZ, A. *“El Archivo Condal de Ampurias. Història, organizació y descripció de sus fondos”*. Girona, 1993.

PAGÉS I TUBERT, S. *"Història d'un museu: el museu parroquial de Castelló d'Empúries"*. Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos, 1976, vol. 11. Figueres, 1976.

PUIG GRIESSENBERGER, A.M. *"De l'església preromànica al temple gòtic. Una proposta d'evolució de l'edifici de Santa Maria."* El Salner, vol.12, p.9-16. Castelló d'Empúries, 2006.

PUIG GRIESSENBERGER, A. M.; RIERA PAIRÓ, A. *"Emplaçament de l'orde de dominics en l'ambient urbà baix medieval de Castelló d'Empúries. El primer convent"*. Annals de l'Institut d'Estudis Gironins, vol. 34. Girona, 1994.

PUJOL I CANELLES, M. *"El retaule de Sant Miquel i la seva circumstància socio-cultural"*. Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos, vol. 27. Figueres, 1994.

PUJOL I CANELLES, M. *"El retaule de Sant Miquel de Castelló d'Empúries i els seus autors"*. Annals de l'Institut d'Estudis Gironins, vol. 30. Girona, 1988.

PUJOL I CANELLES, M. *"La portalada dels apòstols de la basílica de Santa Maria de Castelló d'Empúries"*. Castelló d'Empúries: Ajuntament de Castelló d'Empúries, 2007.

MARQUÉS CASANOVAS, J. *"Santa Maria de Castelló d'Empúries"*. Castelló d'Empúries, 1977.

MIRAMBELL I BELLOC, E. *"Inventario del siglo XV de la iglesia de santa María de Castelló de Ampurias"*. Annals de l'Institut d'Estudis, vol. 9. Girona, 1954.

LAVEDAN, P. *"L'Architecture gothique religieuse en Catalogne, Valence et Baléares"* Paris Henri Lauans, Éditeur, 1935

TREMOLEDA I TRILLA, J.; PLA I PLANAS, J. *"La Basílica de la Llum de Castelló d'Empúries"*. Girona, 2013

TREMOLEDA I TRILLA, J - VEGA I FERRER, S – COBOS I FAJARDO, A. *"L'epigrafia medieval dels comtats gironins II: el comtat d'Empúries"*. Brau Edicions, 2010.

VICTOR, S. *"La construcció i els seus oficis a la Girona del segle XV"*. Girona, 2004.

YARZA, J. *"Artista-artesano en el gòtic catalan"*. LAMBARD: Estudis d'art medieval/amics de l'Art Romànic, vol. III, I.E.C., Barcelona, 1987.

YARZÀ, J. *"La Edad Media (Història del Arte Hispánico)"*, II, (Ed. Alambra), Madrid, 2^a ed., 1982.

YARZA, J. *"Baja edad media Los siglos del gòtico"* ed. Sílex, 1992.

8- Agraïments

Vull dedicar el meu treball als mestres majors que m'han guiat i m'han fet conèixer encara més la Catedral:

Al meu pare l' Ernest Sais, en Quimet Soler, en Mia Gironella i en Salvador Famoso.

Vull agrair tot el suport rebut a les següents persones:

A la meu mare i a la meva germana per entendre la meva curiositat infinita.

Al meu tutor el Dr. Joan Molina, per animar-me, guiar-me i portar-me a Sant Denis i descobrir-me el gòtic.

A tot l'equip d'Empordàbrava, els meus companys i es podria dir que quasi família: Ariadna, Lourdes, Eric, Katia, Odo, Marc i Dani. I a en Josep Font.

A tots els companys i professors del Màster molt especialment al Dr. Gerardo Boto, Dra. Elisa Varela, Dr. Xavier Renedo, Dra. Miriam Cabré i Dr. Sadurní Martí. Així mateix a la directora, Rosa Congost i a la Universitat de Girona.

A l' Arxiu Històric de Girona i els seus treballadors i molt especialment a l'Isidre.

A l'arxiu municipal de Castelló d'Empúries i a la Marisa i a la Txell.

A la Catedral de l'empordà, la parroquia de Santa Maria, al Mn. Ferran Jarabo i el Mn. Joan Darquer i al Bisbat de Girona. I a mossèn Miquel Pujol allà on sigui.

A Ajuntament de Castelló d'Empúries i les àrees de patrimoni, turisme, cultura i joventut especialment a en Pol, la Ivonne, l'Oriol, en Pi i l'Agustí. A en Jordi Canet per ajudar-me amb la bibliografia impossible. A l'Agustí Ribera i a la Roser Vitalla per l'amistat, el suport i la confiança. A l'ajuntament de Peralada i molt especialment a la Nuri Campa, la Nuri Oliva, en Miquel Brugat; i en Ramon Muntaner!

Al Portal de la Gallarda i a tots els seus habitants i amics. A la família Comas. Als Harpiots. I a a tota la gent de Castelló amb qui converso dia a dia i els hi plantejo els meus dubtes: Marc Osuna, Daniel Osuna, Ramon Fina, Miquel Teixidor, Pere Puig, Reparada Canet, Oriol Casadevall, Gerard Vera, Miquel Orós, en Domingo, la sra. Assumpció i la gent de la plaça del gra, la Mariona i el Bar Silenos pels coneixments populars. Donar les gràcies al Casal de Castelló per convidar-me a presentar la meva investigació. I... als millors amics que una pugui tenir; la Marina, l'Enric, l'Albert, la Cris i la Violeta. Gràcies perquè d'una manera o altra, tots, m'heu ajudat a arribar fins aquí.

